

III. RÉSZ

**ELHUNYT OKTATÓINKRA
EMLÉKEZÜNK**

TARTALOMJEGYZÉK⁺

Ambrózy András 1931-1990	3
Antal János 1926-1988.....	4
Barta István 1910-1978.....	5
Benedikt Ottó 1897-1975.....	7
Bosznay Adám 1926-2004.....	8
Bozsóki István 1930-2000.....	9
Csáki Frigyes 1921-1977.....	10
Csernátorny-Hoffer András 1928-1979.....	11
Csibi Sándor 1927-2003.....	13
Eisler János 1907-1981.....	14
Faber Gusztáv 1901-1968.....	16
Fenyő István 1917-1987.....	18
Ferenczy Pál 1931-1992.....	20
Fodor György 1929-2009.....	21
Frey Tamás 1927-1978.....	22
Frigyes Andor 1922-1992.....	23
Füves Ödön 1920-1997.....	25
Gesztai P. Ottó 1922-1985.....	27
Géher Károly 1929-2006.....	28
Gombás Pál 1909-1971.....	30
Ipsits Imre 1933-2007.....	31
Istvánffy Edvin 1895-1967.....	33
Izsák Miklós 1905-1980.....	34
Kolos Richárd 1904-1969.....	35
Kónya Albert 1917-1988.....	37
Kovács Károly Pál 1907-1989.....	40
Kozma László 1902-1983.....	41
Liska József 1883-1967.....	44
Mojzes Imre 1948-2009.....	46
Pásztorniczky Lajos 1925-1981.....	47
Rác István 1922-1991.....	48
Schnell László 1923-1995.....	49
Selmeci Pöschl Imre 1871-1963.....	51
Simonyi Károly 1916-2001.....	52
Sváb János 1920-2007.....	54
Szabó Imre 1934-1997.....	56
Szurmay Mihály 1927-2001.....	58
Szűcs Béla 1936-2008.....	59
Tarnay Kálmán 1929-1998.....	60
Tassiné Rostás Márta 1931-1991.....	61
Telkes Béla 1935-1989.....	62
Tóth Endre 1930-2006.....	63
Trón Tibor 1940-2000.....	65
Vágó Arthur 1896-1970.....	67
Vajda Ferenc 1934-2004.....	68
Valkó Iván Péter 1912-1987.....	70
Vasvári Nagy Ferenc 1904-1985.....	72
Verebély László 1883-1959.....	73
Zipernowsky Károly 1853-1942.....	74
ELHUNYT OKTATÓINK ELTÁVOZÁSUK IDŐRENDJÉBEN.....	80

⁺ Névszerinti ABC- rendben. Forrás: [1], BME évkönyvek, Magyar Életrajzi Lexikon, tanszéki honlapok, tan-
székvezetők írásai, személyes megemlékezések (hivatkozással).

Ambrózy András 1931-1990

Nagy veszteség érte a magyar elektronikát. 1990. július elsején balatoni viharban életét vesztette Dr. Ambrózy András egyetemi tanár, a Budapesti Műszaki Egyetem Elektronikai Technológia Tanszékének nemzetközi hírű, Állami díjas vezetője. 59 éves korában, alkotó erejének teljében ragadta el a váratlan és szomorú halál.

Életpályája a Budapesti Műszaki Egyetemhez kötődött. 1953-tól a Budapesti Műszaki Egyetem oktatója. 1970-ben kapott megbízást az Elektronikai Technológia Tanszék vezetésére, 1979-ben nevezték ki egyetemi tanárrá.

Húsz éven keresztül irányította az Elektronikai Technológia Tanszék oktató és kutató munkáját. A Villamosmérnöki Karon Ambrózy professzornak meghatározó szerepe volt a mikroelektronikai és technológia szak létrehozásában és profiljának kialakításában, számos technológus mérnökgenerációt oktatót és nevelt fel.

Számos új elven alapuló elektronikus műszer konstruálása fűződik nevéhez. Több könyve jelent meg, és több mint 120 publikációja tette ismertté nevét a tudományos világban. Az elektronikus zajok tématerületének nemzetközileg elismert tudósa volt.

A Magyar Tudományos Akadémia és az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság számos állandó bizottságának munkájában vett részt, illetve látta el az elnöki tiszteket. 1970 óta a TMB Elektronikai és Számítástechnikai Szakbizottságának tagjaként, 1985-től pedig elnökeként segítette a tudományos továbbképzést.

Kimagasló szerepe volt a hazai hibrid integrált áramköri gyártás magas színvonalra emelésében, ennek a tevékenységnek az elismeréseként nyerte el az Állami díjat. Az egyik első magyar tagja volt az Institute of Electrical and Electronic Engineers nagyhírű nemzetközi tudományos egyesületnek, és 1989-ben elnyerte a legmagasabb tagsági fokozatot, az "IEEE Fellow"-t. Aktívan részt vett a "Magyarok a világ műszaki és természettudományos haladásáért" konferenciák szervezésében és munkájában.

Szerette és a tudományokkal való kapcsolatában is értette a zenét, hobbija volt a vitorlázás. A természet és a sors kiszámíthatatlan útjainak találkozása folytán a gyakorlott és mindig megfontolt hajóst kedvenc sportjának művelése közben érte a halál.

Antal János 1926-1988

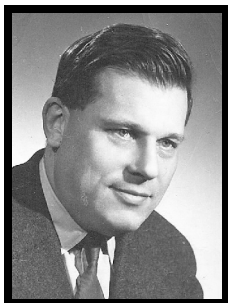
Antal János professzor 1955-től haláláig a Budapesti Műszaki Egyetem Fizika Intézetében oktatott és itt végezte kutatásait is. Kandidátusi fokozatot 1973-ban szerzett.

A reform kapcsán megszűnő Elméleti fizika tárgy után a Műszaki fizika tárgyat oktatta. Elsősorban neki köszönhető, a számítástechnikának a fizika oktatásában való alkalmazása. Egyetemi munkássága elismerésül elnyerte 1972-ben a "Kiváló Munkáért" kitüntetést.

Sikeres állami pályázatokkal ő alapozta meg a Fizika Intézetben működő Számítástechnikai munkahelyet. Kutatásait döntően az Elektronfizika és a Vákuumfizika területén végezte. Munkássága nemzetközi elismerését mutatja, hogy a Nemzetközi Vákuumtechnikai Uniónak (Iuvasta) megalakulása óta tagja, majd 1983 óta alelnöke volt.

Eredményes tevékenységet fejtett ki a METESZ ELFT Bizottságában is. Munkája elismerésül 1982-ben METESZ Kiváló Munkáért kitüntetést, majd 1985-ben METESZ Díjat kapott.

Évekig vezette az OPI Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyének fizika tétel kidolgozó bizottságát. Elnöke volt a Művelődési Minisztérium azon bizottságának, amely az egyetemi felvételi vizsgák fizika írásbeli tételeit dolgozta ki.

Barta István 1910-1978

Született 1910-ben. Egyetemi tanulmányait Bécsben, Brnóban és Karlsruhéban végezte. A karlsruhei egyetemen 1933-ban szerzett villamosmérnöki diplomát, majd ugyanott egyetemi doktori címet kapott 1934-ben. Doktori tézisei a mikrofonok tranziens viselkedésével foglalkoztak. Ez volt a mikrofonok tranziens viselkedésének az első komoly elméleti és gyakorlati analízise, amire évtizedek múlva is hivatkoztak a mérvadó irodalmi források.

1934 és 1937 között Dr. Barta István kutatómérnökként dolgozott az Ericsson Electrical Co. Cégénél Budapesten.

Ebben az időszakban számos rádió vevőkészüléket tervezett, melyeket Philips márkaneven forgalmaztak Magyarországon. Emellett számos elektromos készüléket fejlesztett a rádió vevőkészülékek gyártásának és tesztelésének a támogatására. 1935-ben olyan nagy teljesítményű, újszerű, minőségi dinamikus hangszórót tervezett, amelyben a karima és a kónusz is impregnált textilből készült. Majdnem három évtizednek kellett eltelti ahhoz, hogy ez az úttörő megoldás széles körben elterjedjen.

1938 és 1948 között a Tungstram munkatársa volt, ahol a televízió laboratóriumban dolgozott 1940-ig, majd a rádiócsövek végellenőrzésével és mérésével foglalkozó részleg vezetője lett.

1939-ben társaival együtt a Tungstramban felállított egy televízió technikával foglalkozó kísérleti laboratóriumot, ahol a kor legmodernebb eszközeit felhasználva (iconoscope, flying spot scanner) vizsgálták a képátvitel gyakorlati lehetőségeit.

1946-ban Dr. Barta István részt vett a Tungstram laboratórium világhírűvé vált kísérletében, melyben a világon először sikerült a Holdról visszaverődő radar jeleket detektálni.

Ezek mellett Dr. Barta István számos elektronikus berendezés fejlesztésében vett részt, melyek elsősorban a rádiócsövek gyártását és végellenőrzését támogatták.

1948-tól 1950-ig Az Orion Rádiógyár műszaki igazgatója volt. Számos jól ismert Orion rádiókészülék tervezését irányította, többek között azt a helyi rádióvevőt, amiből közel fél millió darabot hoztak forgalomba.

A második világháború után Barta professzor tagja, majd vezetője volt a Tungstram vállalt fejlesztési részlegének. Kiemelkedő szerepet játszott az első magyar gyártmányú elektronikai berendezések fejlesztésében, illetve a fejlesztésekkel foglalkozó csoport irányításában. Ez a közösség, amely idővel résben átkerült az Orion Rádiógyárba, meghatározó részt vállalt abban a munkában, ami a hazai elektronikai ipar hírnevét megalapozta.

Barta professzor egyike volt a Távközlési Kutató Intézet megalapítóinak, aki elindította és vezette az Intézet Rádiós Vételtechnikai Osztályát is. Dr. Barta István indította el Magyarországon a telekommunikáció egyetemi oktatását, 1948-49-ben részt vett az Állami Műszaki Kollégium munkájában, ami az első telekommunikációs oktatási intézmény volt. Nem sokkal ezután előadásokat vállalt a Budapesti Műszaki Egyetemen. Az Állami Műszaki Kollégiumban az alábbi tárgyakat oktatta: Elektroncsövek és Az elektroncsövek alkalmazásai, a Budapesti Műszaki Egyetemen pedig: Rádió vételtechnika, Televízió, Elektronikus mérések,

Impulzustechnika, Rádió vevőkészülékek tervezése. 1949 júniusában professzorrá nevezték ki, és lett az újonnan alapított Vezetéknélküli Híradástechnika Tanszék vezetője. Korábbi széleskörű szakmai tapasztalataira támaszkodva számos egyetemi jegyzetet írt. Azokban az időkben könyvei igen fontos szerepet tölthettek be a z ország ipari fejlődésének támogatásában, mivel igen nagy volt az igény a jól képzett mérnökökre a telekommunikációs iparban.

Híres könyvét „Rádió vevőkészülékek és erősítők” címmel 1956-ban jelentette meg, aminek a második kiadása 1963-ban látott napvilágot.

Már az ötvenes évek elején hangsúlyozta az elektromechanikus szűrők fontosságát a rádiótechnikában, és kezdeményezte, majd vezette az ezek fejlesztésével foglalkozó kutatási programot.

1959-től vezető szerepet vállalt a telekommunikációs mérnökképzés továbbfejlesztésében, megelőzve a felsőoktatás általános reformját. Beigazolódta azok a nézetei, melyek szerint a telekommunikációs mérnökképzésben egyre fontosabb szerepet játszott a technológiai ismeretek oktatása. Részt vett az Elektronikai Technológia Tanszék megalapításában.

Magyarországon elsőként hozott létre olyan kutató csoportot, amely a színes televízió technikával foglalkozott, és amely részt vállalt a hazai gyártású színes televízió készülékek fejlesztésében és gyártásában.

Ebben az időszakban 1957-től 1960-ig a Villamosmérnöki Kar dékánja, 1960-tól 1963-ig az Egyetem rektorhelyettese. Később Ő volt az első igazgatója a Híradástechnikai Elektronika Intézetnek egészen 1972. január elsejétől 1974. december 31.-ig, amikor nyugállományba vonult.

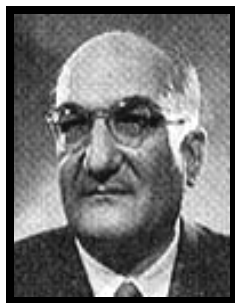
Barta professzor kiemelkedő eredményeket ért el az elektroakusztika és a televízió technika területén, 1949-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező, 1976-ban rendes taggá választotta. 1968-ban a Lengyel Tudományos Akadémia tiszteleti tagja lett. Alapításától kezdve aktív szerepet vállalt az OMF munkájában. Több mint két évtizeden keresztül, egészen 1974-ig elnöke és irányítója volt a Híradástechnikai Tudományos Egyesületnek, majd az Egyesület tiszteletbeli elnökévé választotta.

Munkáját több kitüntetéssel ismerték el: Kiváló Dolgozó (1948), Kossuth-díj (1957), Az oktatásügy Kiváló Dolgozója (1969), A Munka Érdemrend Arany Fokozata (1965 és 1970), a Budapesti Műszaki Egyetem Emlékérme (1974).

Egyenes jellemével, önzetlenségével és derűs természetével elnyerte kollégái elismerését, és mindazokét, akik valaha találkoztak Vele.

Dr. Barta István a műszaki tudomány és oktatás kiemelkedő alakja volt, aki jelentős szerepet játszott a hazai híradástechnikai ipar fejlesztésében, és aki egy míg élő értékrend kialakításával jelentősen hozzájárult a szakterület fejlődéséhez.*

* Dr. Pap László megemlékezése

Benedikt Ottó 1897-1975

Értelmiségi családból született, az érettségi után, alig 18 évesen, a frontra került. A Tanácsköztársaság alatt Kun Béla titkáráként tevékenykedett. 1919 augusztusában bebörtönözték, majd internálták. Innen 1920 szeptemberében megszökött, Bécsbe emigrált. Ott végezte műegyetemi tanulmányait, majd a Rote Fahne c. lap szerkesztője lett. 1932-ben Moszkvába utazott, ahol 1939-ig a Kirov Dinamó Villamosgépgyár tudományos tanácsadója, 1940-től 1955-ig, Magyarországra való hazatéréséig a Moszkvai Energetikai Intézet (MEI)/ tanszékvezető tanára volt. Itthon a Budapesti Műszaki Egyetemen lett tanszékvezető egyetemi tanár, ő vezette be a különleges villamosgépek, az ipari elektronika és a villamos hajtások című tárgyakat. Megszervezte az MTA Automatizálási csoportját, mely később az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Intézetévé fejlődött. Ennek lett igazgatója 1966-tól 1970-ig, ezután - haláláig - műszaki tanácsadója. A műszaki tudományok doktora fokozatot 1938-ban Moszkvában érte el, az MTA 1956-ban választotta levelező, 1958-ban rendes taggá. 1967-ben a BME, 1971-ben pedig a Moszkvai Energetikai Intézet avatta tiszteletbeli doktorrá /ez utóbbi intézménynek ő volt az első magyar tiszteletbeli doktora/. Szerteágazó tudományos tevékenységet fejtett ki. A Szovjetunióban a vasúti vontatásban alkalmazott egyik találmányát ma is Benedikt-motornak nevezik, voltaképpen még bécsi találmánya nyomán, mely 50 periódusú, önműködően kompenzált, egyfázisú kommutátor motor volt. Tudományos munkásságának másik vezérmotívuma az "Erősen telítődött bonyolult mágneses körök számításának nomografikus módszerei" volt; ennek köszönhette a műszaki tudományok doktora fokozat elnyerését. A második világháború után a Diesel-motoroknak egy újfajta villamos berendezését dolgozta ki. A kommutátoros motor továbbfejlesztésének és alkalmazásának csúcspontja az "autodin"-nek nevezett erősítő gép volt, mely a vasúti vontatásban, a daru- és szerszám-géphajtásban egyaránt terjedni kezdett. Magyarországra való hazatérése után, a Budapesti Műszaki Egyetemen az erősáramú technika fiatal magyar kutatóit gyűjti maga köré, s a szabályozott villamos hajtások témájának logikus folytatásaként egyik elindítója lesz a hazai automatizálási kutatásoknak. Az automatizálás fontossága gondolatának fáradhatatlan terjesztője lesz. Tudományos eredményeit számos kitüntetés és kitüntető elismerés illeti: 1959-ben Kossuth-díjjal, 1967-ben a Munka Vörös Zászló Érdemrenddel tüntetik ki, 1968-elnyeri az MTA Aranyérmét, 1972-ben pedig a BME Emlékérmét. Nemzetközi Automatizálási Szövetség alelnöke, a Magyar Elektrotechnikai Egyesület díszelnöke volt, kezdeményezője, majd megalakulása után haláláig elnökségi tagja volt az Országos Műszaki Fejlesztés: Bizottságnak.

Bosznay Ádám 1926-2004

Fájdalmas veszteség érte a Villamosmérnöki és Informatikai Kart. 78 éves korában elhunyt a Kar történetének jelentős személyisége, tisztelettel övezett professzoraink egyike, Dr. Bosznay Ádám. A Villamosmérnöki és Informatikai Kar egyik legrégebb és legismertebb oktatója volt, aki mérnökgenerációk nevelésében vett részt. 1950-ben szerezte meg gépészmérnöki oklevelét. Az oktatással való kapcsolata 1947-ben kezdődött, amikor Muttnyánszky professzor gyakornoknak hívta meg tanszékére. A javaslatára alakult Villamoskari Műszaki Mechanika Tanszékre már adjunktusként került Faber professzor mellé. Ettől fogva órarendi előadásokat is rendszeresen tartott, és részt vett az egyetemi jegyzetírásban is. 1958-ban docenssé, majd 1964-ben egyetemi tanárrá nevezték ki. Az említett tanszéknek 1964-től 1991-ig, annak megszűnéséig volt a vezetője. Tartott mérnöktovábbképző előadásokat is, s részt vett az Építőmérnöki Kar angol nyelvű posztgraduális mérnök-matematikus oktatásában is. A tudományos kutatómunkával Muttnyánszky professzor mellett kezdett foglalkozni. Különösen azok a kérdések ragadták meg a figyelmét, amelyek – általánosságuknál fogva – nemcsak a mechanikában, hanem a fizika más ágaiban, pl. a villamosságban vagy az elektromechanikában is fontosak lehetnek. Így például sokat foglalkozott rezgéstannal, azon belül direkt és inverz sajátérték-feladatokkal. Abban az időben úttörőnek minősült az 1961-ben megjelent Műszaki Rezgéstan c. könyve, ami kiadói nádíjában részesült s nagyon sokan hivatkoztak rá. Szakdolgozatot több mint nyolcvanhat jelentetett meg, főként idegen nyelven. Sok bel- és külföldi kongresszuson, egyetemen tartott – részben meghívásra – előadást. Vendégprofesszora volt az M. Piconeról elnevezett Római Alkalmazott Matematikai Intézetnek és a Római Egyetemnek. 1979-ben nemzetközi konferenciát szervezett és vezetett „Kontinuus rendszerek sajátérték behatárolására EUROMECH 112” címmel s ennek a Proceedingjét is megjelentette az Akadémiai Kiadónál. 1965-ben az MTA elnöke jutalomban részesítette. 1975-ben megszerezte a műszaki tudományok doktora címet. Az MTA tudományszervezési (számos belföldi és külföldi vonatkozású akadémiai bizottság tagjaként is) és minősítő munkájában rendszeresen részt vesz. Referáló munkatársa, csaknem 30 éve a Zentralblatt für Mathematik u Die Grenzgebiete c. referáló lapnak. Több mint 20 éven át ugyanezt a tevékenységet folytatta az Applied Mechanics Reviews c. lapnál is. BME Emlékérem tulajdonosa (1992). 1996-ban professor emeritus címet kapott.

Volt tanítványai – köztük sokan már szintén oktatók és az első tanítványok gyermekei is – tisztelettel és szeretettel emlékeznek rá.

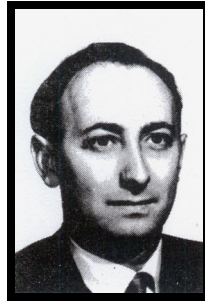

Bozsóki István 1930-2000

Dr. Bozsóki István 1930-ban született. Villamosmérnöki diplomáját a BME Hadmérnöki Karán 1953-ban szerezte. Oktatói pályáját, tanársegédként, a Hadmérnök Kar Híradástechnikai Fakultásán kezdte. Oktatási területét kezdetben a mikrohullámok technikája és a rádiólokátorok képezték, majd a rádió mérőrendszerek, a távérzékelés, továbbá a rádió rendszertechnika oktatásával is foglalkozott. Ezeken a területeken új, eddig nem oktatott tantárgyakat dolgozott ki, jegyzeteket írt. Adjunktusi, majd docensi kinevezést kapott. 1981–1990 között tanszékvezető volt a Mikrohullámú Híradástechnika Tanszéken, dékánhelyettesként dolgozott a Kar vezetésében, tagja volt több kari bizottságnak. 1965-ben egyetemi doktori címet kapott, 1976-tól a műszaki tudományok kandidátusa. Tudományos tevékenysége igen kiterjedt. Elméleti és gyakorlati munkáiban a mikrohullámú oszcillátorok, a kis-zajú erősítők, későbbben pedig a távérzékelés problémáival foglalkozott. Kiemelkedő sikereket ért el a mikrohullámú parametrikus erősítők alkalmazásában. Kutatási eredményeit a hazai híradástechnikai ipar vállalatai –többek között a BHG és az Orion - hasznosították. Ezeken a területeken elért műszaki megoldásaira szabadalmakat kapott. A távérzékelés témakörének nemzetközileg is elismert szakértője. Tanszékvezetőként szoros kapcsolatban állt az MTA Interkozmosz Tanácsnak a tanszéken működő Úrkutató Csoportjával. Támogatása nagymértékben hozzájárult a Csoport 1986. évi, nemzetközileg is elismert műholdas kísérletének. Bozsóki István nevéhez számos publikáció fűződik, több könyv esetében társ-szerző, Pus-kás Tivadar díjat, a Munka Érdemrend arany fokozatát és Szent-Györgyi Albert díjat kapott.

Dr. Bozsóki István aktív részese volt a BME sportéletének is. A MAFC tenisz csapatának minősített versenyzője, a MAFC Röplabda Szakosztályának tanárelnöke, a MAFC Örökös Tagja volt.

Dr. Bozsóki István 2000-ben hunyt el.

Csáki Frigyes 1921–1977

Bár az Országos Matematikai Tanulmányi Versenyen második lett, nem vették fel az egyetemre. Szövegírási munkásként végezte el a textilipari iskola egyéves tanfolyamát. A II. világháború idején több ízben hívták be munkaszolgálatra, ahonnan megszökött. 1945-ben iratkozott be a Budapesti Műszaki Egyetemre, 1949-ben szerzett gépészmérnöki oklevelet. Utána ugyanott a Villamosgépek Üzemtana, ill. a Különleges Villamosgépek Tanszékén lett gyakornok, adjunktus, docens. Értekezéseivel 1955-ben elnyerte a kandidátusi, 1960-ban a tudományok doktora fokozatot. Ebben az évben a Budapesti Műszaki Egyetem Automatizálási Tanszékére nevezték ki, 1961-től tanszékvezető egyetemi tanár, 1963-ban az egyetem rektorhelyettese, 1964–1969 között rektora volt. Sokat tett az oktatás, a villamosmérnök-képzés korszerűsítéséért. Oktatói munkássága mellett 1954–56-ban a Villamosenergiaipari Kutató Intézet tudományos osztályvezetője. Alapító tagja volt a MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutató Intézetének és egy ideig igazgatóhelyettese. Tudományos tevékenysége pályája kezdetén az energiaátvitelre, később a különleges villamosgépekre irányult. Az 1960-as évektől érdeklődése az erősáramú ipari elektronika, majd az automatizálás, folyamat-szabályozás és irányításelmélet felé fordult. E szakterületeken dolgozott haláláig. Az elektrotechnika, a vezérléstechnika és szabályozástechnika körébe vágó dolgozatai hazai és külföldi szakfolyóiratokban jelentek meg. Az MTA levelező tagja 1965-ben, rendes tagja 1976ban, alelnöke 1976-ban lett. Több hazai és külföldi tudományos testületnek volt tagja, ill. tisztségviselője, így a Magyar Elektrotechnikai Egyesület elnöke, a Pugwash Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke, a moszkvai Energetikai Intézet tiszteletbeli doktora (1971). 1973-ban állami díjat kapott, majd elnyerte a Zipernovszky-díjat és a Kruspér István Emlékérmét. Fő művei: Szabályozástechnika (Bp., 1962); Vezérléstechnika (Bp., 1963, Szabályozások dinamikája. Lineáris szabályozáselmélet (Bp., 1966); Korszerű szabályozáselmélet. Nemlineáris, optimális és adaptív rendszerek (Bp., 1970); Modern control theories. Nonlinear, optimal and adaptive systems (Bp., 1972); Fejezetek a szabályozástechnikából. Állapotegyenletek (Bp., 1973); Bevezetés a digitális technikába (Bp., 1977).

2007-ben a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem K épületét körülvevő szoborparkban Csáki Frigyes emlékére mellszobrot állítottak.

Csernátony-Hoffer András 1928-1979

Debrecenben született 1928. június 5-én és az ősi kollégiumban végezte középiskolai tanulmányait. A Budapesti Műszaki Egyetem első villamosmérnöki évfolyamának tagjaként 1950-ben szerzett villamosmérnöki oklevelet. Közvetlenül utána az egyetem Villamosművek és Vasutak Tanszékén kezdte meg tanársegédi működését. Élete és tudományos pályája ettől kezdve 28 évig az egyetemhez kapcsolódott. Nehéz volt az indulása, mert egy veszélyes tüdőfolyamat szanatóriumba kényszerítette, de ezt az időt is kihasználta arra, hogy a külföldi szakirodalom áttanulmányozásával megismerje a transzformátorokban lezajló lökőfeszültségi jelenségeket. A munkába visszatérve ebből a témából írta első cikkeit, és jelentős szerepe volt a transzformátorok lökőfeszültségi vizsgálatának hazai bevezetésében. Ha egy témával elkezdett foglalkozni, az alapoktól az alkalmazásig mindennek a végére járt. A belsőtéri szakaszolók lökőfeszültségi szilárdságának polaritás-függetlenné tételére kidolgozott és a gyártásba is bevezetett megoldásához elmélyülten tanulmányozta a gázkisülések elméletét, több cikket írt az átütés polaritás-függéséről, és ebből a témából készült értekezésével szerezte meg 1961-ben a műszaki tudományok kandidátusa tudományos fokozatot. Egyetemi docensi kinevezését 1963-ban kapta meg.

Az elért sikerek ellenére sem ragadt meg egy témánál, ezért amikor a hazai kábel-, kondenzátor- és transzformátorgyártás szinte egyidejűleg szükségessé tette az itatott papírszigetelések technológiájának fejlesztését, az egyetemen kis kutatócsoportot szervezett. A fizikai kémiától és a vákuumtechnikától kezdve alaposan felkészült a szárítás elméletéből, különleges mérőberendezést állított össze, és az eredmények alapján részletes javaslatokat dolgozott ki a technológia korszerűsítésére. Egy évre szakértői munkát is vállalt a Ganz Villamossági Műveknél, hogy a kutatási eredmények sikeres bevezetését ezzel is segítse. E témához kapcsolódott a transzformátorok hibagáz analízisének tanulmányozása, majd a hazai nagytranszformátorok ellenőrzésére való bevezetése.

Kutatómunkáját jól tudta egyeztetni egyetemi oktató munkájával. Több mint 10 éven át rendszeresen tartott előadásokat nagyfeszültségű technikából. Mint egyetemi oktatót a jó felkészültség, előadókészség, pontosság, és mind önmagával, mind hallgatóival szemben való igényesség jellemezte. Oktató munkája céljának tekintette a mellette dolgozó diplomázó hallgatók és fiatal mérnökök továbbképzését, akik így az iparban hasznosíthatták a tanszéki munka során szerzett különleges szigeteléstechikai ismereteiket. Korábbi munká-

társai közül többen szereztek egyetemi doktori címet. E megemlékezés szerzőjével közösen írt „Nagyfeszültségű technika” című tankönyve először 1968-ban jelent meg, és azóta három változatlan kiadást ért meg.

Munkájában nagy szerepe volt nemzetközi kapcsolatainak, amiben kiváló nyelvtudása is segítette. 1973-ban a CIGRÉ Magyar Nemzeti Bizottságának titkára lett és tagja volt több CIGRÉ munkabizottságnak. Egy alkalommal Budapesten szervezte a CIGRÉ Szigetelőanyagok Munkabizottságának ülését. Sokszor tartott előadást különböző külföldi konferenciákon, az 1. Nemzetközi Nagyfeszültségű Technikai Szimpóziumon témavezetőnek kérték föl.

Szigeteléstechikai kutató munkája egyre szélesedett. Az itatott papírszigetelések örege-

désének vizsgálata korábbi témájának folytatása volt. A belső üregekben keletkező részletörések vizsgálatához jól tudta hasznosítani korábbi gázátütési kutatásait. E témával a külföldi laboratóriumokkal egyidejűleg kezdett foglalkozni és eredményeivel nemzetközi sikereket is ért el. Vizsgálatokat folytatott a műgyanta szigetelésű kábelek és mérőtranszformátorok gyártási hibáinak kimutatására a részletörések mérésével. A szigetelések technológiájának fejlesztését célzó kutatási eredményei jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy a hazai transzformátor- és kábelgyártás fel tudott zárkózni a nemzetközi színvonalhoz.

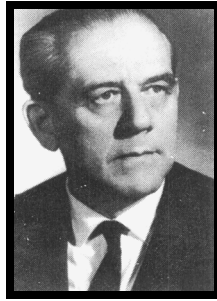
Az egyre terebélyesedő kutató munkához az egyetem által nyújtható lehetőségek idővel szűknek bizonyultak, ezért 1978-ban nehéz elhatározással megvált a Budapesti Műszaki Egyetemtől és átvette a Villamosipari Kutató Intézet Szigeteléstechikai Főosztályának vezetését. Új munkahelyén a külföldi kutatások és gyártási tapasztalatok, valamint a hazai fejlesztési célok alapján kidolgozta a távlati kutatási feladatokat. Jól képzett munkatársakkal, új laboratóriumokkal és a felhalmozott tapasztalatokkal minden reménye megvolt egy nemzetközi színvonalú kutatóközpont kiépítésére. Közben fáradságot nem ismerve dolgozott akadémiai doktori értekezésének megírásán, amikor ezt a lendületes fejlődést kibontakozása előtt megtörte a kegyetlen sors.

Hosszú egyetemi működésének elismeréseként az oktatási miniszter címzetes egyetemi tanárrá nevezte ki, de ezt a címet már csak a gyászjelentésére írhatta a kegyelet. Búcsúztatására munkatársain, tanítványain és barátain kívül külföldről is érkeztek, hogy tisztelegjenek emlékének, ezzel is jelezve, hogy nemzetközileg is elismert egyetemi tanárt és kutatót veszítünk el.

Csibi Sándor 1927-2003

Született Szegeden, 1927. febr. 6-án. Oklevelet: BME Gépészmérnöki Karán 1951-ben szerzett. 1951-73 között a TÁKI tud. munkatársa, főmunkatársa, osztályvezető, főosztályvezető. 1973-92 között a BME Híradástechnikai Elektronikai Intézet, 1992-től a Híradástechnikai Tanszék egyetemi tanára, 1975-92 az intézet igazgatója, az MTA Informatikai és Elektronikai Tanszéki Kutatócsoport vezetője. Kutatási területe az információközlés és feldolgozás, kódolási, sorbanállási és statisztikai módszereinek vizsgálata. Az MTA Távközlési Rendszerek Bizottságának tagja. 1971-91 a Problems of Control and Information Theory szerkesztő bizottság tagja. A matematikai tudomány. doktora (1973). 1979-től az MTA levelező, 1987-től rendes tagja. Kitüntetései: Állami Díj (1970), Puskás-díj (1974). Fő műve: Stochastic Processes with Learning Properties (1975).
Elhunyt: Budapesten, 2003.04.12-én.

Eisler János 1907-1981

A budapesti Toldy és Bolyai gimnáziumban végzett középiskolai tanulmányai után 1926-tól a Budapesti József Nádor Műegyetem hallgatója volt és 1930-ban gépészmérnöki oklevelet szerzett. Ezután az egyetem II. Elektrotechnikai Tanszékén dolgozott, előbb, mint fizetés nélküli gyakornok, majd tanársegédnek nevezték ki. Már ebben az időben foglalkoztatta a szigetelőanyagok villamos szilárdságának problémája, különösen a szigetelés roncsolásmentes vizsgálata és az átütést veszély előrejelzése. Ekkor jelentek meg első publikációi az Elektrotechnikában, és egyik cikkét az Archív für Elektrotechnik is közölte. A szigetelőanyagok vizsgálatáról írt értekezésével 1935-ben megszerezte az egyetemi doktori címet is.

A szigetelőtechnikában elért kutatási eredményeinek gyakorlati alkalmazására is lehetősége nyílt, amikor a Felten és Guillaume Kábelgyár előbb, mint külső kutatómérnököt alkalmazta, majd később a gyár szigetelőanyag osztályának vezetője lett. Az egyetemi oktatást laboratóriumi gyakorlatok vezetésével ekkor is továbbfolytatta,

1940-től a villamosenergia-iparban tevékenykedett. Először az Erőátviteli és Világítási Részvénytársaság (ill. a felszabadulás után Nemzeti Vállalat) próbatermének vezetője volt, majd az Állami Villamosművekhez került. Az ebből kialakított NIM Villamosenergia Igazgatóság tanulmányi osztályának előadójaként dolgozott 1950-ig. Ezen a helyen bekapcsolódott a villamosenergia-rendszer újjáépítésének irányításába, majd az egységes országos hálózat fejlesztésébe.

1950-ben kinevezték az akkor létesített Gazdasági és Műszaki Akadémia Energia tanszékének vezetőjévé. Közben megszerezte az egyetemi magántanári képesítést, és 1951-ben a Budapesti Műszaki Egyetem Villamosművek és Vasutak Tanszékére helyezték, ahol 1954-ig docensként, attól kezdve egyetemi tanárként dolgozott. Az egyetemre kerülve rövidesen megkezdte a Szigetelőtechnika című új tantárgy előadásait, és átvette a villamos készülékek oktatását is. Megírta e két tantárgy egyetemi tankönyveit és folytatta szigetelőtechnikai kutatómunkáját. Ennek jelentősége az üzemi feszültségek növekedése és új szigetelőanyagok bevezetése következtében egyre növekedett, Ebből a témából írt értekezésével 1955-ben megszerezte a műszaki tudományok doktora fokozatot. Kutatómunkáját kiterjesztette a villamos ív, az érintkezők és a *villamos* melegfejlesztés területére is.

Vezetése alatt 1960-ban megalakult a Nagyfeszültségű Technika és Készülékek Tanszék, amelynek oktatói mind a nagyfeszültségű technika, mind a villamos készülékek témakörében külföldön is elismert kutatási eredményeket értek el. A tanszék körül iskola fejlődött ki, amit az oktatók és az iparból Eisler professzor vezetésével dolgozott aspiránsok által megszerzett tudományos fokozatok és egyetemi doktori címek jeleznek.

Tanszéki munkája mellett a kari feladatokból is kivette a részét. Dékánhelyettesként 1951-től 1953-ig az esti és levelező képzést irányította, 1954 és 1957 között a Villamosmérnöki Kar dékánja volt, majd 1963-64-ben ismét dékánhelyettesként működött. Akadémiai kutató munkájáért 1951-ben a Népköztársasági Érdemérem arany fokozatával, oktató munkájáért több ízben is az Oktatásügy Kiváló Dolgozója jelvényt és társadalmi munkájáért 1965-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntették ki. A Magyar Elektrotechnikai Egyesület az

1959. évi Bláthy-díj, valamint — 75 éves jubileuma alkalmából - az 1974. évi Elektrotechnika díj adományozásával ismerte el az egyesületben végzett több évtizedes társadalmi munkáját.

Az MTA Energetikai Főbizottságának, valamint a CIGRÉ Magyar Nemzeti Bizottságának titkára, a NIM Villamos Szakbizottságnak és számos szakmai bizottságnak tagja, a Magyar Villamos Művek Tröszt tanácsadója volt. Különböző szervezetek képviselőjeként többször vett részt nemzetközi rendezvényeken.

Kezdődő betegsége miatt 1967-ben lemondott tanszékének vezetéséről, de csak 1972-ben vonult nyugalomba. A Magyar Elektrotechnikai Egyesület tiszteletbeli elnöke, aki 1907. november 27.-én Kiskőrösön született, 74. életének betöltése előtt, 1981. november 14.-én Budapesten elhunyt. A magyar elektrotechnika nemzetközileg ismert kutatót, villamosmérnökök nemzedékeit nevelő tanárt, odaadó társadalmi munkást és tapasztalt ipari szakembert vesztett el vele.

Faber Gusztáv 1901-1968

A Villamosmérnöki Műszaki Mechanika Tanszék megalakulása utáni első vezetője, majd professzora volt. 1951-től 1968-ig szerkezetépítő mérnökként tevékenykedett, és mint ilyen, fiatal korától kezdve lelkes művelője a műszaki mechanikának, elsősorban gyakorlati vonatkozásainak.

1901-ben született Budapesten. Középiskoláit a Horánszky utcai főreáliskolában (a mai Vörösmarty gimnázium) végezte, kitűnő eredménnyel. 1919-ben a Műegyetem mérnöki karára iratkozott be, ahol 1926-ban szerzett diplomát. 1924-ben, még, mint egyetemi hallgató, a Mávag hídosztályára került, itt dolgozott 1949-ig. Hidak és acélszerkezetek tervezésével, gyártásával, helyszíni szerelésük irányításával foglalkozott. Már pályájának kezdetén felelősségteljes megbízásokat kapott. Egyebek mellett ő vezette a kunszentmártoni Körös-híd, a dunaföldvári Duna-híd építését.

1938-tól a Mávag hídműhely főnöke. A hídműhelyben ebben az időben készült az ő irányításával számos híd és nagy vasszerkezeti berendezés között a 314 m magas Lakihegyi adótorony is. 1942-44 között mintegy 90 vasúti híd építését irányította személyesen Erdélyben, főleg a Dés- Beszterce, Dés-Zsibó-Nagybánya vasútvonalakon. Ezeknek sorában számos 100 m-en felüli, nagy hídszerkezet készült, melyek szerelési módszereit, felszerelésük után a végleges helyükbe való behúzásuk eljárását kidolgozta és irányította. Egyike volt az azóta általánossá vált és alkalmazott "szabadszerelési eljárás" hazai úttörőinek és gyakorlati megvalósítóinak.

Pest felszabadulásának napján, 1945. január 19-én a romokban heverő hídműhelyben találjuk. Óriási nehézségek árán, munkaerő-, anyag-, géphiány közepette sikeresen szervezte a termelés újraindulását és közben még arra is volt ereje és ideje, hogy a nehéz időkben a fizikai dolgozók életszükségleteinek előteremtéséről gondoskodjék. Az ő tervei alapján és irányítása alatt készült az első, ideiglenes vasúti összeköttetést biztosító vasúti áthidalás az Alföld és a Dunántúl között, amely az újjáépítés első hősi erőfeszítéseiként már 1945 tavaszán üzemelt. A nagyobb feladatokat, a sokszor emlegetett legendás "hídcsatákat" már a Mávag hídosztályából és hídműhelyéből egyesített Híd-és Daru-és Vasszerkezeti Gyár vezetőjeként harcolta végig. Ezek során elévülhetetlen érdemeket szerzett a Szabadság-híd, a Margit-híd, a Déli összekötő Vasúti-híd, a Lánchíd, valamint számos szép Duna-és Tisza-híd újjáépítésében.

Időközben az újjáépült Lánchíd pályaszerkezetének megerősítésére munkaközösséget hoztak létre, melynek ő lett a vezetője. 1949 nyarán az ÁMTI Acélhíd Osztályának vezetőjévé nevezték ki. ő irányította sok más mellett a Petőfi-híd, az Árpád-híd, a dunaföldvári és a komáromi Duna-hidak tervezését. Tervezői gyakorlatát még az 1920-as években Kossalka János műegyetemi tanár tanszékén működő tervezői munkaközösségben szerezte. Kossalka professzor vezetésével számos tervpályázat kidolgozásában működött közre.

Ipari munkáival párhuzamosan megalakulásától, 1947-től kezdve a Műszaki Főiskola Mechanikai Tanszékének lett tanára és egyben a Fémtechnológiai tagozat vezetője. A főiskola Pályafenntartási tagozatán a Tartók statikája c. tantárgy meghívott előadója. Oktatói pályafu-

tását azonban sokkal előbb, az 1920-as évek közepén kezdte. Mérnöki munkája mellett a Mávag tanonciskolájában matematikát és fizikát tanított.

1951-ben kapott megbízást docensi minőségben a Budapesti Műszaki Egyetem Villamosmérnöki Karán létesített új Mechanika Tanszék megszervezésére. Egyetemi tanárrá 1953 augusztusában nevezték ki. Az 1960-61. tanévben a Villamosmérnöki Kar dékánhelyettese. Az egyetemen végzett oktató-és nevelőmunkája mellett az iparral sem szakította meg kapcsolatait. Haláláig tagja volt az UVATERV kollégiumának. Előadásokat tartott a Mérnök Továbbképző Intézet tanfolyamain és a hegesztő szakmérnöki tanfolyamon. Sok éven át előadta az Építőmérnöki Kar nappali tagozatán meghívott előadóként az "Acélszerkezetek gyártása és szerelése hegesztéssel" c. tárgyat is. Tagja volt a Nemzetközi Hegesztési Egyesület (IIW) magyar szekciójának, a MTA Acélbizottságának, részt vett az OMFB munkájában is. Több szakkönyv, tankönyv, Jegyzet megírása, társszerzősége, szerkesztése fűződik nevéhez.

Munkájának elismeréséről több kormánykitüntetés, oklevél tanúskodik.

Fenyő István 1917-1987

Pótolhatatlan veszteség érte az egész nemzetközi matematikai közéletet, amikor Fenyő István nyugalmazott egyetemi tanár, a Villamosmérnökkari Matematika Tanszék egykori megalapítója és több mint húsz éven át volt vezetője, 1987. július 28-án elhunyt.

Fenyő István 1917. március 5-én született Budapesten, tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte, ahol 1940-ben, mint matematika-fizika szakos tanár végzett, 1942-ben pedig megszerezte a vegyészeti oklevelet is. Vegyészként dolgozott néhány évig, először a Magdalin vegyészeti gyárban, majd a Remix Elektrotechnikai Gyárban. Az iparban szerzett tapasztalatai tovább érlelték veleszületett gyakorlati érzékét és elmélyítették műszaki ismereteit, amiről későbbi találmányai is tanúskodnak.

Budapestre érte a felszabadulás, ahol azonnal belevetette magát a tudományos közéletbe. 1945 augusztusában kapott kinevezést a Műegyetem II. Matematika tanszékére, ahol először Egerváry Jenő professzor mellett, majd Alexits György professzor mellett dolgozott, mint docens. Pályája egyenletesen ívelt felfelé: 1946-ban megszerezte a természettudományi doktori címet, 1950-ben egyetemi magántanár lett. Ugyanebben az évben megbízást kapott a Villamosmérnöki Karon önálló matematika tanszék szervezésére, ahol egészen haláláig dolgozott. 1952-ben a matematikai tudományok kandidátusa lett, 1960-ban egyetemi tanári kinevezést kapott, 1969-ben pedig megszerezte a matematikai tudományok doktora fokozatot. Tudományos eredményei alapján egyre gyakrabban kapott meghívást konferenciákra és előadások tartására. Vendégprofesszorként hosszabb időt töltött Rómában (1962-63) Rostockban (1964-66, illetve 1969-74), Waterlooban (Ontario, Kanada, 1967-68), majd Milano, Pisa és Brescia egyetemeken (1980-és 1980-86).

Tudományos érdeklődése igen szerteágazó volt, de minden munkájában felismerhető a vonzalma az alkalmazott matematika kérdései iránt. Fő eredményei az integrálegyenletek és integrál transzformációk, a függvényegyenletek, valamint az operátorelmélet témakörébe tartoznak. Az informatika és ökonometria területén is ért el eredményeket és úttörő jelentőségűnek kell azokat a vizsgálatokat tekinteni, amelyek a számítógépeknek az orvosi diagnosztikával való viszonyát elméletileg is igyekeztek tisztázni: erre szolgáltak az Alexits Györggyel közösen írt filozófiai jellegű munkái. Gazdag alkotói tevékenységét bizonyítja nyolc könyve és mintegy 100 tudományos dolgozata.

Oktatási tevékenységéről a legnagyobb elismeréssel lehet csak megemlékezni. Előadásait mindig példásan építette fel, arra törekedett, hogy a téma lényegét és alkalmazási lehetőségeit a hallgatósághoz közel hozza a nélkül azonban, hogy a matematikai precizitás terén a legkisebb engedélyt is tenné. Hallgatóival sikerült közvetlen kapcsolatot teremteni, sokan hosszú évek után is visszatértek hozzá, hogy tanácsait, segítségét kérjék. Gondolatai termékenyítőleg hatottak tanítványaira és munkatársaira, akikkel számos közösen készített dolgozatot publikált.

Nem lenne teljes a kép, ha nem emlékeznénk meg Fenyő István színes egyéniségéről, sokoldalú műveltségéről, szinte legendás hírű nyelvtudásáról. Zenei, irodalmi és képzőművészeti ismeretei a szakemberekével vetekedtek, egyik utolsó munkájában - olaszországi kutató-

sai alapján - Leonardo da Vincinek a matematikában elért eredményeit tárta fel. Alkotókedvét és alkotóerejét családja köréből, átfogó műveltségéből és mély humanizmusából merítette. Nem lehet elfelejteni ragyogó humorát, elbeszélő készségét, amellyel nemcsak tanított, de szórakoztatott is.

Ferenczy Pál 1931-1992

A Budapesti Műszaki Egyetem hallgatója volt 1950-től. Kiváló adottságaival korán ki-tűnt társai közül Utolsó éves hallgatóként mind demonstrátor dolgozott a tanszék televízióval kapcsolatos munkáiban. Akkoriban hazánkban a televízió még csak tantárgyként és távlati tervként: létezett. Akkori munkája egyúttal kezdete volt a hírközlés és különösen a televízió iránti elkötelezettségének. Az elmúlt, csaknem négy évtizedben ezt az ügyet oktatással, előre-tekintő és következetesen megvalósított kutatással, másokéhoz alig hasonlítható eredménnyel szolgálta. Egyetemi oktatóként számos híradástechnikai tárgyat adott elő, közöttük a Hír-közlélmélet, a Televízió-technika és a Videó- és hangrendszerek című tárgyakat.

Kitűnő előadó volt. Előadásait gyakran kísérte a berendezések működését szemléltető remek bemutatókkal. Ezért az St. ép. kis előadóterem és a tanszéki TV-labor között állandó kábel-összeköttetést létesített. Sokszori bemutatásra alkalmassá tett laboratóriumává vált a helyiség.

Tudományos kutatómunkája alapvetően a televízió-technika témaköréhez kapcsolódott A hazai. TV adóhálózat kiépítésekor, a 60-as évek elején Ferenczy Pál és munkatársai tervez-ték a kékesi és a kabhegyi TV-adóberendezések közösítő szűrőit (filter-plexer).

Ferenczy Pál nagy érdeme, hogy már a 70-es évek második felében felismerte a Teletext (képújság) és a Viewdata nagy jelentőségét, és kezdeményezte hazai megvalósítását. Munka-társaival tervezték és készítették el azokat a berendezéseket, amelyekkel 1981-ben - nemcsak elsőként a "keleti, blokk" országaiban, hanem jó néhány nyugat-európai országnál is korábban - megindult hazánkban a képújság sugárzása.

1960-tól rendszeresen részt vett a Nemzetközi Elektrotechnikai Bizottság (International Electrotechnical Commission, *IEC*) munkáiban. Szakmai felkészültsége és kiváló angol nyelvtudása eredményezte, hogy 1972-ben megválasztották az "Oscilloszkópok" IEC-albizottság elnökévé. Akkoriban - és valószínűleg azóta is - hazánkból ő az egyetlen, aki ilyen tisztséget töltött be az IEC-ben.

Mindezek mellett gondot fordított arra, hogy eredményeit írásban, is közreadja: 7 szak-könyvet, számos egyetemi jegyzetet és kb. 50 cikket jelentetett meg.

Sokoldalú és alapos tudása kiterjedt az eszközökre éppen úgy, mint a rendszerekre. Nagy eszköztervezési feladat volt a TV-adók filterplexerei csatolt koaxiális rezonátor rendsze-reinek megalkotása. Ettől nagyon eltérő ismereteket és készségeket igényel a színes TV vagy a képújság rendszertechnikája. Ferenczy Pál azon kevesek közé tartozott, aki mindkét terület mesterfokú ismerője és alkotója volt

Az elmúlt évtizedek során, akik vele kapcsolatban álltak, tapasztalták nagy műveltségét, sajátos humorát, figyelmességét, gondoskodását és segítségre mindig kész magatartását. Szébbé, jobbá és értékesebbé tette életünket.

Nagy veszteség érte egyetemünket Dr. Ferenczy Pál egyetemi tanár közvetlen előzmény nélküli, hirtelen halálával. Az élő ittléte közöttünk véget ért, de munkássága tovább él alkotá-saiban és tanítványai (valamennyiünk) gondolkodásában, eredményeiben. Az utódok próbál-janak helytállni, ahogyan azt Ferenczy Pál egyedülállóan, egész életével tette.

Fodor György 1929-2009

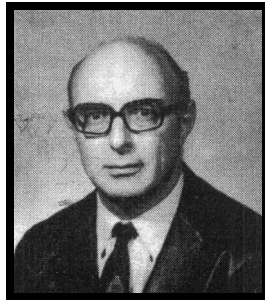
Budapesten, 1929. máj. 4-én született. A BME Villamosmérnöki Karán 1951-ben szerzett oklevelet. Végzése után rögtön az Elméleti Villamosságtan Tanszéken helyezkedett el. 1951-53 között tanársegéd, 1953-63 adjunktus, 1963-71 docens, 1970-99 egyetemi tanár, 1971-94 között tanszékvezető. 2000-tól professor emeritus. volt. 1959-ben egyetemi doktori címet, 1963-ban pedig kandidátusi címet szerzett.. A Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja volt. 1999-ben vonult nyugállományba, azonban ezt követően is aktívan dolgozott a tanszéken professor emeritus-ként. Főbb kutatási területét az elektromágneses terek, atomerőművek vizsgálata, a mintavételes szabályozó rendszerek és műszer egységek tanulmányozása, valamint a hálózatok és rendszerek elméleteinek kidolgozása jelentette.

Munkássága során rengeteg cikket, jegyzetet és könyvet írt egyedül és társszerzőként is, mind magyar nyelven, mind angol nyelven külföldi kiadó kiadásában. Főbb művei: A Laplace transzformáció műszaki alkalmazása (1962), Laplace Transforms in Engineering (1965), Lineáris rendszerek analízise (1967), Elméleti villamosságtan példatár (társszerző, 1967), Elméleti elektrotechnika (1970), Mértékegység kislexikon (1971), Villamos hálózatok csomóponti analízise (1982), Villamosságtan I., Villamos hálózatok (1985), Nodal Analysis of Electrical Networks (1988), Mértékegység-lexikon (1994), Jelek, rendszerek és hálózatok (1998). Kitüntetései: Zipemowsky-díj (1979), Kiváló Pedagógus (1987), Szent-Györgyi Albert-díj (1995).

Villamosmérnök hallgatók több generációja nőtt, és nő fel az előadásain és az általa írt anyagok segítségével. A tudományos életben meghatározó jelentősége volt abban, hogy a doktori munkáknak egyik leglelkismeretesebb és legalaposabb bírálója volt.

Dr. Fodor György professzor 2009. május 20-án, életének 80. évében hosszas betegség után hunyt el.

Temetése a legszűkebb családi körben történt.

Frey Tamás 1927-1978

Középiskolás diák korában antifasiszta röplapok terjesztéséért politikai fogolyként Mauthausenba hurcolták, ezért az érettségét csak 1946-ban tette le. Ezután a Budapesti Műszaki Egyetem gépészmérnöki karán tanult, de 1950-ben elektronika- rádiótechnika- telefon- és átviteltechnika szaktárgyak alapján villamosmérnöki oklevelet szerzett. Már hallgatóként kitűnt rendkívüli matematikai képességeivel, ezért hallgatóként demonstrátor lett a BME Kísérleti Fizika Intézetében. Diplomája megszerzése után tanársegédként alkalmazták az egyetem akkori I.sz. Matematika Tanszékén. 1951-től az MTA Alkalmazott Matematikai Intézetében volt aspiráns, 1956-ban approximáció-elméleti tárgykörből irt disszertációjával "A konstruktív függvény néhány lokális tételéről" megszerezte kandidátusi fokozatát. 1962-től a MTA Számítástechnikai Központ osztályvezetője, 1963-tól igazgatója. 1969-ben a Budapesti Műszaki Egyetem Villamosmérnöki Matematika Tanszék vezető egyetemi tanára lett. Ugyanettől az időtől kezdve a SZTAKI-ban tudományos főtanácsadóként működött. 1970-ben "Automaták, algoritmusok, optimalizálásuk és approximációjuk" c. dolgozatával elnyerte a matematikai tudományok doktora fokozatot. Rendkívül szerteágazó oktatói és tudományos tevékenységet fejtett ki. Mint egyetemi oktató számos jegyzet, tankönyv, a Műszaki Matematikai Gyakorlatok c. sorozat több kötetének szerzője volt, arra törekedve, hogy jegyzeteiben a hallgatókkal mindig tudományága legfrissebb eredményeit közölje.

Mint tudományos kutató az approximáció-elméleti kérdéseken kívül foglalkozott differenciálegyenletek kvalitatív elméletével, a numerikus analízis egyes kérdéseivel, automatikák algebrai elméletével, szimulációs problémákkal. A matematika elméleti továbbfejlesztésén túl alkalmazási lehetőségeit is kutatta: érdemei vannak az Erzsébet-híd újjáépítésében; mint a MTA Kibernetikai kutatócsoportjának munkatársa, kivette a részét az első magyar elektronikus számítógép megépítésében; szabadalmat kapott egy görbeletapogatóra, amelyik egyszerűbb és pontosabb, mint az addig ismertek, és amelyik különösen alkalmas biológiai jelek feldolgozására. Foglalkozott biológiai jelek szimulációjával, orvosi diagnosztikai problémákkal, programozás-elmélettel, matematikai nyelvészettel. Aktív kutatómunkája révén új eljárás született, kvázistacionárius bioelektromos folyamatok analízis-módszereire. Irányítása mellett elkezdődött a központi idegrendszer elektromos aktivitásai matematikai modellrendszerének kidolgozása. Olyan gyors és egyszerű számítástechnikai módszert dolgozott ki, melynek felhasználásával a gépi diagnosztika klinikai bevezetése lehetővé válhat. Jelentős eredményekkel járt másik témakörben folytatott kutatómunkája is, melynek során a szív elektromos tevékenységének számítógépes feldolgozása vált lehetővé: ingerképzési, ingervezetési zavarok értékelése, a myocardialis infarktus számítógépes diagnosztikája.

.Könyvei mellett több mint száz - magyar és idegen nyelveken megjelent - közleménye volt. Tudományos munkásságához tartozik élénk részvétele különböző üléseken, vitákon: több tudományos egyesületben vállalt jelentős szerepet. Tagja volt a MTA Műszaki Tudományok Osztálya Automatizálási és Számítástechnikai Bizottságának, a Neumann János Számítógéptudományi Társaságnak. Szerkesztő bizottsági tagja volt a Studia Scientiarum Mathematicarum Hungarica és az Acta Cybernetica c. lapoknak.

Frigyes Andor 1922-1992

1992. február-2-án, életének 70. évében elhunyt. Dr. Frigyes Andor, a Budapesti Műszaki Egyetem Villamosmérnöki Karának professzora. Halálával a magyar műszaki felsőoktatás és a műszaki tudomány markáns személyiségét veszítette el.

1922-ben született Budapesten. 1940-ben érettségizett a II ker. Egyetemi Gimnáziumban. Érettségi után zenei tanulmányokat folytatott. Karmesternek készült, Ferencsik János tanítványa volt. A történelem azonban közbeszólt.

1945 őszén a Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Karára iratkozott be, és ott 1950-ben B tagozatos gépészmérnöki diplomát szerzett. Ezt követően a Villamosgépek Üzemtana Tanszéken tanársegéd, majd 1952 és 1955 között Kovács K. Pál vezetésével ugyanott aspiráns lett

Szerkesztője és egyik társszerzője volt az Elektrotechnika c. összefoglaló egyetemi tankönyvnek, amely 1951-ben jelent meg. A terjedelmes könyv osztatlan sikert aratott. Az ötvenes években hosszú ideig volt a Magyar Elektrotechnikai Egyesület patinás lapjának, az Elektrotechnikának a főszerkesztője. A MTESZ Méréstechnikai és Automatizálási Tudományos Egyesületének alapító tagja, 1960-1964 között főtitkára, 1976-1985 között elnöke, 1985-1990-ig társelnöke volt.

Ő volt a hazai irányítástechnikai oktatás megteremtője. Javaslatára került a témakör már az ötvenes években a Villamosmérnöki Kar képzésébe az erősáramú és a műszer szakon. Ő dolgozta ki az első tárgyak programjait, irányításával készültek a jegyzetek is.

1959-ben docenssé, 1964-ben egyetemi tanárrá nevezték ki. Világosan látta, hogy az automatika, a félvezető-technika és a számítástechnika robbanásszerű fejlődése áttöri a konvencionális kereteket és új tudományágakat hoz létre. Ebben az irányban kereste a Villamosmérnöki Kar - amelynek 1960 és 1963 között dékánhelyettese volt - továbbhaladásának az útját is. Kezdeményezte a Műszer és Finommechanikai Szak Műszer és Irányítástechnikai Szakká való átalakítását, ezen belül egy folyamatirányítási profilú tanszék felállítását. Mindkét lépés az európai fejlődés irányába esett, de időben sok nyugat-európai egyetemet is megelőzött.

Az 1964-ben létesült Folyamatszabályozási Tanszék 1988-ig vezette. E negyedszázad alatt a tanszék a rendszertechnika, a számítástechnika és az irányítástechnika egyik oktató- és kutatóbázisává vált.

1963-ban a Villamosmérnöki Kar dékánja lett. 1967-ig töltötte be ezt a tisztséget. Legsürgősebb feladatnak a tehetséget hallgatókkal való egyéni foglalkozást, a képességfejlesztést tartotta. A Folyamatszabályozási Tanszéken már 1967-ben bevezette a jobb hallgatók részére a tutor-rendszerrel kombinált, szabadon választható tematikájú laboratóriumi foglalkozást¹. Reform-elképzeléseinek sarkalatos pontja volt a nappali posztgraduális képzés bevezetése, mert úgy gondolta, hogy a fejlett országok gyakorlatának megfelelően a szakmai és a tudományos elit nevelése az egyetemről elválaszthatatlan. 1974-ben a Villamosmérnöki Kar ipari támogatással létrehozta a kétéves nappali posztgraduális képzést. Ez bizonyult a kar egyik legsikeresebb, a hallgatók és oktatók között egyaránt népszerűvé, jövőt formáló reformlépésé-

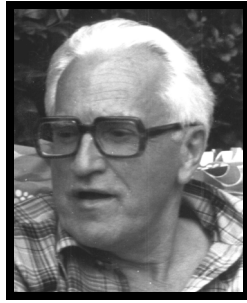
¹ A tanszéken kezdetben „boci-rendszernek” hívták.

nek, amely hároméves doktorandusz-képzés formájában a BME-n általánossá vált.

Frigyes professzor - aki 1975-ben védte meg akadémiai doktori értekezését - 1976-1982 között a BME oktatási rektorhelyettese volt. Az ő nevéhez fűződik a tömegoktatás megingathatatlan tabujának tekintett 40 óra kötelező heti óraszám megtörése és 30-32 órára redukálása.

Az utolsó tanszékvezetői periódusában a Folyamatszabályzási Tanszék a robottechnikai oktatásban és - a Karlsruhei Egyetemmel kialakított projekt együttműködéssel is alátámasztva - a robotkutatásban vállalt kezdeményező szerepet. Az egyetemi tevékenységen kívül 1967 és 1975 között tagja volt a Tudományos Minősítő Bizottság plénumának, tovább - többek között - az MTA Automatizálási és Számítástechnikai Bizottságának, az IFAC Magyar Nemzeti Bizottságának, az OMFB Automatizálási Bizottságának,

Vitáiban, életfelfogásában is intuitív alkat volt, aki nem szerette a középszerű precíz rendjét, A gondolatot mindenféle forma fölé helyezte. Gondolatai zömükben életképesnek bizonyultak. Illett rá a "poéta non fit sed nascitur" - költőnek születni kell - ősi bölcsessége.

Füves Ödön 1920-1997

Dr. Füves Ödön egyetemi docens 1967 és 1980 között volt a Budapesti Műszaki Egyetem Nyelvi Intézetének igazgatója. Ahhoz a nyelvtanári generációhoz tartozott, amelyik a klasszikus nyelvek és kultúrák körében nőtt fel és így végezte tanulmányait. Ezzel megteremtette az alapot a nyelvi kultúrák teljes átlátására és rendszerező összevetésére.

A bölcsészettudományi karon latin-görög, majd orosz és történelem szakon szerzett diplomát. Erre építette további nyelvi műveltségét újjörög, német, angol nyelvből, de számtalan más nyelvvel is közeli ismeretségben volt. Tudós tanártípus volt: az oktató munkáját már fiatal korában összekötötte a kutató munkájával. Ezt bizonyítják publikációi, az 1957-ben szerzett bölcsészettudományi doktorátusa, majd az 1974-ben elért kandidátusi fokozata. Tudományos munkássága a klasszikus nyelvek, kultúrák és az élő nyelvek kapcsolatára terjedt ki, interdiszciplináris módon gondolkodott: a nyelv, az irodalom, a történelem és a társadalmi mozgások területén kereste a szakmai igazságokat, tanulságokat.

Végigjárta az oktatás minden fokozatát: az általános iskolát, a középiskolát, és így került az egyetemi katedrára: részfoglalkozású egyetemi docensként az ELTE Bölcsészettudományi Karán és főfoglalkozású nyelvtanárként, kari lektorátusvezetőként majd egyetemi docensként és kinevezett igazgatóként a BME Nyelvi Intézetében dolgozott. Személyében a Nyelvi Intézet első igazgatóját és alapítóját tisztelhetjük. Irányításával az 1969/70-es tanévben forrtak egy szervezeti és szakmai egységbe a karok szétszórta lektorátusai: létrejöttek az Idegennyelvi Kari Csoportok, munkájukat az intézeti tanács, a nyelvi szakcsoportok irányító és koordináló tevékenysége alá vonta. A hat Idegennyelvi Kari Csoporton kívül még két – összegyetemi jellegű – egysége jött létre a megalakuló intézetnek: az egyik a Magyar Nyelvi Csoport, amely a külföldi hallgatók magyar mint idegennyelvi és a magyar hallgatók anyanyelvi képzésére alakult, és hamarosan a szakma egyik elismert műhelyévé vált; a másik a nyelvi laboratórium, amely az audiovizuális oktatást volt hivatott szolgálni.

Az egységes szakmai és munkaszervezési elvek alapján működő Nyelvi Intézet az ország legnagyobb nyelvoktató egységévé, a magyar szaknyelvoktatást döntően befolyásoló és külföldön is jól ismert szakmai fórummá vált. A nyelvoktatás színvonala magas szintre emelkedett, a nyelvi választék már a hetvenes években jelentős volt mind a keleti, mind a nyugati nyelvek tekintetében. A hallgatók nyelvtudásuk okán gyakran nyertek el külföldi ösztöndíjakat, és jelentős számban tettek le állami nyelvvizsgát. A rendeletek és szabályozók sűrűjében mindig megkereste a szakmai munkát előrevívó pontokat, lehetőségeket.

Dr. Füves Ödön a színvonalas oktatómunka mellett jelentős figyelmet fordított az intézeti tudományos tevékenységre, főleg a nyelvészeti és a módszertani munkára. Kollégái ilyen törekvéseit messzemenően támogatta, létrehozta a Folia Practico-Linguistica című – és azóta is működő – alkalmazott nyelvészeti, módszertani folyóiratot, rendszeresen szervezett tudományos konferenciákat, segítette a jegyzet- és tananyagalkotó munkát, a publikációs tevékenységet.

Klasszika-filológusi tevékenysége meghatározta emberi és szellemi attitűdjét: mindenben és mindenkiben az értéket, a szépet, a humánusot kutatta. Az “arany középutat”

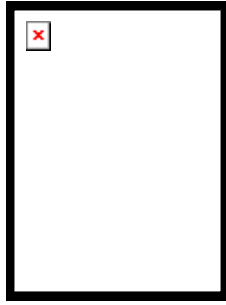
kereste, hajlott a békés, a célszerű és az előrevivő kompromisszumokra, de erkölcsi és szakmai kérdésekben sosem alkudott meg. Szelleme és figyelme kiterjedt a kollégákat érintő apró kérdésekre is, igyekezett mindig, a szószerinti értelemben emberközelen, lélekközelen maradni. Ez a szellemi, lelki kontaktus és odafigyelés tette egyéniségét a tudományos és szakmai teljesítményen túl tiszteletreméltóvá és szeretetteljessé. Azok közé a vezetők közé tartozott, akik nem a hatalom és a jog erejével, hanem a személyes szakmai, emberi példával, az egyéniség erejével adták meg, illetve teremtették meg a vezető hitelét.

Igen népszerű és jól ismert egyénisége volt egyetemünknek. Ha jellegzetes magas alakja feltűnt az egyetem folyosóin vagy udvarán, szinte minden szembejövő üdvözölte, és néhány szóra megállíthatta, oktató és hallgató egyaránt. Közismerten család szerető ember volt, és egy kicsit a gyermekeit jól ismerő és megértő szülő szeretete sugárzott belőle hallgatói, fiatalabb kollégái felé is.

Oktatóként is a legjobbak közé tartozott. Hallgatói élvezték felkészültségét, széleskörű műveltségét, bölcs derűjét, szelleme játékos iróniáját, korrektségét. Az oktatásban is az ókori klasszikus, Seneca – általa gyakran idézett – szavai vezették: Tanítás közben az ember maga is tanul!

Amit igazgatóként tett a hetvenes években, az egyértelműen iskolateremtés volt és nyelvoktatástörténeti érték mind a műegyetem, mind a magyar oktatásügy életrajzában. Létrehozott egy olyan intézetet és olyan nyelvoktató gárdát, amely munkájával alapját adta a később kibontakozó többnyelvű egyetem gondolatának, számtalan nyelvigényes szaknak és iránynak. Az egyetemünkön végzett, három évtizedet átfogó munkájával nagy szolgálatot tett a magyar mérnökképzésnek és az alkalmazott nyelvészeti, a filológiai, a módszertani tudományoknak. Ezt bizonyították egyetemi, minisztériumi szakmai elismerései, közéleti és tudományos testületi tisztségei, tagságai, megbízásai. Szelleme és hatása benne él intézetünk és kollégáink mai teljesítményében is.²

² Dr. Sturcz Zoltán: In memoriam Füves Ödön

Geszti P. Ottó 1922-1985

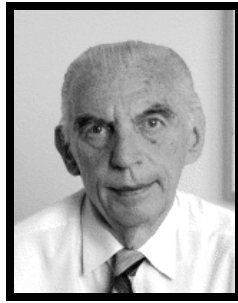
A hazai tudományos életet, a Budapesti Műszaki Egyetemet nagy veszteség érte. 63. életében elhunyt Dr. Geszti P. Ottó akadémikus, a MTA Műszaki Osztályának elnöke, a BME Villamosmérnöki Karának volt dékánja, az Erősáramú Intézet igazgatója, a Villamosművek Tanszék vezetője a Conférence Internationale des Grands Réseaux Électriques, a Haut Tension Administrative Council és 37. Study Committee tagja, a CIGRÉ Magyar Nemzeti Bizottság elnöke, a Magyar Elektrotechnika Egyesület társelnöke, állami díjas. Mérnöki pályafutását 1946. októberében kezdte a Magyar Állami Szénbányák Villamosenergia Főosztályán, majd az ÁVIRT Fejlesztési és Tervezési Osztályán. 1949. tavaszától a Nehézipari Minisztériumban dolgozott, ahol 1949. szeptemberétől a Villamosenergia Iparigazgatóság főosztályvezető-helyettese, majd főmérnöke lett. Vezetése alatt létesült az első 10 éves villamosítási terv, megépült az első nemzetközi összeköttetés Magyarország és Csehszlovákia között, üzembe lépett a Mátravidéki, a Borsodi és a Tiszapalkonyai Erőmű, valamint ezeket összekötő 120 kV-os távvezetékrendszer. 1953-55 között a Mátravidéki Erőmű főmérnöke volt. 1955-59 között a Magyar Tudományos Akadémia Műszaki Osztályának szaktitkára volt. 1957-től a Budapesti Műszaki Egyetemen meghívott előadó majd 1959-től a BME Villamosművek Tanszéken tanszékvezető egyetemi tanár. 1967-73 között a Villamosmérnöki kar dékánja volt, 1970 óta, haláláig a BME Erősáramú Intézet igazgatója.

1953-ban lett a műszaki tudományok doktora, 1967-től a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, 1976 óta rendes tagja volt. 1980-óta a MTA Műszaki Tudományok Osztályának elnöke volt, 1985-től a CIGRÉ Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke, majd 1980 óta az Adminisztratív Tanács és a 37. Munkabizottság tagja volt.

Szakmai tevékenysége az erősáramú iparág számos területére kiterjedt, és mint témavezető, az egyetemen folyó számos iparági kutatómunkának irányítását végezte. Vezetése alatt kerültek kifejlesztésre és alkalmazásra a hálózatok elektromágneses tranziens jelenségeinek vizsgálatára alkalmas számítógépes modellek éppúgy, mint háromfázisú tranziens távvezetési kisminta modell. Erőművi, elosztó-hálózati, ipartelepi méréseken alapuló elektrotechnikai tranziens analóg és digitális számítógépes szimulációk kifejlesztésére és alkalmazására is sor került vezetése alatt. Közreműködött a szovjet-magyar timföld-alumínium egyezmény kidolgozásában és a 750 kV-os szovjet-magyar távvezeték létesítésével, üzembe-helyezésével és üzemeltetésével kapcsolatos különböző kutatómunkákban. Egyetemi előadásaiban széleskörűen támaszkodott az ipar területén szerzett tapasztalatokra.

Egyedül és munkatársaival számos magyar és idegen nyelvű publikáció fűződik nevéhez. Legjelentősebb művei a mérnökképzésben és továbbképzésben meghatározó szerepű, enciklopédikus Jellegű, többkötetes Villamosművek, valamint Villamosenergia-rendszerek című könyvek.

1973-ban a villamosenergia-rendszerek területén végzett tevékenységéért Állami Díjat kapott.

Géher Károly 1929-2006

Szomorú szívvel búcsúzunk Dr. Géher Károly Professor Emeritus-tól, sokunk kedves Karcsijától, aki egy nappal 77. születésnapja után, 2006. augusztus 14-én elhunyt. Nem hagyott itt bennünket, hisz sokunkban tovább él, de meg kell tanulnunk azt, hogy hogyan kérjük ki, értsük, fogadjuk és köszönjük meg annak a tanácsait, aki már soha nem szól a megszokott szabatosságával hozzánk, hogyan mutassuk ki tiszteletünket és szeretetünket annak, aki soha nem néz már ránk jóindulatot sugárzó szemeivel.

Az angolul és németül folyékonyan beszélő Géher Károly 1947-ben iratkozott be a Budapesti Műszaki Egyetemre és 1952-ben szerzett villamosmérnöki oklevelet. Tudományos pályája páratlanul gyorsan ívelt felfelé: 1962-ben a tudományok kandidátusa (mikrohullámú rendszerek csoport-futási ideje témájú disszertációval), erre alapozva 1963-ban a Dr. univ. cím birtokosa és 1973-ban a lineáris hálózatok érzékenysége témában írt disszertációjával a tudományok doktora. A Magyar Tudományos Akadémia 1993-ban az Eötvös József Koszorú adományozásával örökös véleménynyilvánításra kérte fel a műszaki tudományok minden dolgában.

Mindezek a tudományos teljesítmények és elismerések elválaszthatatlanok Dr. Géher Károly kimagaslóan érdemdús és eredményes egyetemi oktatói tevékenységétől. Diplomájának megszerzése után a tanárfejedelem, Dr. Simonyi Károly tanszékén kezdi oktatói pályafutását, majd 1957-ben jelenlegi munkahelye (BME, Távközlési és Médiainformatikai Tanszék) jogelődjére kerül és a "Lineáris hálózatok" általa klasszikussá tett tantárgyával új rendszerezési elvet és ezáltal új pedagógiai módszert vezet be. Egy új világot teremt témájában mintegy 40 évre, műgondjában és szerkesztésében – azt hiszem – örökre. Mintegy két évtizedes kapcsolata az iparral, elsősorban a Távközlési Kutató Intézettel, ahol 1957 és 1967 között mellékállásban tevékenykedett, segítette Őt abban, hogy ne csak rendszerező és/vagy alkotó elefántcsonttoronybeli tudósként, hanem a gyakorlati alkalmazásokra is figyelmet fordítva művelje szakmai érdeklődésének tárgyát. Sokan – közülük azóta elismertté vált tudósok is – a rendszerezés atyamesterét tisztelik benne. És a kitűnő előadót. Kiváló kutatói-oktatói teljesítményét több országos elismerés is jelzi, pl.: a "Kiváló pedagógus" kitüntetés 1991-ben, a Szent-Györgyi Albert díj 1998-ban.

Ő a soha el nem évülő érdemű hármas egyik tagjaként részese a Mirocoll magyar színvonalú konferencia-sorozat koncepcionálásának, 1959-es elindításának, s ezzel Magyarország visszahelyezésének a II. világháború utáni híradástechnika világtérképére. Több mint harminc éven át kimagaslóan sokat tett e konferencia-sorozat tartós sikeréért.

Amikor a klasszikus hálózatelmélet rendszerezését befejezte, felismerte a hálózatelmélet új kihívását: a tolerancia analízist. Ezt a kérdéskört tudományos igénnyel világviszonylatban először Dr. Géher Károly állította középpontba és az első leglényegesebb válaszokat is Ő fogalmazta meg három idegen nyelven is megjelent könyvében. Máig a téma első és legelismerettebb "új klasszikusaként" tartják számon világszerte.

Mindig szelíd erőszakkal ösztönözte munkatársait a tudományos előrehaladásra, melyhez mindenkinek minden segítséget megadott.

Egy ilyen tudós híre – hála Istennek – nem marad meg országhatárok között. Ezt illusztrálja, hogy az Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE) Fellow-ja, az URSI (Union Radio Science International) Magyar Nemzeti Bizottságának 1966 és 1988 között tagja, titkára majd elnöke, s az URSI nemzetközi szervezetében más funkciók mellett a szakmai C szekciónak (Signals and Systems) is elnöke volt.

1959 óta tagja volt a Hírközlési és Informatikai Tudományos Egyesületnek (HTE) is. Tagja, de nem "mindennapi" tagja. Tanúságul álljanak itt legfontosabb egyesületi díjai: a Pollák-Virág díj (1961), a Puskás Tivadar díj (1967 és 1997), a HTE Aranyérem (1989) és a HTE 50 éves jubileumi díj.

A fenti díjak a HTE-ben és azon kívül kifejtett tudományos-szakmai teljesítményeit egyaránt elismerik. Általános tájékozottságával és hallatlanul magas erkölcsiségével nagy tiszteletet kiváltóan munkálkodott a HTE nem szakma-specifikus, hanem általános értelemben vett értékeinek gyarapításán is. Közmegbecsülést kiérdemlően volt a Külügyi Bizottság, a Díjbizottság és az Etikai Bizottság elnöke, s haláláig az Elnökség választott tagjaként segítette az egyesület tevékenységét.

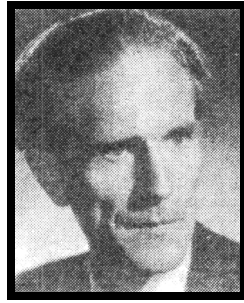
A Magyar Tudományos Akadémia Távközlési Rendszerek Bizottságának 1984 és 1993 között emlékezetes elnöke volt és azóta is folyamatosan a Bizottság tagjaként tevékenykedett. Megismerhettük határtalan szerénységét, tudománytisztelő-szerető gondolkodását, kiegyensúlyozott szakmai vélemény kialakítására való tudatos törekvését, bölcsességét, segítő szándékát.

A fenti tisztségekben kifejtett feddhetetlen és konstruktív szerepe mellett országos jelentőségű feladatot is vállalt. Az 1992-es távközlési törvény létrehozta a Távközlési Mérnöki Minősítő Bizottságot, amelynek az előkészítésében elvülhetetlen érdemeket szerzett. E bizottságnak miniszteri kinevezéssel a lehetséges két cikluson át, 1993. július 1-től 1999. június 30-ig első elnökeként tevékenykedett.

1998-ban a sokirányú, és minden irányban kimagaslót alkotó tudós mérnököt a Széchenyi díjjal tüntették ki.

Dr. Géher Károly Professor Emeritus-t a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem saját halottjának tekinti. Temetése 2006. szeptember 5.-én volt.

Eltemettünk Valakit, akit dicsér az életútja, amelyből sok mindent megőriznek a könyvtárak, a nekrológok, visszaemlékezések. Mindez azonban nem teljes, mert csak a ráció hangján beszél. Az élet pedig a ráció és emóció síkjain zajlik. És Ő emóciót is ébresztett munkatársaiban, mégpedig sokszor és mindig pozitívet, és Benne is emóció ébredt tanítványai, munkatársai sikerei, vagy éppenséggel elvárásához képesti elmaradásai hatására. Élete folyamán világégések, forradalmak, rendszerváltások írták a történelmet. Ő mindezt sokak által tisztelt, páratlanul pártatlan higgadsággal követte. Eltemettünk egy nagy formátumú embert, egy kiemelkedő tudóst és tanárt. Mégis örökre velünk marad a kisugárzásával. Példát adott emberségből, jóindulatból, emelkedett higgadságból, kolosszális rendszerező képességből, oktatói rátermettségből, iskolateremtésből, csapatépítési tehetségből, diákjai és munkatársai előrehaladásának fáradhatatlan és diszkrétségével hatékony szorgalmazásából, új diszciplínát teremtő tehetségből, munkatársai egymást tisztelő, egymást segítő, vidám hangulatot keltő összejöveteleinek szervezéséből és a mindezek mögött álló – általa kinyilvánítani nem szándékolt, de a környezete számára félreismerhetetlen – igaz házastársi szeretetből.

Gombás Pál 1909-1971

Jeles érettségi bizonyítványa ellenére is csak nagy nehézségek árán tudott bejutni a Budapesti Tudományegyetemre, ahol csak magántanítványok oktatása révén előteremtett keresetével tanulhatott. Oklevelet 1932-ben szerzett, s ugyanott Ortway Rudolf tanársegédje lett az elméleti fizikai tanszéken. 1939-től a szegedi egyetem rendkívüli tanára, 1941-től a kolozsvári egyetem nyilvános rendes tanára volt. 1945 után a Budapesti Műszaki Egyetem Fizika Tanszékén nyilvános rendes tanár. 1947-ben az USA-ba távozott, 1948-tól, hazatérésétől kezdve haláláig a fizika tanszék vezetője volt. 1954-től az MTA Elméleti Fizikai Kutató Csoportjának igazgatója és tagja az Eötvös Loránd Fizikai Társulat elnökségének. 1948–58-ban az MTA alelnöke. Mint tanársegéd kezdett a kvantummechanikai többtest-problémával és alkalmazásával foglalkozni, s e témakör mindvégig foglalkoztatta. Egyszerű módszerek kidolgozására törekedett. Ezért foglalkozott a statisztikus atomelmélet kérdéseivel is, melynek kiváló képviselője volt. Az elmélet legfejlettebb modelljét a világ szakirodalma Thomas–Fermi–Dirac–Gombás-modell-ként idézi. Foglalkozott ezen kívül a pszeudopotenciálok elméletével és alkalmazásával, a szilárd testek és az atommagok elméletével, az atomhő-fizika kérdéseivel. Egyetlen magyar szerző volt, aki az atomi rendszerek statisztikus elméletéről fejezetet írt a Handbuch der Physik c. sorozat XXXVI. kötetében. Munkásságát több mint 130 szakdolgozat és 12 – részben idegen nyelvű – könyv foglalja magában. Szerk. az Acta Physica... és a Physics Letters folyóiratokat. Öngyilkos lett. Fő művei: Bevezetés az atomfizikai többtestprobléma kvantummechanikai elméletébe (Kolozsvár, 1943); Die statistische Theorie des Atoms und ihre Anwendungen (Wien 1949, oroszul Moszkva, 1950, m. Bp., 1955); Theorie und Lösungsmethoden des Mehrteilchenproblems der Wellenmechanik (Basel, 1950); Die statistische Behandlung des Atoms (Handbuch der Physik, Bd. 36., Berlin, 1956); Pseudopotential (Wien, 1967);, 1970); Fizika mérnökök számára (Bp., 1971); Bevezetés az elméleti fizikába (I-II., Kisdi Dáviddal, Bp., 1971).

Ipsits Imre 1933-2007

Családtagjai, kollegái, barátai, ismerősei, tanítványai, tisztelői 2008. január 14-én, hetvenötödik születésnapján kísérték el utolsó földi útján a 2007. december 24-én elhunyt Ipsits Imrét és vettek tőle végső búcsút a Farkasréti Temetőben.

1933. január 14-én született a Veszprém megyei Tüskeváron. Középiskolai tanulmányait Pápán végezte, majd felvételt nyert a Budapesti Műszaki Egyetemre, ahol 1958-ban szerzett villamosmérnöki diplomát.

Végzése után az egyetemen maradt, és itt is dolgozott 2004-ig, teljes nyugállományba vonulásáig. 1958-tól tanársegédként oktatott a Különleges Villamosgépek Tanszéken. 1961-ben átkerült az akkor megalakult Automatizálási Tanszékre, ahol ezzel egyidőben adjunktusi kinevezést kapott. 1967-ben docenssé lépett elő, és egyben megbízták a tanszékvezető-helyettesi teendők ellátásával. Erre az időszakra esett a tanszék ipari elektronikával, vagy későbbi nevén teljesítményelektronikával foglalkozó csoportjának megalakulása, amelyet alapítóként teljes egyetemi pályája alatt nagy gondossággal és odafigyeléssel vezetett. Ez az évtized a tirisztor-technika gyors elterjedésének köszönhetően az ipari elektronika nemzetközi méretű forradalma, amelynek kiteljesítésében hazai zászlóshajóként tevékenykedő csoportja élén meghatározó szerepet vállalt. 1975-től 1981-ig két cikluson át mint gazdasági dékánhelyettes a Villamosmérnöki Kar vezetésében is kivette részét. Közben 1977-ben - Dr. Csáki Frigyes halálát követően - átmenetileg a tanszék vezetésével is megbízták, majd 1978-tól egészen egyetemi pályája végéig ismét a tanszék második embere volt. Nyugdíjazásától (1996) tudományos főmunkatársként vett részt a tanszék életében mindaddig, míg ezt egészségi állapota megengedte.

Nagy odaadással, töretlen lelkesedéssel, kiemelkedő pedagógiai érzékkel és nem utolsósorban kimagasló szakmai hozzáértéssel vett részt mérnökök generációinak sikeres képzésében. Oktatói, kutatói pályafutását a folyamatos megújulási készség, az alaposság, a jó emberismeret és a mind szakmai, mind emberi szempontból megnyilvánuló segítőkészség jellemezte. Munkássága, ami elsősorban a teljesítményelektronika szakterületéhez kapcsolódott, szakmai és pedagógiai szempontból is iskolateremtő volt.

Díjazott diákköri dolgozatok, sikeres diplomatervek tucatjai és számos nívós doktori értekezés került ki az általa irányított hallgatók, doktoranduszok keze alól. Oktatómunkája mellett 14 egyetemi jegyzet és hét szakkönyv társszerzőjeként sokat tett szakterületén a tudományos ismeretek közkinccsé tételéért. Ezen szakkönyvekből kettő angol egy pedig orosz nyelven is megjelent, és egy kiadói nívódíjban részesült. 1987-ben, az alapítása évében megkapta a Csáki-díjat.

Pályája során kétszer lett az „Oktatásügy Kiváló dolgozója”.

Kutatómunkája eredményességét a különböző folyóiratokban és konferencia kiadványokban publikált számos szacikk, 18 hazai és két külföldön is bejegyzett szabadalom, valamint a kutatócsoportjában fejlesztett középfrekvenciás röntgengenerátor ipari felhasználására, a 2000. évben odaítélt innovációs nagydíj is fémjelzi. A kiváló feltalálói cím arany fokozatának négyszeres tulajdonosa.

A tudományos és a szakmai egyesületi életnek is tevékeny részvevője volt, így tagja volt a Magyar Elektronikai Egyesületnek, résztvett számos akadémiai és egyesületi bizottság munkájában tagként vagy annak elnökeként, és nemzetközi szakmai konferenciák (Erősáramú Elektronika Konferencia, PEMC, ISIE, TELESCON) szervezőbizottságában.

Erős fizikumú, kisportolt testalkatú, nagy akaraterejű ember volt mindaddig, míg fogást nem talált rajta a betegség. Akkor sem adta könnyen, az első menetet még ő nyerte, ha sérülten is, a másodikban alulmaradt, távozni kényszerült, de életművével emléket hagyott az utóknak.

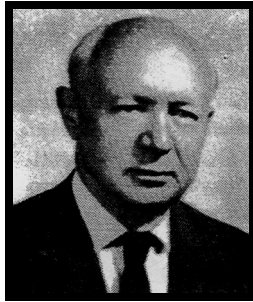

Istvánffy Edvin 1895-1967

Oklevelét 1922-ben a budapesti Műegyetemen szerezte meg. Pályafutását 1923-ban az Egyesült Izzónál kezdte, majd 1928-tól a Standard Villamossági Gyár mérnöke, 1938-tól műszaki igazgatója, a felszabadulás után az általános fejlesztési osztály, 1952-ben a Beloiannisz Híradástechnikai Gyár - a Standard utóda - kutatólaboratóriumának vezetője. 1952-58 között a Távközlési Kutató Intézet osztályvezetője, majd főosztályvezetője.

A felsőoktatásba 1949-ben kapcsolódott be előbb az Állami Műszaki Főiskola tanáraként, majd, mint a BME meghívott előadója. 1958 szeptemberétől a BME Mikrohullámú Híradástechnika tanszékére nevezik ki egyetemi tanárnak.

Egyike volt a hazai rádiótechnika Jelentős úttörőinek: irányításával épült a 120 kW-os lakihegyi adóállomás és antenna, továbbá a vidéki relé-adók. Nagy szerepet játszott az első hazai rádiólokátorok megtervezésében, és általában a mikrohullámú ipar megalapozásában és kifejlesztésében. Ugyancsak úttörő munkát végzett a hazai porvas-anyagok gyártásával és a fázisjavító kondenzátorok tökéletesítésével kapcsolatban. Élete utolsó éveiben főként az antennák műszaki problémái foglalkoztatták. Hazai és külföldi szaklapokban nagyszámú, önálló kutatáson alapuló tanulmánya jelent meg. Mint tanár 15 éven át vett részt a mérnök generáció nevelésében, tanári működése a magyar villamosmérnök-képzés szempontjából jelentős hatású. A Magyar Munka Érdemérem arany fokozata kitüntetésben részesült 1950-ben.

Izsák Miklós 1905-1980

1980. január 12-én, életének 75. évében elhunyt Izsák Miklós nyugalmazott egyetemi tanár, a Híradástechnikai Elektronika Intézet Átvitel- és Rendszertechnikai osztályának volt vezetője, aki 1905. augusztus 21-én született Budapesten.

Az egzakt tudományok iránti kivételes érzéke hamar megmutatkozott. Első éves műegyetemi hallgatóként megnyerte az Eötvös Loránd Matematikai és Fizikai Társulat által rendezett fizikai tanulmányi versenyt. Gépészmérnöki oklevelét 1927-ben szerezte meg "kitűnő" minősítéssel a Budapesti Műegyetemen.

1928-tól kezdve csaknem három évtizeden át a mai BHG Híradástechnikai Vállalat elődjénél, az egykori Standard Villamossági RT-nél dolgozott.

Oktatási és oktatás-szervezési rátermettsége akkor bontakozott ki, amikor 1957-ben a Kandó Kálmán Híradás- és Műszeripari Technikum igazgatójává nevezték ki, mely iskolát mindmáig a hazai műszaki középkádereképzés egyik legsikerültebb példájaként tartják számon. Egyetemünkön 1957 óta tanított félállású adjunktusként. 1962-ben lett a vezetőkes híradástechnikai tanszék docense, majd 1967-ben ugyanott egyetemi tanárrá nevezték ki.

Jelentős szakirodalmi tevékenységéből mindenekelőtt fundamentális jelentőségű tudományszervező munkássága emelkedett ki. Az ő szerkesztésében készült az angol nyelven is megjelent Távközlési Kézikönyv.

A Híradástechnikai Tudományos Egyesületnek 1949-ben történt megalakulása óta hosszú időn keresztül főtájkára volt, majd 1966-tól alelnöke.

Kiemelkedő tevékenységét államunk az 1956-ban adományozott Szocialista Munkáért Érdeméremmel ismerte el.

Izsák professzor az utolsó pillanatig aktív volt, munkás éveit 1975-ös nyugalomba vonulása korántsem zárta le. Személyében a magyar mérnöktársadalom és a Műegyetem oktatói kara nem csupán kiváló szakembert, pedagógust és tudóst veszített, hanem egy kivételes szelíd, megértő és művelt embert is, akit környezete már életében bölcsnek ismert a szó legnemezebb értelmében, s akinek nagy tudása érzékeny lélekkel és önzetlen segítőkészséggel párosult.

Kolos Richárd 1904-1969

1969 augusztusában, életének 65. évében hunyt el tragikus hirtelenséggel Kolos Richárd, a Budapesti Műszaki Egyetem professzora, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnökhelyettese. Életművében egymást kiegészítő egységgé forrt össze a szocialista nagyipari műszergyártás megszervezése, a műszermérnöki képzés létrehozása és a magyar műszeripar társadalmi bázisának megteremtése. Nagyműveltségű, szerény ember volt, akinek legfőbb erényei közé tartozott embersége, legmagasabb tisztségeiben is megmaradt közvetlen, megközelíthető embernek. Munkássága maradandó érték az egész magyar műszaki kultúra számára.

Kolos Richárd műegyetemi tanulmányait Budapesten végezte, 1927-ben szerzett gépészmérnöki oklevelet. Az akkori Láng Gépgyárban töltött rövid gyakornoki idő után a Magyar Siemens Művek műszerosztályának lett mérnöke, majd később főmérnöke. Az itt töltött másfél évtized alatt szerzett széles körű szakmai gyakorlatot, és itt alakult ki érdeklődése a műszer- és mérés technika fejlesztési, szerkesztési és gyártási kérdései iránt.

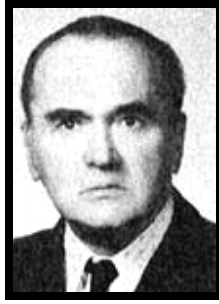
A felszabadulás utáni években tervezőmérnökként dolgozott, majd 1949-ben megbízást kapott az első hazai műszergyár, az Elektromos Készülékek és Mérőműszerek Gyára megszervezésére, és mint a gyár főmérnöke, műszaki irányítására. Eredményes munkásságát fémjelzi, hogy a több kisipari üzem egyesítése révén létrehozott vállalat néhány év alatt európai színvonalú nagyüzemmé fejlődött.

1950-ben a Műszeripari Központ megszervezésére és vezetésére kapott megbízást, majd 1951-től a Kohó- és Gépipari Minisztérium műszeripari főosztályát vezette. 1954-től 1962-ig mint KGM miniszterhelyettes jelentős szerepet töltött be a magyar műszeripar szervezésében és gyors fejlesztésében. Megszervezte a műszeripari vállalatok egységes irányítását, és ezzel megteremtette a hazai nagyipari műszergyártás összehangolt fejlődésének alapjait.

1962-ben a Tudományos és Felsőoktatási Tanács főtítkárává, majd annak megszűnése után az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnökhelyettesévé nevezték ki. Ezen munkakörében jelentős szerepe volt az országos távlati tudományos kutatási terv kidolgozásában.

Széles körű tudományszervezési és igazgatási tevékenysége mellett munkássága jelentős a műszaki felsőoktatás fejlesztése terén is. A legelső között volt, akik felismerték a műszerszakos mérnökök képzésének jelentőségét, neve elválaszthatatlanná vált a hazai műszermérnökök nevelésétől. 1951-től 1953-ig az Állami Műszaki Főiskola műszertagozatát vezette, majd alapvető szerepet töltött be a Villamosmérnöki Kar keretén belül alakult műszerszak és a hozzá rendelt szaktanszékek létrehozásában. Tanszékvezető professzora volt az 1953-ban létrehozott Műszer- és Finommechanika, majd az ebből alakult Műszer és Mérés technika Tanszéknek. E tanszék keretén belül fő tudományos területének elsősorban az elektromechanikus mérőeszközökkel, ezen belül a villamos mutató műszerekkel foglalkozó témakört tekintette. Hazai viszonylatban először állított össze a tématerületről egységes, egyetemi szintű előadási anyagot, munkásságát számos jegyzet tükrözi. A tárgynak mindvégig előadója volt. 1964-ben átvette az akkor alakult Híradás-és Műszeripari Technológia Tanszék vezetését. Széles körű szakmai ismeretei, ipari gyakorlata kiválóan alkalmassá tették arra, hogy tudását itt elsősorban a technológiai jellegű tárgyak kidolgozása terén hasznosítsa.

Egyetemi munkásságának méltatásakor külön meg kell emlékezni kiemelkedő oktatói-nevelői tevékenységéről. Ízig-vérig pedagógus volt, aki mindvégig szívügyének tartotta az ifjúság nevelését. Az oktató-nevelői tevékenységet súlyponti kérdésnek tekintette, közvetlen, szerény egyéniségével példamutatóan meg tudta teremteni a kapcsolatot az ifjúsággal. Gyakorlatát, nagy élettapasztalatát, széles látókörét, mély humanizmusát, nagy kulturáltságát az ifjúság nevelésének érdekében állította. Olyan egyéniség volt, aki környezetére maradandóan tudott hatni. Ez a hatás mindig konstruktív volt, mindig haladó, előremutató, mérnök-generációk szakmai, emberi fejlődését határozta meg.

Kónya Albert 1917-1988

Kónya Albert professzor életének, munkásságának jelentékeny hányada kapcsolódik a magyar felsőoktatás ügyéhez. Egyetemi tanulmányainak befejezése után közvetlenül bekapcsolódott előbb Szegeden, majd Kolozsvárott az egyetemi oktató- és kutatómunkába. A díjtalan gyakornoktól az intézeti igazgató egyetemi tanárig ívelt pedagógiai pályája. Számos fontos, országosan Jelentős közéleti szerepet is betöltött, bázisa, alaptevékenysége színtere az egyetem volt. Mérnökgenerációk tucatjait tanította Budapesten és, Miskolcon is a fizika alapjaira, felsőbb években a modern fizika szépségeire. Előadásain egyéniségének alapvető jellemzői nyilvánultak meg: az egyszerűség, áttekinthetőség, szemléletesség mellett az igényesség. Óráin a hallgatóság felkészültségéhez igazodó egyensúlyt tudott tartani az ábrákkal illusztrált fizikai tartalom és precíz matematikai megfogalmazások között. Szerette az oktatómunkát, általában fiatalokkal való foglalkozást, viszonzásképpen hallgatói is szerették, tisztelték őt. Élete végéig tanított, csak súlyos betegsége kényszeríthette, hogy letegye a krétát. Akkor még úgy gondolta átmenetileg, amíg túl lesz újabb műtétjén; most már tudjuk, végleges búcsúra kényszerült a katedrától.

Tudományos tevékenységét Gombás Pál irányításával kezdte. Így kezdetben az atomok statisztikus modelljével foglalkozott, majd a szilárdtest-fizika elméleti kérdései kötötték le érdeklődését. Korán felismerte azonban, hogy a műszaki egyetem fizikai tanszékein elengedhetetlen követelmény a kísérleti kutatások megléte és az ezekre épülő korszerű, egyetemen kívüli érdeklődésre is számot tartó fejlesztési tevékenység. Kezdeményezésére, aktív részvételével indultak meg a koherens optikai kutatások és mérés technikai fejlesztések, valamint a felületfizikai vizsgálatok a Fizikai Intézetben. Irányításával tovább fejlődtek az intézet tanszékein már korábban is sikeres vákuumfizikai és a nagy hagyományokkal rendelkező kristályfizikai kutatások. Az általa vezetett korábban akadémiai, később az egyetemhez került Kvantumelméleti Kutatócsoportban kvantumkémiai és szilárdtest-fizikai kutatások folytak.

Kónya Albert aktív szerepet játszott a Budapesti Műszaki Egyetem közéletében is. Határozottan képviselte a fizika oktatásának az ügyét a kari tanácsok fórumain, részt vett számos tananyag-korszerűsítési folyamatban. Aktívan támogatta új szakok, új oktatási formák kialakítását. Lelkes híve volt a posztgraduális képzésnek, vezette a Központi Oktatási Egységek tudományos bizottságát, amely fiatal kutatók útját egyengette a doktori fokozat megszerzése érdekében. Éveken keresztül tagja volt az Egyetemi Tanácsnak és a BME Pártbizottságának is, ahol kiegyensúlyozott, megfontolt véleményalkotásával megbecsülést vívott ki magának.

Kónya Albert legújabb kori történelmünk talán legnehezebb időszakában, 1952-től 1960-ig vállalt felelős feladatokat az Oktatásügyi Minisztériumban, ahol, mint miniszterhelyettes, miniszter, oktatásügyi kormánybiztos, később a Tudományos és Felsőoktatási Tanács Főtitkáráként dolgozott. Egyetemi pályára való visszakерülése nem járt együtt minisztériumi feladatainak megszűnésével, később is számos bizottság tagjaként, vezetőjeként vett részt a feladatok ellátásában, így hatása a közvetlen oktató- nevelő munkán kívül a felsőoktatás egészében is kiemelkedő volt.

Kónya Albert 1958-ban lett a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, majd

1976-ban rendes tagja. Fontos funkciókat töltött be a Tudományos Akadémián is. 1964-70-ig az Akadémia főtitkárhelyettese; 1970-73-ig a Matematikai és Fizikai Tudományok Osztályának osztályelnöke; 1973-tól 1983-ig a Tudományos Minősítő Bizottság elnöke. Közéleti tevékenységének harmadik területe a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége.

Az 1949-es újjászervezéstől kezdve dolgozott az Eötvös Loránd Fizikai Társulatban és sok éven át a Szövetség legfelsőbb vezetésében. Tagja volt az Országos Elnökségnek és alelnöke a Szocialista Országok Műszaki Szervezeti Szövetségének.

Kovács István 1913-1996

Fizikus, egyetemi tanár Budapesten 1913. dec. 16-án született. A híres fasori evangélikus gimnáziumban érettségizett, majd 1936-ban matematika-fizika szakos középiskolai tanári oklevelet szerzett a budapesti tudományegyetemen. Még ebben az évben fizetés nélküli tanársegédi állást kapott a Műegyetemen. A következő évben két dolgozata jelent meg (amelylyel doktori címet szerzett), a kétatomos molekulák spektrumáról. Ennél a kutatási területnél azután fél évszázadon át kitartott. 1946-48-ban az elméleti fizikai tanszék adjunktusa, majd intézeti tanára (docense). 1948-49-ben Sopronban, a Műszaki Egyetem kihelyezett karán tanított, 1949-ben átvette a [Bay Zoltán](#) távozásával üresen maradt atomfizikai tanszék vezetését. 1950-es megalapításától kezdve 1956 októberéig a KFKI igazgatója volt. 1967-ben, 18 évi levelező tagság után - az akadémia rendes tagjai sorába választotta. Budapesten, 1996. jún. 8-án hunyt el.

Kovács Károly Pál 1907–1989

A Budapesti Műszaki egyetemen szerzett gépészmérnöki oklevelet 1929-ben. 1946-ig a Ganz Villamossági Gyárban dolgozott, ahol az ipari gyakorlat napi problémáin kívül tudományterületének általános elméleti kérdései is foglalkoztatták. 1940-ben műszaki doktori vizsgát tett. 1946-ban lett magántanár a műegyetem-en az aszinkron motorok különleges alkalmazásai témakörből. 1951-től 1956-ig a Bp.-i Műszaki Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára volt, a villamosgépek üzemtana előadója. 1957-ben törvénysértő módon elbocsátották állásából, akadémiai tagságát felfüggesztették, tanszékét összevonták. Mikor 1964-ben rehabilitálták, az energiagép-iparban dolgozott tovább. Részt vett a Ganz Villamossági Művek automatizálási részlegének létrehozásában. 1964-től nyugdíjazásáig, 1970-ig a Villamosenergiaipari Kutatóintézet igazgatója volt. 1970-1978-ban az USA-ban a Colorado Egyetem-en vendégtanár, ezt követően Torontóban, Washingtonban, Braunschweigban, Aachenben, Erlangenben, Zürichben tanított egyetemeken. Itthon 15 éven át segítette a gépészmérnöki kar elektrotechnikai tanszékének munkáját. 1948-tól a Magyar Elektrotechnikai Egyesület elnöke, 1967-től díszelnöke volt. Díszdoktorrá avatták az Aacheni Műszaki Egyetem-en (1982), a Budapesti Műszaki Egyetemen (1984). A belga Montefiore-díjjal tüntették ki (1985). – Fő művei: Villamosgépek üzemtana I. (Bp., 1952, 1955, 1959); Váltakozóáramú gépek tranziens folyamatai (Rácz Istvánnal, Bp., 1954); Villamosgépek tranziens folyamatai (Bp., 1970.).

Kozma László 1902-1983

Miskolcon 1902. november 28-án született. Szolnokon érettségizett 1921-ben. Érettségi után, 1921-ben a BME-re jelentkezett, de a "numerus clausus"* miatt nem vették fel és ezért az Egyesült Izzóban, segédmunkás, kézi kapcsolású telefonközpont kezelője és műszerész volt, aki - kihasználva angol tudását - az akkor még újdonságnak számító és az Izzó által gyártani tervezett "Bell Telephone" automatikus telefonközpontok kézikönyveit bújta. Önképzéssel a gyárban hamarosan az automatikus telefonközpont-technika egyik szakértője lett. Tehetségét és hihetetlenül mély - de iskolázatlan - áramköri tudását a gyár mérnökei felfedezték, a jó nevű brünni (ma Brno) egyetemre küldték. Villamosmérnöki oklevelét 1930-ban szerezte meg. Végzése után nem rendelték haza, hanem - a korabeli tehetséggondozás ékes példájaként - a telefonközpontok gyártásában vezető európai gyárba, Antwerpenbe, a Bell Telephone céghez küldték.

1930-ban, mint fiatal kezdő mérnököt, néhány évig rutin jellegű áramkör-tervezési munkákkal bíztak meg. Fokozatosan bekapcsolódott az új jellegű fejlesztési munkákba, részt vett számos európai ország (Svájc, Belgium, Hollandia, Olaszország stb.) országos automatikus telefonhálózatának, az ún. táv-választásnak a kidolgozásában, közreműködött továbbá új típusú telefonközpontok (7E és MA) kifejlesztésében. Mindezen munkáival kapcsolatban 1934 és 38 között a vállalat több, mint 25 szabadalmat jelentett be, amelyen feltalálóként egyedül vagy társakkal együtt szerepelt.

A tehetséges mérnök munkája a gyár vezetésének is feltűnt, ezért a rutinmunkákról hamarosan a fejlesztésbe irányították, ahol az áramköri tervezés egyik vezető mérnöke lett.

A harmincas években az amerikaiak nem tudták megelőzni az antwerpeni elektromechanikus számológépek fejlesztését, hiszen az első antwerpeni Kozmagép majdnem két évvel előbb készült el, mint az említett két amerikai hasonló berendezés.

Az első Kozma-gép - a felhasznált elemek (főleg telefonközponti léptető gépek) miatt - tízes rendszerben számolt, valóban körülbelül háromszor illetve lassúbb volt, mint a sohasem ismert, két amerikai "vetélytársa". Ma már világosan látszik, hogy Kozma László szabadalmaiban korabeli világszenzációk is szerepeltek. A gyár Kozma László számoló eszközeit tíz szabadalommal védte meg: Érdekes megfigyelni, hogy a számológéppel kapcsolatos szabadalmakat sohasem a feltaláló - Kozma László - nevéen, hanem társfeltalálókkal - többnyire a gyári vezetőkkel - együtt adták be. Az utolsó két találmányának a sorsáról a háború alatt Kozma László valóban nem értesülhetett, ugyanis a Kozma család 1942 őszén, meglehetősen életveszélyes körülmények között hagyta el a németek által megszállt Belgiumot. A menekülés előtt még bujkálniuk kellett. A szabadalmaztatási eljárás nélküle, és valószínűleg az ötvenes években - amikor itthon börtönben ült - történt meg.

A német megszállás a németek háta mögött folytatták a számológéppel való foglalkozást, és megépítjük az új kalkulátort - immár a No. 3-as jelűt -, amely a 2-estől csak kisebb áramköri módosításban különbözött. Belgi-

* numerus clausus (latin, magyarul: zárt szám) Magyarországi értelemben az 1920. évi XXV. törvénycikk közkeletű elnevezése. A törvény alapján a „magyarországi nemzetiségek és népfajok” tagjai csak számarányuknak megfelelő mértékben vehettek részt a felsőoktatásban.

um német megszállása után biztonsága veszélybe került és ezért 1942-ben családjával együtt hazatért Magyarországra, de csak műszerészként kapott állást az Egyesült Izzóban. Hamarosan behívták munkaszolgálatra, a háború végét koncentrációs táborban, nagyon betegén érte meg, de felépült. Még a deportálása alatt is dolgozott. Szerzett egy használatlan füzetet, amiben azonnal elkezdett egy új típusú telefonközpontot tervezni. A gép működését angolul írta le. A füzet - csodák csodája - nem veszett el, hazakerült.

Visszatérve a koncentrációs táborból Kozma László részt vett a lerombolt és részben felrobbantott budapesti telefonközpontok újjáépítésében. 1945 és 1949 között a Standard Villamosági Rt. (később BHG Híradástechnikai Vállalat) műszaki igazgatója volt. 1948-ban meghívták az Állami Műszaki Főiskolára tanítani. 1949-ben egyetemi tanárnak nevezték ki és megbízták az újonnan alapított Vezetékes Híradástechnika Tanszék vezetésével. Innentől kezdve a történet - sajnos - jellemző az ötvenes évekre. A Standard gyár államosításához egy szabotázs- és kémperre volt szükség, a gyár vezetőinek egy részét - Kozma Lászlóval együtt - 1949. november 25-én letartóztatták, Kozmát tizenöt évi börtönre ítélték. 1954-ig börtönben volt, majd novemberben - rehabilitálás nélkül - kiszabadult. 1955 elején mégis rehabilitálták, de a Budapesti Műszaki Egyetemre - hivatalosan - csak 1956. február 6-án helyezték vissza, noha 1955 eleje óta már az egyetemen oktatott.

1958-ban dékán-helyettessé akarták kinevezni, ehhez azonban erkölcsi bizonyítvány kell. Megkérte a rendőrségen, de mivel büntetve volt, hiába rehabilitálta közben az Elnöki Tanács, elutasították. Azután közbelépett a protekciós gépezet (Kozma elnevezése), május 25-i dátummal meglett az erkölcsi bizonyítvány. Kozma László a Budapesti Műszaki Egyetemen ismét elfoglalta a katedráját. Először még nem tanított rendszeresen, ezért 1955 és 1959 között - lehet, hogy az Antwerpenben félbehagyott számolóberendezés-fejlesztés folytatásaként, talán nosztalgiából is, ki tudja - elkezdte egy oktatási célú jelfogós, bináris számítógép tervezését és építését.

. A gép, amit MESz-1-nek (Műegyetemi Számítógép) nevezett, nem követte a korábbi, antwerpeni gépeinek a felépítését, A cél egy, az áramköri technikát bemutató didaktikai és kapcsolástechnikai eszköz, és nem egy folyamatos számítástechnikai szolgáltatásokat nyújtó számítógép megalkotása volt. Kozma professzor - ennek ellenére - a gépet úgy tervezte, hogy azzal a Budapesti Műszaki Egyetemen felmerült számítási feladatokat is meg tudják oldani.

A tervezés 1957 tavaszáig tartott, majd megkezdődött a szerelés, a forrasztás és a kábelezés, amivel 1958 elején lettek készen.

A gép 1957 végén már működött, hivatalosan azonban 1958-ban adták át, közel tíz éven keresztül használták különféle feladatok kiszámítására. A gép 1958 végére viszont már elég stabilan működött, előfordultak érintkezési hibák, amik néhány számolási művelet után többnyire megszűntek. A megelőző karbantartáshoz hibavizsgáló programok készültek, ezekkel viszonylag könnyen lehetett biztosítani a folyamatos üzemelést. A MESz-1 számítógépet 1959-től kezdve oktatási és számolási célokra rendszeresen használták.

A gép a hatvanas évek végén került az Országos Műszaki Múzeumba.

Kozma László - 1960-tól 1964-ig - a Nyelvtudományi Intézet számára a tanszék munkatársaival még megépített egy, a nyelvtiszta analízis céljait szolgáló jelfogós és elektroncsöves automatát, amit - mai felfogással - célszámítógépnek lehet tekinteni.

Körülbelül ugyanebben az időben - 1957 és 1959 között - épült meg a Magyar Tudományos Akadémia Kibernetikai Kutató Csoportjában az első hazai elektronikus számítógép, az M-3. Kozma professzor ellenezte, mert az elektroncsöveket alkalmatlannak tartotta. Nagy reményeket fűzött azonban a még újabb, de akkor még nem nagyon elterjedt kapcsolóeszközhöz, a tranzistorhoz.

1955. augusztus 1-n visszakapta az 1948-as Kossuth-díját, 1958 elején a korábbi kiemelt fizetését. 1960-tól 1963-ig a Villamosmérnöki Kar dékánja volt, irányításával hajtották végre Kar első oktatási reformját. 1961-ben az MTA levelező, 1976-tól pedig rendes tagja lett.

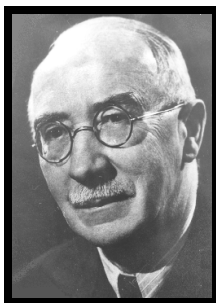
1996-ban, hosszú és nehéz küzdelem után az amerikai IEEE Computer Society úgy határozott, hogy országonként 2-3 alkotót befogad az addig csak nyugati fejlesztőknek fenntar-

tott Computer Pioneer közösségbe. A Neumann János Számítógép-tudományi Társaság - egyhangú szavazással - a díjra Kozma Lászlót és Kalmár Lászlót tartotta a legérdemesebbnek. Tagja volt a Tudományos és Felsőoktatási Tanácsnak, a Híradástechnikai Tudományos Egyesületnek, a KPM Műszaki Kollégiumának, alelnöke az MTA Híradástechnikai Főbizottságának. 1961-ben megkapta a Puskás Tivadar-díjat. . Kozma professzornak nagy érdeme van abban, hogy a Híradástechnikai Tanszékek 1970-ben hozzájuthattak egy japán elektronikus számítógéphez.

1971-ben a rektor Kozma professzornak - kérésének megfelelően - szeptember 1-től kezdődően 8 hónap rendkívüli szabadságot engedélyezett. Ezután Kozma professzor 4 hónap felmondási idő letöltése mellett 1972. szeptember 1-én, hetvenéves korában nyugállományba vonult.

Budapesten, 1983. november 9-én váratlanul távozott el az élők sorából. A sírt megszámlálhatatlanul sok tisztelője vette körül, egy kis magnetofonról hallgatták mély csendben Kozma professzor kedvelt klasszikus muzsikáját.**

** Kovács Győző: DR. KOZMA LÁSZLÓ ELEKTROMÉRNÖK, A TÁVBESZÉLŐ-TECHNIKA ÉS A SZÁMÍTÁSTECHNIKA MAGYAR ÚTTÖRŐJE c. cikkének felhasználásával

Liska József 1883-1967

1967. március 14-én, életének 84. évében Budapesten elhunyt Liska József, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a Budapesti Műszaki Egyetem nyugalmazott tanára, mérnök nemzedékek kiváló nevelője. Emlékét kegyelettel őrzik mindazok, akik ismerték, szerették és tisztelték.

1883. április 6-án született Resicabányán. A budapesti József Műegyetemen 1904-ben gépészmérnöki oklevelet, majd Karlsruheban 1908-ban doktori címet szerzett.

Tudományos munkásságát és egyben oktatói pályafutását a bécsi, budapesti, majd a karlsruhei műegyetemen folytatott tanulmányai befejezése után Arnold professzornál kezdte el a karlsruhei egyetem Elektrotechnikai Intézetében. Az itt töltött évek tudományos eredményeit Bragstaddal írt, az E. T. Z.-ben megjelent publikációja, és szakkönyvekben azóta is gyakran idézett doktori disszertációja jelzik.

Arnold professzor mellett szerzett kiváló elméleti tudását 1908-tól a magyar ipari élet javára hasznosította, egyszersmind itt szerezte meg széles körű gyakorlati tájékozottságát. 1914-ig a Ganz Villamossági Gyar próbatermében, majd a számítási irodán dolgozott. -A háború után egy magánmérnöki irodában helyezkedett el; 1920-tól 1921-ig a Magyar Városi Bank főmérnöke, 1921-től 1927-ig a Farkasvölgyi féle Villamossági és Műszaki Rt. igazgatója, 1927-től 1939-ig a Szabó és Mátéffy Villamosipari Rt. műszaki igazgatója volt.

Időközben magántanári képesítést szerzett, s 1937-től a II. Elektrotechnika Tanszék helyettes tanáraként a Mérnöki és Építészmérnöki Kar elektrotechnikai oktatását szervezte újjá. 1939-től a Villamos Gépek és Mérések Tanszék vezetőjeként korszerűsítette a Villamos gépek és az Általános elektrotechnika tárgyakat. Ezen a tanszéken fejtette ki értékes tanári működését 25 éven át. 1964-ben nyugállományba vonult.

Egész életművére, így ipari működésére is az alkotó mérnöki munka és a tudományos elmélyülés összhangja jellemző. Széles területről jelentek meg szakdolgozatai, melyek többsége a gyakorlatból eredt, s melyek közvetlen kapcsolatban állnak azzal a sokrétű munkával, melyet a magyar villamos ipar fejlesztése érdekében végzett." Különösen a transzformátorgyártás, kapcsolók és kapcsoló berendezések gyártása, transzformátor-állomások, távvezetékek és elosztóhálózatok tervezése területén szerzett kimagasló érdemeket.

Szakdolgozatainak jó része a legnevesebb külföldi folyóiratokban jelent meg. A legjelentősebbek az egyenáramú gépek szikrafeszültségéről, a szinkron gépek ön-lengési idejének megállapításáról, a fékmágnesek méretezéséről, az egyenáramú gépek kommutációjáról, a transzformátorok elméleti és üzemi kérdéseiről, a szénkefék gyártásáról és alkalmazásáról szólnak. A transzformátorok elméletére, az egyenáramú gépek kommutációjára és a szénkefekre irányuló munkássága e területeken kiemelkedő jelentőségű, s eredményeit az irodalomban gyakran idézik.

Ipari és irodalmi, majd egyetemi tanári munkássága mellett a Magyar Elektrotechnikai Egyesületben értékes társadalmi munkát végzett. Az Egyesületnek 1908-tól volt tagja, sok szakbizottságban működött, mint tag, előadó, elnök. Főmunkatársa, majd főszerkesztője volt az Elektrotechnika c. lapnak. 1961-ben az Egyesület tiszteletbeli elnökévé választották.

Tanszékvezetői kinevezése után hatalmas energiával dolgozott a műszaki felsőoktatás fejlesztésén. Oktatói munkájának koronája a lényegében zárt egészet képező nyolc kötet, mely a Villamos gépek vektorábrái, a Váltakozó áramok elmélete két és a Villamos gépek öt kötetéből áll. E művekben a szigorú tudományos következetesség és rendszeresség páratlan harmóniába fonódik a könnyű érthetőséggel és a tömör előadásmóddal. E művekből tudományos precizitásuk mellett is egyenesen a lüktető gyakorlati életre nyílik a kapu, s az elmélet egyenesen vezet az alkalmazáshoz, ahonnan született.

1950—51-ben a Villamosmérnöki Kar első dékánjaként kiemelkedő szerepe volt a villamosmérnöki oktatás kialakításában és megszervezésében.

Tanszékvezető megbízatása után, széles körű oktatói és irányító tevékenysége mellett is folytatta irodalmi munkásságát. Különleges, általa tervezett 3/2 fázisú transzformátorról, szinkron gépek lengéseiről, törthorony-számú tekeréslésekről jelentek meg közleményei. Akadémiai székfoglaló előadását a Szinkronizált indukciós motorok egységesítése címmel tartotta meg.

Szigorúan beosztott és rendszerezett életét szinte teljesen a munka töltötte be. Tanítványai emlékezete szerint magánéletének nyugalma és csendje is arra szolgált, hogy elmélyültebben dolgozhassák valamelyik könyvén vagy cikkén.

Érdemeit a tudományos élet s a kormányzat is elismerte. 1951 óta a műszaki tudományok doktora. 1954-ben a Kossuth-díj ezüst fokozatát kapta. 1958-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja és az Erősáramú Villamos Bizottság elnöke lett. 1953-ban és 1961-ben Munkaérdemrendet, 1958-ban pedig a Munka Vörös Zászló Érdemrendet kapott.

Idézzük végül sok ezer közvetlen és közvetett tanítványának tiszteletét, megbecsülését és szeretetét, mely egyrészt tudományos, mérnöki és oktató-nevelői munkásságát, másrészt szerény, egyszerű életét, rokonszenves egyéniségét, emberi jellemét övezi. Liska professzor magas korát szeretetben és népszerűségben élte meg.

Mojzes Imre 1948-2009

2009. április 18-án 62 éves korában, tragikus hirtelenséggel, balesetben elhunyt Dr. Mojzes Imre, az Elektronikai Technológia Tanszék egyetemi tanára, volt tanszékvezetőnk. Egy sokoldalú, kedves, közvetlen tudós tanárt veszített el oktatói kollektívánk.

A Moszkvai Energetikai Egyetem Villamosmérnöki Karán félvezető eszközök szakon 1972-ben kitüntetéses oklevelet szerzett.;Címzetes egyetemi tanár volt 1988 óta, egyetemi tanár, 1991 óta, Szabadalmi ügyvivő, szakokleveles politikai szakértő, 1997 óta.

Tudományos fokozatai, címei: Műszaki egyetemi doktori, 1979 óta, Műszaki tudomány kandidátusa, 1980, .Műszaki tudomány doktora, 1988 óta, . mindhárom fokozat a félvezető eszközök témaköréből.

Munkakörei a következők voltak: 1972-73 TUNGSRAM Rt. műszaki ügyintéző, 1973-91 a Magyar Tudományos Akadémia Műszaki Fizikai Kutató Intézetében tudományos munkatárs, osztályvezető, főosztályvezető helyettes, főosztályvezető, igazgatóhelyettes., 1991-től egyetemi tanár a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, 1992.01.01-1995.06.30-ig tanszékvezető. 1995 – 1999 között a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Alapítvány, BAYATI, tudományos. Igazgatója. 1999-2000 között évszámkezelési kormánybiztos, 2005-től mellékfoglalkozásban egyetemi tanár a Debreceni Egyetem, Kísérleti Fizika Tanszékén. Oktatómunkája: 1975-1987 között óraadó az ELTE TTK-n, 1991-től folyamatosan egyetemi tanár az Elektronikai Technológia Tanszéken, 2005-től a Debreceni Egyetemen is. Mintegy 30 diplomaterv, 11 egyetemi doktori, 15 kandidátusi és Ph.D. elkészítését vezette

Szakterülete széles volt: vegyület-félvezető eszközök (optikai, mikrohullám) fizikája, technológiája, alkalmazása, mikrohullámú mérés technika, érzékelők, fém-félvezető átmenet, megbízhatóság, minőségügy, képfeldolgozás, informatika társadalmi hatásai, nanotechnológia. Folyékony angol, orosz és német és alapfokú francia nyelvtudása volt

Szervezeti tagságai: 1973- Eötvös Loránd Fizikai Társulat tag, 1975- Híradástechnikai és Informatikai Tudományos Egyesület Mikroelektronika Szakosztály elnöke, 1989- Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE, USA) tagja, 1993- American Society of Materials tagja, 1994- Méréstechnikai, Automatizálási és Informatikai Tudományos Egyesület tagja, 1996- New York Academy of Sciences tagja, 2000 - Tahi Baráti Kör (informatikai csoportosulás) alapító tagja, 2004- Nano Törzsasztal alapító elnöke (MTA Klub).

Legutóbbi közéleti funkciói: Hírközlési Érdekegyeztető Tanács alapító elnöke, URSI (Union of Radio Science) Magyar Nemzeti Bizottság tagja, Magyar Szinkrotron Bizottság tagja, Magyar-Japán Baráti Társaság tagja, Lánchíd Kör elnöke, Informatikai és Hírközlési Minisztérium „Szélessáv Munkabizottság” tagja,

Szerkesztési tevékenysége: Microsystem Technologies (Springer Verlag) szerkesztőbizottsági tagja, NANO (Springer Verlag) szerkesztőbizottsági tagja, Elektronikai Technológia, Mikrotechnika, Mechatronika és a Műszaki Magazin szerkesztőbizottsági tagja Részt vett a tudományos közéletben: BME Villamosmérnöki és Informatikai Doktori és Habilitációs Bizottsági tagja, MTA VI. osztály Elektronikus Eszközök és Technológiák Bizottság tagja, MTA IX. osztály Jövőkutató Bizottság tagja.

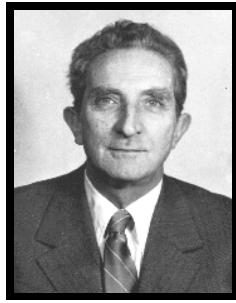

Pásztorniczky Lajos 1925-1981

Pásztorniczky Lajos 1925. március 24-én született Deregnyőn. A villamosmérnöki oklevelet 1951-ben szerezte meg a BME Villamosmérnöki Karán. Első munkahelye a Távközlési Kutató Intézet volt, ahol kezdetben áramkörü feladatokkal foglalkozott. 1954-56 között Leningrádban aspiráns. Visszatérése után még egy ideig a TKI tudományos munkatársa, majd 1959. okt 1-től a BME Vezetéknélküli Híradástechnika tanszékén oktatóként dolgozik. 1961-ben védte meg kandidátusi disszertációját, 1962-ben pedig docensi kinevezést kapott. 1968-tól - az akkori tanszékvezető, Dr. Istvánffy Edvin nyugdíjba vonulása után - a Mikrohullámú Híradástechnika Tanszék vezetője lett.

Oktatói és tudományos munkássága elsősorban az impulzustechnikai áramkörökkel kapcsolatos. Tanszékvezetői működése alatt alakult ki a tanszék jelenlegi oktatási területe, illetve szervezeti formája. A hetvenes évek elejétől a tanszék a hazai úrkutatási programokba is bekapcsolódott, a tanszéken kialakított úrkutató csoport révén. Munkásságát több kitüntetéssel ismerték el, 1952-ben KGM kiváló dolgozó lett, 1974: Haza szolgálatáért érdemérem aranyfokozat, 1975: BME díszplakett, 1976: MHSZ kiváló munkáért aranyfokozat, 1978: Honvédelmi emlékérem.

Pásztorniczky Lajos 1981. május 17-én hunyt el.

Rác István 1922-1991

1991. november 23-án elhunyt dr. Rác István egyetemi tanár, a Budapesti Műszaki Egyetem Villamosgépek Tanszéke villamos hajtások csoportjának vezetője.

Dr. Rác István a 20. század nemzetközi és magyar elektrotechnikájának egyik legkiemelkedőbb tudósa volt. Kiterjedt és rendkívüli jelentőségű tudományos tevékenységet folytatott.

Alapvetően hozzájárult a háromfázisú vektoros módszer bevezetéséhez és elterjedéséhez, az aszinkron- és szinkronmotorok tranziens üzeme analitikai vizsgálatának kidolgozásához, a félvezetős váltakozó áramú hajtások elméleti és gyakorlati kérdéseinek tisztázásához, a számítógépes kultúrának a villamos hajtások és gépek területén való elterjedéséhez. Jelentős eredményeket ért el a fiatal nemzedékek nevelésében, az új tudományos iskola létrehozásában.

Dr. Rác István 1922-ben született Szentesen. A Budapesti Műszaki Egyetemen jeles minősítésű gépészmérnöki oklevelét (B tagozaton) 1946-ban szerezte. 1946-tól 1948-ig a Villamosművek Tanszék tanársegédje, 1948-50 között az Erőműtervező és Építő Irodában, majd a Villamosgépek Tanszékén dolgozott. Egyetemi tanári kinevezését 1960-ban kapta meg, közben félállásban több éven keresztül vezette az MTA SZTAKI Félvezető Osztályát.

Egyetemi előadásait elsősorban a villamos gépekhez és villamos hajtásokhoz kapcsolódó tárgyakból tartotta. Az ő vezetése alatt vezették be a Villamosmérnöki Karon a "Villamos hajtások"-at és az ahhoz tartozó tárgyakat.

Nemzetközi hírnevét a dr. Kovács Károly Pállal együtt írt "Váltakozó áramú gépek tranziens folyamatai" című könyve alapozta meg, melyet német és orosz nyelven is kiadtak. Magyar erősáramú mérnökök több generációja nevelkedett ezen, valamint - a vezetésével írt - a "Villamos hajtások" és "Automatizált villamos hajtások" című nagyszerű tankönyveken. Kiterjedt publikációs tevékenységének igazi jelentősége abban a képességében nyilvánult meg, hogy mindig alapvetően újat tudott nyújtani, rendkívüli világosan és áttekinthetően.

Schnell László 1923-1995

Rövid szenvedés után 1995. december 12-én meghalt Schnell László a Villamosmérnöki és Informatikai Kar professzora.

A világháború kalandos túlélése után 1947-ben szerzett B tagozatos gépészmérnöki oklevelet. Egyetemi tanulmányainak befejezése után a Budapesti Műszaki Egyetem Villamos Gépek és Mérések Tanszékére került. Végigjárta a szokásos egyetemi ranglétrát, demonstrátortól docensig, majd 1965. augusztus 1-én kapott egyetemi tanári kinevezést a Műszer- és Finommechanikai Tanszékre, ahol akkor már 1959 óta dolgozott. A tanszékvezető ebben az időszakban Kolos Richárd volt, aki miniszterhelyettesi teendői miatt kevés időt töltött a tanszéken, így azt gyakorlatilag már akkor is Schnell professzor úr vezette. Ennek a tanszéknek a jogutódját, a Műszer és Méréstechnika tanszékét vette aztán át tanszékvezetőként hivatalosan is 1967-ben.

A Műszer- és Méréstechnika Tanszék Schnell professzor életművének egyik legjelentősebb része. Fantasztikus energiával és munkabírással, szeretettel és törődéssel vezette a tanszékét majdnem 30 éven át. A kezdeti időkben - így szól a legidősebbek elbeszélése - nem volt szükség a mai ügyeleti zárási rendszerre, mert Ő volt az, aki minden nap elsőnek érkezett és utolsónak távozott. Naponta többször végigjárta a tanszékét, és ezt a szokását végig meg is őrizte. Rajta tartotta a szemét mindenkin, törődött mindenki gondjával, és mindig kitalált valamit, ha segíteni kellett. Kitűnő légkört teremtett. Fő értékmérője a hasznos munka és a szakmai tehetség volt. A tanszék munkatársait tudatosan ezek alapján válogatta ki. Még azt is el tudta érni, hogy azok, akiket néha-néha politikai okokból kénytelen volt felvenni, a feladatokat és követelményeket látva hamarosan önszántukból elmentek máshová. Az egyértelmű értékrend pedig önmagában is összetartó erő volt a tanszéken. A tehetségeket önzetlenül támogatta, maga legtöbbször szerényen a háttérbe húzódott. Tanítványai ma szerte a világban megállják a helyüket.

Schnell professzornak kivételes érzéke volt a nehéz emberi problémák és konfliktusok megoldására. Gyakran mondogatta személyes beszélgetésekben, hogy a vezetésnek technológiája van, amit meg lehet tanulni, és tudatosan alkalmazni kell. Egyet nem mondott - de tudtuk -, hogy neki eleve megvolt ez a képessége. Végig meg tudott maradni tisztességben, pedig pártonkívüliként gyakran kellett különböző külső zsarnoki akaratok közt manővereznie. Mindig gondosan mérlegelte, milyen lépésnek mi lesz a pozitív és negatív következménye, és kilátástalan hadakozások helyett igyekezett a hosszú távon helyes célok érdekében munkálkodni.

Tekintélyét mutatja, hogy 1985-ben, tehát még jóval a rendszerváltás előtt, a Villamosmérnöki Kar dékánjává nevezték ki. Az ilyen megbízásokat nem hatalmi pozíciónak, hanem szolgálatnak tekintette és nagyon komolyan vette. Inkább az jelentett számára dilemmát a felkérés elfogadásakor, hogy attól félt: a tanszék vezetésére kevesebb ideje és energiája lesz. Számítalan fontos területen vitte előre a kart: talán a legfontosabb az, hogy létrehozta az informatikai szakot, s ez a kar oktatásában azóta meghatározó jelentőségű. Megalkototta a villamoskari számítóközpontot, mely mai is alapvető része a kari képzésnek. Az ő nevéhez

fűződik a dékáni hivatal első számítógépesítése, ami abban az időszakban hatalmas előrelépés volt. Ehhez kapcsolódva készítette el a kar mindmáig egyetlen reprezentatív publikáció-jegyzékét, amely hosszú ideig fontos kézikönyvként is szolgált.

A rendszerváltás 65 éves kora után érte, mikor már a vezetői pozíciókból visszavonulva dolgozott az egyetemen. Ő volt az a személyiség, akiben mindenki megbízott: hatalmas tapasztalatával, ő szervezte meg az egyetemi vezetőkre vonatkozó szavazásokat és az új vezetés kialakítását. Megérdemelte volna, hogy könnyebb időkben, még több eredménnyel dolgozhasson, de hatása így is óriási.

Hatalmas szervező munkája mellett a tudományos életben is jelentős szerepet játszott. Kandidátusi értekezését 1961-ben, akadémiai doktori értekezését 1974-ben védte meg. Kezdeményezte az áram-komparátorok alkalmazását erősáramú mérőberendezésekben, ezzel megvetve a tanszék mai, világszínvonalú precíziós áram- és feszültségváltó műszercsaládjának alapjait. Korán felismerte a mikroprocesszorok jelentőségét, és vezetésével a tanszék a maga idejében korszerű mikroprocesszoros alkalmazástechnikai rendszer hozott létre, melyet számos iparvállalat is átvett. Ezért 1985-ben többedmagával Állami Díjat kapott.

Tudományos eredményeit mintegy 50 külföldi és hazai közleményben publikálta. Több könyvet írt, legjelentősebb az 1985-ben a Műszaki Kiadó gondozásában megjelent, általa szerkesztett „Jelek és rendszerek mérés technikája” című 1100 oldalas mű, amely a tanszéki tématerületek összefoglalása, és hosszú ideig több tantárgy tankönyveként is szolgált. Erre alapozva jelent meg az ő szerkesztésében 1993-ban a John Wiley & Sons kiadónál a „Technology of Electrical Measurements” című könyv, mely világviszonylatban is egyedülálló módon ötvözi a villamos mérések és a jelfeldolgozás területeit. Iskolát teremtett: ő és tanítványai jelentős szerepet játszottak a mérés technika tudományos alapokra való helyezésében. Oktató-nevelő és tudományos életútja elismeréseként 1993-ban a Magyar Köztársaság Érdemrend Középkeresztjét kapta.

A hazai tudományos életben 1977-85 között a Tudományos Minősítő Bizottság Elektronikai és Számítástechnikai Szakbizottságának elnökeként vett részt. A Magyar Tudományos Akadémia különböző bizottságaiban tagként működött. Elnöke volt 1980-84 között a Mérés-technikai és Automatizálási Tudományos Egyesület Tudományos Tanácsának és 1979-84 között az IMECO TC I-es (Felsőoktatási) tudományos bizottságnak.

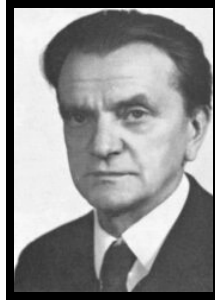
Schnell László professzor úrtól hosszú és gazdag élete során sokan életünket is meghatározó segítséget kapunk. Életműve tovább él.

Selmeci Pöschl Imre 1871-1963

Selmecbányán született 1871. november 25-én. Gépészmérnöki oklevelének megszerzése után *Zipernowsky* első tanársegédje volt 1893-tól, majd a Ganz Villamossági Gyár próbatermi ill. gépszerkesztési vezetőjeként dolgozott és részt vett a fázisváltós Kandó-mozdonyok tervezésében is. 1925-ben műegyetemi tanárrá nevezték ki, ahol 1931-től a Villamos Gépek és Mérések tanszéket vezette 1942-ig. A Magyar Elektrotechnikai Egyesület 1961-ben tiszteletbeli elnökké választotta.

Budapesten hunyt el 1963. március 4-én. [4]

Simonyi Károly 1916-2001

Tizenegy gyermekes parasztcsalád hetedik gyermekeként született. Már az alsóbb iskoláit kiemelkedő eredménnyel végezte, ezért a falu plébánosa segítette a továbbtanulását: felkutatta egyik gazdagabb rokonát, aki támogatta Simonyi Károly tanulmányait. Rokona adta kezébe a Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapokat, amelynek lelkes megoldója lett. Az anyagi jólét miatt lelkiismeret-furdalása volt, és ezért próbálta lehetőségeit minél jobban kihasználni.

1940-ben a Műegyetemen gépészmérnöki, a Pécsi Tudományegyetemen jogi diplomát szerzett. 1940-től a Műegyetem Bay Zoltán vezette atomfizika tanszékének tanársegédje. A világháború alatt amerikai, majd szovjet hadifogságba esett. Jelentősen lefogyva érkezett haza. 1946-ban részt vett a Bay által vezetett Hold-radarkísérletben.

1948-ban a Műegyetem soproni fizika-elektrotechnika tanszékére került, ahol a megépítette az első magyar magfizikai részecskegyorsítót, egy Van de Graaf rendszerű 1 MeV-osat. Ezért 1952-ben Kossuth-díjat kapott.

Gimnáziumi matematika- és fizikaalapok nem voltak elegendők az előadásainak a megértésére, de hallgatni is nagy élmény volt. Mesélt a magfizikai kutatásokról és bemutatta, hogyan készül a Van de Graaf generátor és a hozzá épített részecskegyorsító, és közben lemezekről szólt a zene. A komolyzene szeretetét élete végéig megőrizte. Első külföldi útjáról hazahozta Bach János Passióját. Sopronban - Budapestre költözése után is - minden évben a Nagy Hét ünnepi eseménye volt a Passiók meghallgatása, kezdetben társasággal vagy később már egyedül.

Még Sopronban, karjában Károly fiával fel és alá sétálva diktálta feleségének az Elméleti Villamosság tankönyvének kéziratát. Boldog, nyugodt békeidők voltak, vasárnaponként nagy séták voltak aspiránisaival a hegyekben. Aztán 1951-ben készen állt az Elméleti Villamosságtan Tanszék, és már itt ünnepelték a Kossuth Díjat. Nagy napok voltak, hisz közben a KFKI is felkérte kutatómunkára. Gyűltek a fiatal végzett villamosmérnökök, egyik tehetségesebb volt, mint a másik. Simonyi professzor ebben az időben megosztotta magát a tanszék és Csillebérc között. Lelkesedése, munkabírása szinte határtalan volt. Emellett írta könyveit és még családjával is foglalkozott. Az akkori tanszék minden tagja kitüntetettnek érezhette magát, hogy mellette dolgozhatott. Az Atomfizikai osztályon (KFKI) a kutatásra predesztinált végzett hallgatóit vitte. Sok közös munkát tervezett és oldott meg közösen a két intézmény. Erről tudós neveltjei megemlékeztek. Az idő múlt, miután a politika nem hatolt be a tanszékre, és minden improduktív munkát távol tartott munkatársaitól, aránylag békés légkörben tudott mindenki dolgozni. Professzorunk már messze átlépte azt a határt, amelyet a középszerűek szabtak meg, a becsületes, tehetséges és példamutatásában első helyen álló tudósnek. Komoly nemzetközi sikerei még gyanúsabbá tették. 1956-ban egyhangúan megválasztották a KFKI Forradalmi Bizottsága elnökévé. Vállalta, nem bújt el, nem disszidált, naponta felment munkatársával egy rozoga motorbiciklin, hogy jelenlétével óvja a drága be rendezéseket.

Ötvenhat megfordította az életét. Számos megaláztatás, félreállítás következett, meg-

fosztva munkájától, az oktatástól, könyveit betiltották és nem volt nap, amikor ne történt volna számára valami kellemetlen esemény. Sok hű tanítvány összefogott, akik közül hat tapasztalt és jó összeköttetésekkel rendelkező ösztöndíjas hatásosan lépett közbe érdekében. Közbenjárásukkal és felvilágosító munkával sikerült Professzor urat rehabilitálni, és leszerelni, hátrább szorítani fő rosszakaróit.

Simonyi professzor az őt ért támadások után nem lépte át a KFKI kapuját, megszakította az ott végzett tudományos munkáját. Átadta magát az ifjúság nevelésének, írta a könyveit és tanított. Soha nem panaszkodott, és egy lépést sem tett a felsőbb szerveknél saját érdekében. Miután mindig igazságra törekedett, kiállt viszont egy tehetséges diák ügyében. Ő volt az etikai bizottság elnöke és így újból teret kapott az a pár ember, aki nem tudta elviselni, hogy még mindig tanszékvezető. A tanszék és személye elleni vizsgálat során végképp belátta: nincs maradása. Tragikus idők következtek. 1969. december végén leszerelte aajtajáról a névtáblát és örökre elhagyta az általa alapított Elméleti Villamosságtan Tanszékét.

1970 igen nehéz éve volt. Tanítani akart. Először Gödöllőn a Mechanika Tanszékre hívták meg, majd Unger professzor - aki a németre fordított Elméleti Villamosságtanból adott elő -, hívta meg egy szemeszterre a Braunschweigi Egyetemre.

Közben itthon dr. Barta István professzor, a Híradástechnikai Intézet vezetője meghívta őt az intézetébe, helyet biztosított számára, és ami fő, teljes nyugalmat. Simonyi professzor elkezdett újból dolgozni, visszanyerte hitét pedagógiai munkájában. Körülötte sok tehetséges volt tanítványa segített neki legalább részben elfelejteni a nehéz éveket Rajongva emlékeztek előadásaira, kutatva pedagógiai tehetségének titkát. Nagy kaland volt számukra, akik őt hallgatták és átélték a csodás pillanatokat, amikor előadásaiban közel hozta a természeti jelenségek bonyolult titkait. Becsülték azt a páratlan emberséget, őszinteséget és szerénységet, amely töretlen maradt a sok megpróbáltatás ellenére, és példát mutatott jó- és rosszidőben egyaránt. Ez igen jólesett neki, különösen akkor, amikor a nagy könyv: a FIZIKA KULTÚRTÖRTÉNETE című művének nagy sikeréről kapott híreket, amelyért 1985-ben Állami Díjat kapott. 1993-ban a Magyar Tudományos Akadémia soraiba választotta.

Halála előtt még utolsó erőbedobással megírta a MAGYAR FIZIKA KULTÚRTÖRTÉNET-ét. Azután pár hét alatt elveszítette erejét, érdeklődését és csendesen elhagyta e világot. Soha nem felejtik el őt, akik szerették, tisztelték alkotásait, amelyek tanítványait is túléltek, a róla elnevezett csillag pedig mindentől függetlenül tovább világít az égen [23].

Sváb János 1920-2007

Dr. Sváb János professzor emeritus a BME Építőgépek és Anyagmozgatógépek Üzemi Logisztikai Tanszék tanára, aki 1945-től változó karokon (így a Villamosmérnöki Karon is) és tanszékeken, de folyamatosan tanított mindaddig, amíg egészségi állapota engedte.

Diplomáját 1943-ban, mint „c” tagozatos (mezőgazdasági) gépészmérnök kapta a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen. Pályáját, már korábban, - amit mindig büszkén emlegetett - a Vízgépek és Emelőgépek Tanszéken Patyi bácsi (Dr. Pattantyús Ábrahám Géza professzor) mellett, mint a „százlábúak” (demonstrátorok, tanársegédek) egyike, a Gépészmérnöki Karon kezdte, majd a Villamosmérnöki Karon folytatta, ahol évekig tanszékvezető és 1960-64 között dékánhelyettes volt, és a Közlekedési Karon fejezte be.

Ipari kapcsolata az Esső és Társa felvonós céggel kezdődött és folyamatos volt egész életében. Szakvéleményeket és tanulmányokat készített, bírósági szakértésekben vett részt csak úgy, mint a szabványalkotásban. Elméleti munkáiban mindig megjelentek az ipari tapasztalatok, s gyakorlati tanácsaiban az elméleti ismeretek. Mindig, mindenhol, ezekben is tanított.

Tanított az ipari továbbképző tanfolyamokon, és részt vett az ipari tanulók szakmai versenyének zsűrijében csak úgy, mint felvonó-szakértők vizsgabizottságában. Folyamatosan kivette részét a szakmai közéletből mind a szakcikkek írásával, mind a szakmai rendezvényekbe való bekapcsolódással. Közvetlen emberi kapcsolata volt kollegáival és tanítványai-val, szakmunkásokkal és mérnökökkel, technikusokkal és akadémikusokkal. Tisztes távolságot tartott a hatalommal, s az ahhoz dörgölözőket csöndes derűvel viselte.

Tagja volt a Gépipari Tudományos Egyesületnek is, ahol az Anyagmozgatási Szakosztálynak, tizenöt évig elnöke is volt.

Alapító tagja volt a Magyar Elektrotechnikai Egyesület felvonó munkabizottságának (1968), s annak rendezvényein folyamatosan, évente 8-10 alkalommal részt is vett.

A Magyar Mérnöki Kamarának már az egyletként való megalakulásától tagja, csak úgy, mint azon belül, az Anyagmozgatógép, Építőgép Felvonó Tagozatnak. Ez utóbbinak első elnöke volt, amit nyolc éven keresztül egészen nyolcvan éves koráig közmegelégedésre töltött be.

Mindig igazságra, tisztességre törekvő, s a szakmát szorgalmasan művelő ember volt. Tagja volt 1956-ban a Budapesti Műszaki Egyetem forradalmi bizottságának, s ennek ellenére, 1962-ben meg tudta szerezni a műszaki tudományok kandidátusa fokozatot. „Örvényszivattyúk áramlási viszonyainak vizsgálata és a veszteségek elemzése” című értekezése eredményeként, 1963-ban tanszékvezető egyetemi tanár lett a Géptan Tanszéken, sőt még dékánhelyettes is a villamosmérnöki karon.

Igazságérzetétől vezérelve csatlakozott azokhoz, akik szabadidejükben matematikát és fizikát oktattak azoknak a keresztény fiataloknak, akiknek világnézetük miatt csak az előírt-nál lényegesen jobb felkészültséggel lehetett esélyük az egyetemekre való bekerülésre. Ezt a tevékenységet a hatalom államellenes összeesküvésnek minősítette és bírósági eljárást kez-

deményezett!

Az enyhültebb idők jeleként nem mindenki kapott börtönbüntetést, ő sem, sőt még az oktatástól sem tiltottak el, de áthelyezték a Gépész Karra az Emelőgépek és Szállítóberendezések Tanszékre. Itt a kor szokása szerint egy ideig csak munkavédelmet oktathatott. Az már az ő egyéniségéből fakadt, hogy a munkavédelem tele lett gépészeti kérdésekkel és egyéb műszaki vonatkozásokkal. Az akkoriban bevezetett „nem kötelező bejárás” ellenére az ő órái, szombaton reggel (8-10 óra között!) élénk érdeklődés mellett folytak, annak ellenére, hogy ő maga is mondta, ezt a tárgyat könyvből is meg lehet tanulni!

Szabó Imre 1934-1997

1934 május 31-én született a Somogy megye határán elhelyezkedő, Zala megyei Surdon. A csurgói középiskolás éveket követően gépészmérnöki oklevelét a Budapesti Műszaki Egyetemen (BME) szerezte meg 1957-ben. Az egyetem elvégzése után első munkahelye a Ganz Vagon és Gépgyár volt, ahol az energetikai gépgyártás területén tervezői és üzembehelyezői munkát végzett. Később az MMG Mechanikai Mérőműszerek Gyárában jelentős része volt a magyar pneumatikus szabályozórendszerek kifejlesztésében. Az Ő tevékenységét dicséri a Barátság I-II. kőolajvezeték, valamint az akkori szovjet, lengyel, keletnémet kőolaj és földgáz távvezeték rendszer automatikai és telemechanikai rendszere, amelyek kifejlesztésében és megvalósításában jelentős munkát végzett. E munka részeként hozta létre az MMG önálló rendszerteknikai tervezési és fővállalkozási részlegét. Az itt végzett munkáinak eredményességét számos szabadalma és tudományos eredményei (köztük a műszaki tudomány kandidátusa - 1967. -, majd a műszaki tudomány doktora - 1973. - cím megszerzése) minősítik. Tevékenységét több állami- és kormánykitüntetéssel is elismerték.

Magas színvonalú ipari tevékenysége mellett az egyetem elvégzése óta folyamatosan részt vett a BME-n folyó oktató-, nevelő- és tudományos kutató munkákban. Először a világhírű magyar mérnök, Heller László professzor által vezetett Energiagazdálkodási, később Hőenergetika tanszéken volt tanársegéd, majd adjunktus. 1966-ban a Villamosmérnöki Kar Géptan Tanszékre került, ahol félállású docensként 1969-ben kinevezték tanszékvezetőnek. Munkájának eredményeként a tanszék oktatási profilja gépészeti rendszerteknikai ismeretanyaggal bővült. 1973 és 75 között dékánhelyettes volt a Villamosmérnöki Karon. 1976-85. között a BME tudományos rektorhelyetteseként elsősorban az egyetem és az ipar kapcsolatainak erősítésén dolgozott. 1973-ban nevezték ki egyetemi tanárnak. 1976-ban vezetésével alakult meg a Gépészmérnöki Karon a Hő- és Rendszerteknikai Intézet, amelynek fennállása alatt mindvégig igazgatója volt. Ebben az időszakban a Gépészmérnöki Kar igényei szerint átdolgozta a Rendszerteknika tantárgyat és erre alapozva kidolgozta az ugyancsak alap-tantárgyként oktatásra kerülő Szabályozáselmélet technika tananyagát.

A BME anyagi támogatása szempontjából rendkívül fontos lépést tett az Ipar a Korszerű Mérnökképzésért Alapítvány létrehozásával, melyben haláláig a kuratórium elnöke volt. Sokrétű tevékenységének részeként a sport is a Műegyetemhez kötötte. 1980-tól haláláig a MAFC tanárelnöke volt.

Az egész egyetemért végzett munkájának intenzitása, az egyetem polgáraival való közvetlen kapcsolata akkor sem csökkent amikor - 1989/90-ben - energetikai államtitkár volt, és akkor sem, amikor 1994-ben az ipari minisztertől a Magyar Energia Hivatal létrehozására is szóló főigazgatói megbízólevelet átvette. Az energiaipar fejlődéséért, átalakulásáért főigazgatóként is fáradhatatlanul dolgozott, haláláig. Többek között e tevékenységének, valamint az ETE testületeiben végzett több évtizedes munkájának elismeréseként az ETE 1998-ban megalapította a "Szabó professzor úr a Műegyetemért" alapítványt és a "Szabó Imre-emlékérmet".

Főbb művei: Műszaki hőtan - áramlástan (1959), Gépek és folyamatok rendszertana

(1970), Folyadékot szállító hosszú csővezetékek dinamikája (1976), Rendszer- és irányítás-technika (1980), Szárítástechnikai kézikönyv (társszerző, 1980), Gáztechnikai kézikönyv (1983), Gépészeti rendszertechnika (1986).

1997. augusztus 4-én hunyt el.

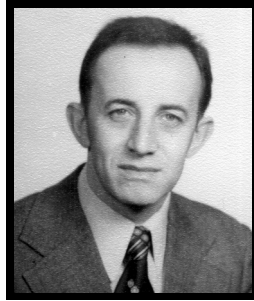
Szurmay Mihály 1927-2001

„Akit nem szerettek az istenek, azt tanítóvá tették." Misi bácsi ezt latinul is tudta idézni, e klasszikus nyelvet nem értők kedvéért fordította magyarra. Amikor a mi évfolyamunk ért el az „Elektronikus műszerek" tantárgyhoz, akkor éppen komoly műtét után lábadozott, Kiss Ernő helyettesítette az előadásokon. Így közelebbi kapcsolatba vele mint gyakorlatvezetője kerültem. Csodáltam, milyen könnyen eligazodik a lepedőnyi kapcsolási rajzokon, ki tudja emelni, mi fontos, mi kevésbé az. Elmagyarázta, mi az újdonság egy éppen akkor nehezen beszerzett (biztosan COCOM listás) HP szintézer vagy multiméter áramköreiben.

Aztán még ezt is felülmúlta. Amikor arra lett szükség, hogy doktori fokozatot szerezzen bőven 50 felett, nemcsak írt a szintézerekről, hanem meg is épített egyet - ami működött.....

Habitusát - amely a világ dolgainak józan szemléletén alapult - és címet, rangot nem tisztelő viselkedését még szakmai hozzáértésénél is nagyobbra tartottam. „Ákoska, kenyered javát már te is megetted!" - mondta miközben kedvesen hátba veregetett, amikor még közelebb voltam a 40-hez, mint az 50-hez. Valószínűleg igaza volt.

Úgy érzem, mind szakmailag mind emberileg sokat tanultam tőle. Igyekszem továbbadni ebből minél többet a mai fiataloknak - ha már engem sem szerettek az istenek. (J. Á.).

Szűcs Béla 1936-2008

Szűcs Béla 1959-ben végezte el a Budapesti Műszaki Egyetem Villamosmérnöki Karát. 1967 óta dolgozott az Automatizálási Tanszéken tudományos munkatársként. Részt vett a szabályozástechnika tárgy tananyagának kidolgozásában és oktatásában. Érdeklődése a sztochasztikus folyamatok és szabályozási rendszerek felé fordult. A 60-as években egyedülálló korrelációs laboratóriumot hozott létre a tanszéken, analóg és digitális korrelátorok alkalmazásával végzett kutatásokat szabályozási rendszereken, járműipari és élettani rendszereken. Kiemelkedő eredményeket ért el az élettani folyamatok rendszertechnikai vizsgálatában. Behatóan vizsgálta a vérkeringési rendszer működését. Ezekben a témákban számos publikációja jelent meg. Sokat tett azért, hogy az orvosok és az élettani folyamatok vizsgálatával foglalkozó mérnökök egy nyelven tudjanak beszélni. Számos rendszertechnikai előadást tartott orvosoknak, tevékenyen részt vett az orvos-biológiai mérnöki szak tantervének kidolgozásában. Tapasztalatait az oktatásban a hallgatóknak továbbadta. Kidolgozta az élettani folyamatok modellezésével és szimulációjával foglalkozó tantárgyat, amelyet az orvos-biológiai mérnöki szakon oktatott. Precíz, világos gondolkodást, mérnöki hozzáállást és mérési precizitást tanulhattak tőle a kollégái és tanítványai. A tanszék nemzetközi kapcsolatait hosszú éveken keresztül Szűcs Béla szervezte, ápolta. 6 éven keresztül az IFAC Orvostechnikai Bizottságának alelnöke volt.

Tarnay Kálmán 1929-1998

Egyetemi diplomáját 1947-ben szerezte a Budapesti Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Karán. Első munkahelye a Méréstechnikai Központi Kutató-laboratórium volt, ahol a háború után újjáéledő magyar műszeripar első, világszínvonalú műszertípusinak kifejlesztésében játszott meghatározó szerepet. Már pályája ezen kezdeti szakaszában is vonzódott az elektronika legújabb eszközeit leíró fizikai háttér mélyebb megértéséhez, az eszközműködés matematikai-fizikai modelljeinek megalkotásához. Ez motiválta bekapcsolódását az akkor szerveződő Villamosmérnöki Kar oktató munkájába. Kutatói kvalitásait fémjelzi, hogy pályájának a kezdeti szakaszában kidolgozta az akkor még a félvezető eszközök családjában újdonságnak számító leggyorsabb eszköznek, az alagútdiódának olyan matematikai leírását, amely nemzetközi elismerést eredményezett, és amelyet még ma is elterjedten használnak.

A 60-as évek végétől fő tevékenységi köre a BME elektronikus eszközökkel foglalkozó tanszékére tevődött át. Számos fizikai-matematikai modellt dolgozott ki az egyre összetettebb szerkezetű tranzisztorokra és különleges félvezető eszközökre. Ekkor kezdődtek nagyszerű előadásai az Uppsalai Egyetemen (Svédország), amely 1983-ban díszdoktorává választotta. Ebben az időben a félvezető kutatások mellett figyelme egy új szakterület, az elektronikus áramkörök és hálózatok számítógépes tervezése felé fordult. Ez a később munkatársaival folytatott munka eredményezte a TRANZ-TRAN programrendszer egyre fejlettebb változatait, amelyek még ma is a kedvelt eszközei a szakterület művelőinek.

1977-ben az Elektronikus Eszközök Tanszékének vezetőjévé választották. Ezt a megbízást 1990-ig látta el. Vezetése alatt a tanszék oktatási tevékenysége jelentősen korszerűsödött, lépést tartott a nemzetközi élvonal fejlődésével. Munkássága elismeréseként 1989-ben a Finn Tudományos Akadémia tagjává választotta.

A 90-es évek elejére a technológiai kutatások lehetővé tették olyan kisméretű tranzisztorok gyártását, amelyekben a szilárdtest-fizika kontinuáns elektrongáz szemlélete érvényét veszti. Az utolsó évtizedben Tarnay professzor érdeklődése az ilyen kisméretű eszközökben lejátszódó jelenségek leírására alkalmas módszerek kidolgozásra irányult. Munkássága nemcsak számos könyv és nemzetközi publikáció formájában maradt fenn, hanem tanítványai és munkatársai igényes mérnöki szemléletében és szeretettel őrzött emlékében is.

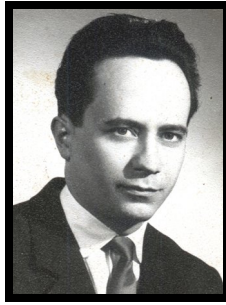

Tassiné Rostás Márta 1931-1991

1991. október 4-én elhunyt Tassiné Dr. Rostás Márta, a Villamosmérnöki Kar csaknem negyven éven át tevékeny tanára, a mai Híradástechnikai Tanszék és a mai Távközlési és Telematikai Tanszék munkatársainak hosszú éveken át aktív, sokoldalúan művelt kollégája.

1955-ben a Műegyetemen szerzett villamosmérnöki oklevelet. 1952-től két éven át a Fizikai Intézetben, majd 1954-től 1990 végéig (nyugállományba vonulásáig) először a Vezetéknélküli Híradástechnikai Tanszéken, majd a Híradástechnikai Elektronikai Intézetben dolgozott, 1975-től mint egyetemi docens. Már a korai évektől részt vett a Rádiótechnika és az Elektroncsövek tantárgy tanításában és laboratóriumi munkájában. Kidolgozta és hosszú időn át előadta az Erősítők tárgyat, valamint a Nemlineáris áramköröket, és (több éven át a B-oktatási formában) az Elektronikus áramköröket is. Különleges erősítők és Műveleti erősítők címen tartott szakmérnöki és továbbképző intézeti előadásokat. E tárgyakhoz rendszeresen írt jegyzeteket és példatárakat. Kezdetől kivette részét a posztgraduális képzésből, a hallgatók laboratóriumi témáinak vezetéséből. Igen jól megértette, hogyan lehet személyes érdeklődéssel és képességeivel az erős és kezdeményező-kész doktorjelölteknek leginkább a segítségére lenni. Idevágó tapasztalatairól és általában addigi posztgraduális képzésünkkel kapcsolatos személyes benyomásairól az utóbbi években két nemzetközi és (1990-ben, társszerzőkkel) egy hazai tanulmányban számolt be. Voltaképp csaknem a kezdetektől mindvégig igyekezett a maga helyén igazán kivenni részét a Villamosmérnöki Kar munkájából.

Mindezekre gondolva adózunk tiszteletet kollégánk és barátunk, Tassiné Dr. Rostás Márta emlékének hatvan életéve és csaknem negyvenéves egyetemi pályafutása elmúltával.

Telkes Béla 1935-1989

1989. július 12-én, életének 54. évében, türelemmel viselt, hosszú betegségben elhunyt Dr. Telkes Béla okl. villamosmérnök, a BME Villamosmérnöki Kara Műszer- és Méréstechnika Tanszékének tanszékvezető-helyettese, egyetemi docens, a műszaki tudományok kandidátusa, a kari vezetés volt tagja, a Mérés és Automatika c. szakfolyóirat főszerkesztője.

Dr. Telkes Béla 1935. augusztus 24-én született Gödöllőn. Villamosmérnöki oklevelét a BME Villamosmérnöki Karának Műszer- és szabályozástechnika szakán szerezte 1959-ben. Az egyetem elvégzése után a BME Műszer- és Méréstechnika Tanszékére került, ahol megszakítás nélkül dolgozott haláláig. 1974-78 között a Villamosmérnöki Kar oktatási dékán-helyettese volt. A tanszékvezető helyettesi funkciót, rövid megszakítással, haláláig töltötte be.

Az elektronikus áramkör- és műszertechnika oktatásában vett részt, 1974-től ő irányította a tanszék Elektronikus áramkörök csoportjának munkáját.

Előadásai színesek, érdekesítőek voltak. Remek pedagógiai érzékkel sok-sok újítást, tananyag-korszerűsítést épített be a tárgyba. Amióta az oktatók hallgatói véleményezésének rendszere működik, mindig vezető helyre került.

Az évek során összesen 11 jegyzetet írt, részben egyedül, részben társszerzőkkel. Az utolsó két jegyzetet, amelynek társszerzője és szerkesztője volt, 1989-ben nívódíjjal tüntették ki.

Kidolgozta az Elektronikus Áramkörök számítógépes tervezése c. tárgyat. Kezdeményezője, majd irányítója volt az Orvosbiológiai mérés technikai szakmérnöki szaknak, Oktatási dékán-helyettesként jelentős része volt a nappali szakmérnök-képzés létrehozásában.

1964-ben egyetemi doktori címet nyert, 1973-ban kandidátusi fokozatot szerzett. Számátalan publikációja (cikkek, tanulmányok, szabadalmak stb.) jelent meg.

A Méréstechnikai és Automatizálási Tudományos Egyesületben 1962 óta töltött be különféle funkciókat, hosszú ideig főtitkár-helyettes, majd társelnök volt. 1981 óta az egyesület szaklapjának, a Mérés és Automatikának volt a felelős szerkesztője.

Közéleti tevékenysége jelentős volt. Számos kitüntetés közül kiemelkedik a Munka Érdemrend bronz fokozata, amelyet 1988-ban nyert el.

Munkatársai - és mindazok, akik ismerték - szerették őt, haragosai, ellenségei nem voltak. Sokan gyászolják a gyengéd férjet és családapát, a nagy tudású szakembert és kiemelkedő oktatót, aki életét csupa nemes dolognak: a családnak, munkájának és embertársainak szentelte. A BME Villamosmérnöki Kara és a Méréstechnikai és Automatizálási Tudományos Egyesület saját halottjaként búcsúztatta el.

Munkatársainak példaképe marad.

Tóth Endre 1930-2006

1930. április 28-án született Miskolcon. Viszontagságos gyerekkora volt. A háborús évek alatt elveszítette szüleit és idős nagyszüleihez került két kisebb testvérével. Már diákkorában is támasza volt nagyszüleinek és testvéreinek különféle munkák vállalásával.

Kitüntetéses villamosmérnöki diplomáját a Budapesti Műszaki Egyetemen 1953-ban szerezte meg az erősáramú szakon. Egyetemi karrierjét közvetlenül végzése után a Villamos Gépek Tanszéken kezdte meg. 1959-ben átkerült a Műszer- és Finommechanika (később Műszer- és Méréstechnika) Tanszékre, ahol elsősorban az elektromechanikus műszerek oktatásával foglalkozott. Számos jegyzetet írt ebben, az akkortájt lendületesen fejlődő témakörben. Közben megszerezte a második diplomáját a Villamosmérnöki Kar gyengeáramú szakán. Oktató-nevelő munkáját szívügyének tekintette, jegyzetei, előadásai pedagógiai szempontból is kifogástalanok voltak. A tanszék által vállalt ipari kutatásokban is részt vett, elsősorban mérőhidak (pl. Maxwell-híd) kifejlesztésében. Ebben a témakörben (a „váltakozó áramú mérőhidak földpotenciál-kiegyenlítése” tárgyában) írta meg kandidátusi értekezését is, amelyet 1968-ban védett meg. Részt vett a Tanszéken kidolgozott áram-komparátoros áramváltó hitelesítő berendezés megtervezésében is.

Miután az elektromechanikus műszerek jelentősége csökkent és e szakterület oktatása is átkerült a Méréstechnika c. tárgyra, érdeklődése más felé fordult. Szakterületének változásait követve, fokozatosan ismerkedett meg újabb, korszerű témakörökkel. Oktatói profilja és tudományos érdeklődése a digitális rendszerek felé fordult a 70-es évek elejétől kezdve. 1971-től a tanszék két digitális jellegű csoportjának irányítását is végezte, a Digitális rendszerek és a Digitális elektronika csoportét. Kidolgozta a Digitális rendszerek c. gerincműanyag I. félévének anyagát, amelyet hosszú ideig ő adott elő, és hozzá jegyzetet is írt. Emellett egy másik tárgy (Analóg és hibrid számítástechnikai eszközök) kidolgozásában is részt vett. Ezen a területen intenzív fejlesztőmunkát is végzett. Tagja volt annak fejlesztő csoportnak, amely a hibrid számítógépesítő kifejlesztéséért 1975-ben Egyetemi Nívódíjban részesült.

Tudományos egyesületekben is betöltött különböző funkciókat. Például az MTA Automatizálási Bizottsága Számítástechnikai albizottságának titkára volt, és a Mérés és Automatika szakfolyóirat szerkesztőbizottságának, a Műszaki Könyvkiadó Szerkesztő Tanácsának is tagja volt.

A fejlődő országok mérnökei számára szervezett UNIDO tanfolyamok igazgatóhelyettese lett 1972-ben, majd 1975-ben igazgatója.

1974-től tanszékvezető-helyettes lett.

1977-től 2 évet dolgozott UNIDO szakértőként Brazíliában. A Rio de Janeiro közelében, Xerém-ben létesülő INMETRO metrológiai intézet megalapításában és a laboratóriumok megszervezésében jelentős munkát végzett.

Később még több hasonló UNIDO projektben vett részt, amelyek célja metrológiai és minőség-ellenőrző vizsgálati laboratóriumok megszervezése, létesítése és üzembe helyezése, a személyzet kiképzése volt. 1982-ben fél évet volt Irakban, 1985-ben 3 hónapot Tanzániában. Mindenütt elismeréssel nyugtázták sokoldalú szakértelmét és szívós munkáját, valamint köz-

vetlenségét, amivel kiváló kapcsolatot tudott kialakítani a helyi kollégákkal és a többi nemzetközi szakértővel.

Alapvető szerepe volt az angol nyelvű képzés kari és egyetemi szintű bevezetésében, megszervezésében. A képzés 1985-ös indítását és éveken keresztül irányítását dékán-helyettesi funkcióban végezte.

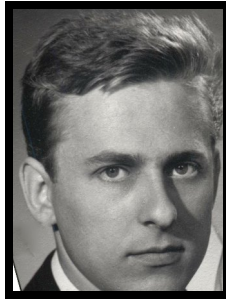
1990-től újabb 2 évre meghívták a brazil INMETRO intézet további fejlesztésére és a laboratóriumi személyzet szakmai oktatására.

1992-től három évig ismét régi tanszékén, az időközben nevét megváltoztató Mérés-technika és Információs Rendszerek Tanszéken dolgozott. 1995-ben nyugdíjba vonult. Szakmai aktivitása továbbra is töretlen volt. Még abban az évben elvállalt Törökországban egy újabb, fél éves UNIDO szakértői megbízást, ahol részt vett egy metrológiai laboratórium megszervezésében és beindításában.

Nem sokkal hazatérése után ismét meghívták a brazil INMETRO intézetbe, ahol végül még tíz évig dolgozott nagy szakmai lelkesedéssel és aktivitással. Jelentős munkát végzett a villamos metrológiai laboratóriumok beindításában és a személyzet oktatásában, automatizált mérőrendszerek kialakításában, mérőprogramok kidolgozásában. Szakértelmét és eredményeit igen nagy elismerés övezte, amit az is mutat, hogy munkáját 2002-ben brazil kormánykitüntetéssel díjazták. Jelentősebb eredményeit ottani munkatársaival közös publikációk egész sora ismertette.

Brazíliából csak feleségének súlyos betegsége és elhunya miatt tért haza 2005-ben. Mivel ő maga is súlyos beteg volt már ekkor, nem sokkal élte túl feleségét

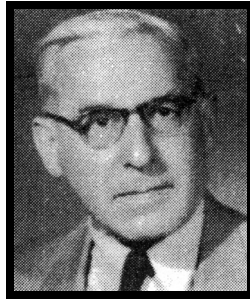
Tóth Endre 2006 május 29-én hunyt el.

Trón Tibor 1940-2000

2000 januárjában azzal ünnepelte a Távközlési és Telematikai Tanszék Dr. Trón Tibor docens kollégánkat 60. születésnapja alkalmából, hogy a sokkal fiatalabbakra jellemző tevékenysége és meg jelenése meghazudtolja a születési anyakönyvi kivonatát. Ám kevesebb, mint fél évvel az őszinte és örömteli ünneplés helyét most a mély és vigasztalhatatlan gyász foglalja el érzelmeinkben és értelmünkben: egy súlyos - de méltósággal viselt - betegség örökre elragadta őt körünkől. Dr. Trón Tibor Debrecenben érettségizett, majd 1964-ben fejezte be kiváló eredménnyel tanulmányait a Budapesti Műszaki Egyetem Villamosmérnöki Karán, s került tanársegédként a Távközlési és Telematikai Tanszék jogelődjére, a Vezetékes Híradástechnika Tanszékre. Tanszékvezetőjétől, Dr. Kozma László egyetemi tanártól, és közvetlen szakmai irányítójától, Dr. Géher Károly professzortól Ő is, mint mindenki más a tanszéken, minden segítséget megkapott ahhoz, hogy tehetségét és szorgalmát kibontakoztathassa és töretlen szakmai közéleti pályát fusson be. Egyetemi doktori címet 1974-ben, műszaki tudományok kandidátusa fokozatot 1987-ben szerzett, amit 1994-ben PhD-nek ismertek el. Oktatói munkájában alapvetően hálózatelmélettel foglalkozott, de széleskörű szakmai tevékenységének érzékeltetésére hadd soroljuk fel az általa művelt főbb területeket: gráfelmélet, állapotváltozós analízis és szintézis, érzékenység- és tolerancia-analízis és szintézis, ennek továbbfejlesztéseként statisztikus áramkörtervezés: digitális áramkörök szimulációja, kapcsolt kapacitású szűrők számítógépes tervezése; SDH és ATM hálózatok alkalmazása a távközlésben és végül neurális hálózatok számítógépes tervezése. Az említett területek nagy része az oktatási anyagba is bekerült nem csupán magyar, hanem részben angol nyelven is. Tudományos eredményeire a szakterület külföldi fórumai és nagytekintélyű személyiségei is hamar felfigyeltek. Az elismerés egyik első jeleként szervezte hosszú időn át a cseh-lengyel magyar egyetemek távközlési tanszékeinek együttműködésén alapuló konferenciák munkáit. Igen rangos megbízatása volt a BME képviselője a távköz léssel és információtechnológiával foglalkozó egyetemek és intézetek európai hálózatában (EUNICE, European Network of Universities and Institutions on Telecommunications and Information Technology). Szélesebb szakmai területe, a távközlés, a 90-es évek elején fokozódó mértékben szembesült a műszaki-tudományos kihívások mellett a szabályozási és stratégiai kihívásokkal is. Dr. Trón Tibornak elévülhetetlen szerepe van abban, hogy az ezt felismerők csoportjának tagjaként sikerült a távközlésmenedzsment oktatásának megteremtésével az említett kihívásra adekvát választ adni. Ez irányú tevékenységét a washingtoni American Council of Education is magas szinten ismerte el. Dr. Trón Tibor nemcsak abban volt kiváló, hogy mit kell oktatni, hanem abban is, hogy hogyan. Mindezekért a hallgatók mindig is szerették és talán ez játszott döntő szerepet abban, hogy egyre intenzívebb és hatékonyabb munkát végzett a Tudományos Diákkörök szervezésében, irányításában. Halálával a villamosmérnöki és Informatikai Kar, valamint a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Tudományos Diákköri Tanácsának elnökét és az Országos Diákköri Tanács egyik tagját is elveszítettük. Életművére jellemző, hogy összesen 140 publikációja jelent meg, amelyben 2 disszertáció, 3 egyetemi jegyzet, 39 konferencia kiadvány, 54 projekt-jelentés mellett 1 szabadalom is szerepel, hogy csak a legfontosabbakat említsük meg.

Munkásságának elismeréséül első kitüntetésként 1974-ben Pollák-Virág díjat, majd 1986-ban miniszteri dicséretet kapott. A HTE ezüst jelvényét és arany jelvényét kétszer vehette át, a Puskás Tivadar kitüntetést 1994-ben, a Fiatal Kutatók Szövetségének Mester Tanár kitüntetését 1995-ben kapta meg. A Távközlési és Telematika Tanszék tanszékvezető-helyettesi tisztségét 1991 óta töltötte be olyan alaposággal, hogy a hátrahagyott úrt igen nehéz lesz majd pótolni. Mi, közelebbi munkatársai - biztosan mindazokkal együtt, akik is merték - szerettük emberi jóságát és segítőkészségét, csodáltuk az elmélyült munkából való kizökkenhetetlenségét, pontosságát, rendszerességét, munkabírását, azt, hogy mindenre annyi szót szánt, amennyit kellett: sem többet, sem kevesebbet. Hangos, dühös kifejezést Tőle nem halottunk. Tudomásunk szerint soha senkit meg nem bántott, így ellensége sem volt, nem is lehetett. Nem lenne teljes e búcsúztató, ha nem szólna arról a csodálatról is, amely az elhunyt és családja közötti mérhetetlen és kölcsönös szeretetnek szól, s melynek megannyi jelét mindig éreztük. Dr. Trón Tibor sokunkkal mindaddig velünk lesz, amíg nem követjük őt a minden halandók útján.

Vágó Arthur 1896-1970

Az érettségi megszerzése után 1915-ben azonnal beiratkozott Budapesti Műegyetem Gépészmérnöki karára, azonban 1916-ban katonai szolgálatra hívták be, 1917-ben orosz fogságba esett, s ettől kezdve ide-oda hányódott hadifogolyként: még a kínai határra is elkerült, ahonnan kalandos úton, egy teherszállító hajón, Ázsia megkerülésével csak 1921-ben került haza. Folytatta egyetemi tanulmányait, de anyagi okokból megint félbeszakította; egy esztendőn keresztül a Csepeli Posztógyárban kisegítő technikusként dolgozott. 1925-ben szerezte meg a gépészmérnöki oklevelet és azonnal felvételt nyert az Egyesült Izzólámpagyárba, melynek Mechanikai Osztályán kezdett el dolgozni. Ez az osztály akkor vasúti biztosító berendezéseket gyártott és távbeszélő-központokat, ezek tervezésében vállalt részt Vágó Arthúr. A Mechanikai Osztályból alakult 1928-ban a Standard Villamossági RT, itt dolgozott mérnökként, cégvezető főmérnökként - és 1949-től - műszaki aligazgatóként. Vágó lett a vezetője a különböző alközpontok fejlesztési osztályának: ő irányította Magyarországon az ilyen központok szerelési munkáit is. Ugyancsak ő volt felelős a külföldi számára készülő hasonló típusú központokért. 1950-ben az akkor; létesített Távközlési Kutató Intézetben a Távbeszélő-technikai Osztálynak lett osztályvezetője. Ugyanettől az évtől kezdve oktatni kezdett az Állami Műszaki Főiskolán, 1951-től kezdve pedig a Budapesti Műszaki Egyetemen - féléllásban - meghívott előadó lett. 1951 végéig kinevezték nyilvános rendes egyetemi tanárnak, és megbízták a Vezetékes Híradástechnikai Tanszék vezetésével. Az 1951-54-es ciklusban a BME Villamosmérnöki Karának dékánjává is megválasztották. Ez alatt az idő alatt alakult át a Műszaki Főiskola az egyetem esti tagozatává és indult meg a karon a műszerszakos képzés.

1952-ben a Tudományos Minősítő Bizottság a műszaki tudományok kandidátusa címet adományozta számára, 1966-ban a Munka Érdemrend ezüst fokozatával, 1968-ban a Puskás Tivadar emlékéremmel tüntették ki. Tevékenyen részt vett a Híradástechnikai Tudományos Egyesület életében, melynek megalapítása óta elnökségi tagja volt.

Vajda Ferenc 1934-2004

Közvetlenül a 2004. év karácsonyi ünnepei előtt – tragikus hirtelenséggel – szeretett feleségét követve távozott tőlünk Dr. Vajda Ferenc akadémiai doktor, az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutató Intézet, illetve annak jogelődje, a KFKI Mérés- és Számítástechnikai Kutató Intézet tudományos igazgatója, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem tanára. Csaknem félévszázados aktív alkotó kutatómérnöki és tudományos tevékenységének, egyetemi tanári munkájának szakadt vége, amikor hirtelen, ereje teljében érte a halál. Egész életében az elektronikus mérő- és irányító rendszereknek, a számítástechnikai kutatásnak szentelte. Egyetemi éveit követően a KFKI-ban, fiatal kutatóként kezdte munkáját. Elő munkái – közöttük kandidátusi értekezésének témája is – különleges fizikai kísérleti mérőrendszerek kidolgozására irányultak. Itt került kapcsolatba akkor azzal az új igénnyel, hogy a nagyszámú, nagy sebességű mérések lebonyolításához számítástechnikai támogatásra lesz szükség. Ennek következtében már fiatalon kapcsolatokat épített ki a számítástechnika világának élenjáró kutatóhelyeivel, amerikai és nyugat-európai egyetemekkel, mindez akkor, amikor erre alig volt példa hazánkban. Eredményeiről több mint száz tudományos publikációban számolt be rangos nemzetközi és hazai folyóiratokban, konferenciákon. Az általa írt szakkönyveket hosszú éveken keresztül használták egyetemi tankönyvként, itthon és külföldön. Hazai és nemzetközi elismertségét jelzi, hogy számos alkalommal hívták meg előadások tartására nyugati egyetemekre, nemzetközi konferenciákra. Több alkalommal töltött két-két évet neves kanadai, amerikai egyetemeken vendégprofesszorként, és fiatal kutatók kutatási témavezetőjeként. Magyarországon elsők között ismerte fel annak a forradalmi fejlődésnek a jelentőségét, amelyek a mikroelektronika iparág gyors növekedése, az új technológia megteremtése, az integrált áramkörök és mikroprocesszorok kidolgozása és tömeggyártása jelentett. Itthon a Budapesti Műszaki Egyetemen, akadémiai kutatóintézetekben tőle hallottunk először mikroprocesszorokról, ő vezette azt a csoportot, amely elsőként hozott létre és publikált hazai fejlesztésű mikroprocesszor-vezérelt alkalmazásokról. Alapító tagja volt 1973-ban és hosszú éveken keresztül alelnöke volt az első - és máig egyetlen - európai alapítású nemzetközi számítástechnikai tudományos-technológiai egyesület, az Euromicro Association Igazgató Tanácsának. Itthon jelentős tudományos iskolát teremtett: nagyszámú doktoranduszt, tudományos fokozattal rendelkező kutatót indított el pályáján, illetve segítette őket kutatómunkájukban, amikor azok nehézségekkel találkoztak. Vajda tanár úr rendelkezett azzal az iskolát létrehozó tudósok számára különösen fontos lépésekkel, hogy a tanítványokkal úgy megszerettesse az alkotó munkát, a szakterület legújabb eredményeinek elsajátítását és arra építve a továbbhaladást új, eddig még soha nem járt utakon és fejlesztési irányokban. Tanítványai szerették, mert Vajda tanár úr is nagy szeretettel és törődéssel irányította őket. Nem bizonytalanították el a nehézségek. Még az új, korszakot meghatározó számítástechnika termékeket ismertető amerikai szaklapokban meg sem száradt a nyomdafesték, a Tanár Úr már itthon oktatta azokat, új K+F témákat fogalmazott meg az általa irányított csoport számára ezen eszközökre alapozva. Igen gyorsan és helyesen ráérezett az újra, sőt arra is, hogy melyik új eredményt fogadja el a szakma, merre érdemes itthon is az erőnket összpontosítani. Tudta és a gyakorlatban meg is

valósította, hogy elzárta, egyedül, vagy csupán néhány kollégával, barátal folytatott kutatás ma már nem létezhet. A hazai informatikusi, elektronikus mérnöki szakma sokat köszönhet a Tanár Úrnak. Számos tudományos eredményt, sok-sok képzett szakmérnököt, a szakma, az informatika által megkívánt igen nagy gondossággal és pontos munka iránti alázattal és szeretettel. Mi, akiknek megadatott az élettől az a nagy szerencse, hogy hosszú ideig együtt dolgozhattunk Tanár Úrral, fájó szívvel gyászoljuk. Bár tudjuk, hogy a nagy tudósok, a legkiválóbbak nem távoznak örökre, hiszen szellemük, eredményeik itt maradnak velünk, bennünk tovább élnek. Ígérjük, Tanár Úr, amit tőled kaptunk, megőrizzük, és továbbgyarapítva átadjuk utódainknak.

Valkó Iván Péter 1912-1987

Valkó Iván Péter, egyetemünk nyugalmazott egyetemi tanára 1987. november 13-án, 75 éves korában váratlanul elhunyt. Halála mélyen megrendítette volt tanítványait, munkatársait, elvtársait, barátait és mindazokat, akik ismerhették humánus lényét, széleskörű tudását, kissé rezignált bölcsességét. Itt volt közöttünk még halálát megelőző napon is, tanácsokat adott tudományos fokozatra pályázóknak, beszélt legutóbbi japán tanulmányútja tanulságairól, szerkesztette az MTA részére összeállítandó mikroelektronikai tanulmányt. Pályája meredekívű volt, elért eredményei kimagaslóak.

1912-ben született Budapesten, itt is érettségizett, majd Bécsben, Münchenben és Stuttgartban folytatott egyetemi tanulmányokat. 1935-ben kapott mérnöki oklevelet a Stuttgarti Műszaki Egyetemen. Mérnöki pályáját a Tungstam RT nemzetközi hírű kutatólaboratóriumában kezdte, a felszabadulás után 1952-ig az ebből alakult Távközlési Kutató Intézet Laboratóriumának vezetője volt. Ő irányította a mikrohullámú csövek hazai kifejlesztését és személyesen dolgozta ki a haladóhullámú cső prototípusát. Közvetlen a felszabadulás után a hazai műszaki feladatok megoldása érdekében javasolta az Állami Műszaki Főiskola felállítását, annak egyik alapítója volt és 1947-ben vezetője lett a Híradástechnikai Tagozatnak. Főiskolát végzett tanítványait ma a magyar híradástechnikai ipar vezetői között találjuk. 1948-tól a Budapesti Műszaki Egyetemen is tartott előadásokat. A BME és a Főiskola egyesítése után a BME Híradástechnikai Tanszékén lett docens, majd a Villamosmérnöki Kar dékánhelyettese. Nem szakadt el azonban a hazai ipari kutatástól sem, másodállásban megszervezte és vezette a Híradástechnikai Ipari Kutatóintézet Elektronikus Laboratóriumát. 1953-ban elnyerte a műszaki tudományok kandidátusa fokozatot, 1963-ban megvédett disszertáció alapján a műszaki tudományok doktora lett. 1957-ben megbízást kapott az újonnan alapított Elektroncsövek Tanszék - ma Elektronikus Eszközök TanszékE - vezetésére, melynek nyugdíjba vonulásáig, 1983-ig professzora volt.

Egyetemi munkásságában mindig nagy súlyt helyezett a modern technika oktatására. Nemzetközileg elismert úttörője volt félvezetők, tranzistorok, integrált áramkörök egyetemi oktatásba való bevezetésének.

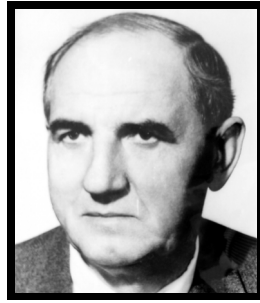
Hallgatóit magával ragadta színes és szuggesztív előadasmódjával, mély tudásával. Pedagógiai, oktatásszervezési munkája nagymértékben járult hozzá a Villamosmérnöki Karon a tantervek korszerűsítéséhez.

Munkáját társadalmunk elkötelezettjeként végezte. Olyan párttag volt, akinek politikai tapasztalatai, tisztánlátása, elvhűsége és humanitása eligazító erejű volt környezete, munkatársai felé. Nyugdíjas korában sem lanyhuló figyelemmel vett részt a pártszervezet munkájában, elvtársai mindig számíthattak tevékeny segítségére. Tudományos tevékenységét élete utolsó percéig folytatta. Erről tanúskodnak hazai és külföldi folyóiratokban közzétett munkái; konferenciakon-legutóbb 1987. október végén Japánban-tartott előadásai; hat megjelent szakkönyve. Az elektroncsövek és félvezetők mérés technikájában elért eredményeit nemcsak a hazai, de a nemzetközi tudományos élet is elismerte: 1981-ben elnyerte a Barkhausen díjat, a Drez-

dai Műszaki Egyetem pedig 1978-ban díszdoktorrá avatta, majd 1981-ben az Egyetem Aranyérmével tüntette ki. Egyetlen szocialista országbeli tagja volt az ISSC (International Solid State Conference) nemzetközi programbizottságának és alapító tagja a félvezetők és integrált áramkörök egyetemi oktatásával foglalkozó nemzetközi szervezetnek a SUB-nak (Semiconductor University Bulletin). Tagja volt több nemzetközi egyesületnek, a Magyar Tudományos Akadémia és a MTESz bizottságainak, a Híradástechnikai Tudományos Egyesület elnökségének. Részt vett a Fizikai Szemle szerkesztésében.

Kiemelkedő pedagógiai és tudományos munkásságáért számos hazai elismerésben részesült, legutóbb 1987-ben a Munka Érdemrend arany fokozatát nyerte el.

Külön említésre méltó, hogy egyetemi és kutatóintézeti munkatársak összefogásával tudományos iskolát alakított ki bonyolult műszaki-tudományos feladatok megoldására. Munkatársai, tanítványai közül ma többen a műszaki tudomány doktori és kandidátusai, valamint egyetemi műszaki doktorok.

Vasvári Nagy Ferenc 1904-1985

Vasvári Ferenc 1904-ben született Orsován. Középiskoláit munkája mellett végezte el és 1932-ben került a Műegyetemre, akkor már Jelentős ma azt mondanánk: technikus szintű - gépipari technológiai ismeretekkel. A Mechanikai Technológiai Intézet gépműhelyében évekig vezette a láng- és ívhegesztési, vas- és fémkohászati, kézi- és gépkovácsolási gyakorlatokat. Közben folytatta a tanulmányait is és 1939-ben gépészmérnöki oklevelet szerzett. Ugyanitt dolgozott tovább, fő tevékenysége ezekben az években különféle anyagvizsgáló gépek tervezése és gyártása volt, amelyekből számos berendezést értékesítettek ipari anyagvizsgáló laboratóriumok számára. Műegyetemi intézeti tanárrá 1945-ben nevezték ki.

Az oktatás mellett a II. világháború utolsó hónapjaiban - sok más műegyetemi tanárral, oktatóval, munkatárssal együtt - részt vett az értékesebb műszerek és gépek mentésében, elrejtésében.

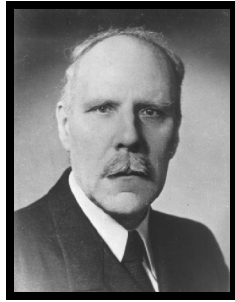
Tanári, pedagógusi munkája mellett tevékenyen részt vett a Fővárost ért háborús károk helyreállításában is. ő irányította a Kossuth-híd anyagvizsgáló munkáit, tagja volt a Lánchíd helyreállítását irányító mérnöki csoportnak is. A szerkezeti anyagok vizsgálati technológiáiban szerzett széleskörű tapasztalatait eredményesen alkalmazta az ország számos más vas-szerkezeti hídjainak anyagvizsgálatai és az általa megszervezett röntgenes minőségellenőrzések során.

1952-ben részt vett a Villamosipari Anyagok Technológiája Tanszék megszervezésében, majd annak tanszékvezető tanáráként működött nyugdíjazásáig.

Egyetemi tevékenysége mellett ő volt a megszervezője és évtizedekig az alapító igazgatója az Országos Munkavédelmi képző- és Továbbképző Intézetnek.

Tudományos tevékenysége két nagy korszakra oszlott. Az első kizárólag az anyagtudományok elméleti fejlesztéséhez, az elért eredmények gyakorlati bevezetéséhez kapcsolódott. Egyetemi doktori disszertációja a könnyűfémek forrasztási lehetőségeit dolgozta fel, új eredményként megoldotta és kidolgozta az alumínium ultraszónikus forrasztási technológiáját. Nagy kutatási területe volt a kavitáció, e téren elért és nemzetközileg is elismert eredményeire alapozta a kandidátusi disszertációját is. Kavitációs-eróziós kutatási eredményeit az ipar is jól hasznosította az energetikai berendezések élettartamának, megbízhatóságának növelésére.

Másik nagy kutatási és oktatásszervezési terület - főként élete utolsó évtizedeiben - a munkavédelem volt. ő volt a hazai megalapozója a diszciplína tudományos szintre emelésének, melynek során magas szinten ötvözte saját kutatásait a fejlett ipari országokban kialakult tudományos ismeretekkel, összekapcsolta a tudományt a felsőfokú oktatással, visszacsatolta a gyors iparosítást kísérő problémákat a kutatás-fejlesztés területeire. Munkájának megbecsülését hirdetik kitüntetései: három alkalommal kapta meg az Oktatásügyi Kiváló Dolgozója kitüntetést, két ízben a Gépipari Tudományos Egyesület "A technika fejlesztéséért" elnevezésű egyesületi érmét, a Felszabadulási Jubileumi Emlékérmét, a SZOT Elnökségétől a "Szakszervezeti Munkáért" kitüntetés arany fokozatát és a Népköztársaság Elnöki Tanácsától a Munka Érdemrend arany fokozatát.

Verebély László 1883-1959

Verebély László 1883-ban született Budapesten és a Műegyetemen szerzett 1906-ban gépészmérnöki oklevelet. Ezt követően gyakorlati ismeretek szerzése céljából az Amerikai Egyesült Államokban és a Karlsruhei Egyetemen dolgozott 1911-ig. Közben a Westinghouse Electric and Manufacturing Co. által szervezett tanfolyamon villamosmérnöki oklevelet szerzett, amely a maga idején az első volt Európában. Az első világháború előtt néhány évig a Ganz gyárban, majd Olaszországban a Kandó féle villamos mozdonyokat gyártó vado-ligurei mozdonygyárban dolgozott. A háború idején katonai szolgálatban, később a MÁV megbízásából a hazai vasút-villamosítással foglalkozott. Kandó mellett részt vett a fázisváltós rendszer kísérleteiben, irányította a Bánhidai Erőmű építését és a vasút-villamosítást. A Villamosművek Tanszék létesítésekor 1929-ben tanszékvezető műegyetemi nyilvános rendes tanárrá nevezték ki. Az egyetemen kialakította a villamosművek tananyagát, amit négykötetes „Villamos Erőátvitel” című könyvében dolgozott fel. A Gépész- és Vegyészmérnöki Karak 1936 - 37 között dékánja, a felszabadulás után közvetlenül néhány hónapig az egyetem rektora volt. 1937-től a Magyar Tudományos Akadémia tanácskozó, ill. levelező tagjai sorába tartozott. 1938-1941-ig a Magyar Elektrotechnikai Egyesület elnökeként működött, és szakértőként állandóan részt vett a villamos energiarendszer és a vasút-villamosítás fejlesztésében. Egyéb kitüntetések mellett 1953-ban Kossuth-díjat kapott. A villamosművek és a villamosvasutak témakörén kívül foglalkozott a villámvédelemmel, a nagyfeszültségű technikával és a villamos készülékekkel is. Az egyetemről 1957-ben nyugdíjazták és 20 éve, 1959. november 21-én halt meg Budapesten.

Zipernowsky Károly 1853-1942

A Ganz gyár vezető mérnöke*

Zipernowsky Károly 1853. április 4-én Bécsben született és a pesti kegyesrendi gimnáziumban érettségizett, majd 3 évig egy gyógyszerárban dolgozott Kecskeméten. Csak ezután iratkozott be a József Műegyetemre és hamarosan érdeklődni kezdte az akkor új tudománynak számító elektrotechnika. Negyedéves korában már erről tartott előadásokat a Mérnök- és Építész-Egylet felolvasó ülésein. Egyik előadását meghallgatta Mechwart András, a „Ganz és Társa Vasöntő és Gépgyár” vezérigazgatója, aki éppen egy villamos osztály létesítését tervezte. A fiatal mérnök tehetségét felismerve a 25 éves Zipernowskyra bízta az 1878-ban létesített új osztály vezetését. Néhány hónap alatt elkészítették az öntőműhely világítása céljára az első egyenáramú dinamót, amely 56 V feszültségen egyetlen ívlámpát táplált. Lehetséges, hogy a tervezés bizonyos értelemben vizsgafeladat volt, amellyel Mechwart meg akart bizonyosodni fiatal munkatársa képességeiről. A Zipernowsky tervei alapján készült első dinamónak még nem volt koszorún át záródó mágneses köre, hanem a régi elméleti ismereteknek megfelelően az állórészt kétpólusú elektromágnesek alkották. Emiatt rossz volt a hatásfoka, de működött és egy új iparág nyitányát jelen tette.

Az ívlámpás világítás táplálására készült egyenáramú dinamók után Zipernowsky figyelme rövidesen a váltakozó áram felé fordult, és kísérleti célra olyan soros gerjesztésű generátort tervezett, amelynek forgórésze kommutátorral is, csúszógyűrűkkel is fel volt szerelve, és így alkalmas volt mind egyenáram, mind váltakozó áram fejlesztésére, sőt egyarmatúrás átalakítóként is működhetett.

1882-ben lépett a gyár szolgálatába Déri Miksa, és Zipernowskyval együtt még abban az évben öngerjesztésű váltakozó áramú generátort szabadalmaztatott a budapesti Nemzeti Színház 1000 izzólámpából álló világításának táplálására. A váltakozó áramú rendszer fejlesztésében úttörő lépés volt a bécsi nemzetközi elektrotechnikai kiállításon 1883-ban bemutatott Mechwart - Zipernowsky-féle egyfázisú generátor. Ez a 150 lóerős gőzgéphez közvetlenül kapcsolt generátor abban az időben óriásnak számított és általános feltűnést keltett. A gép később hosszú ideig a budapesti Keleti pályaudvar világítását táplálta.

Zipernowsky nevét leginkább, mint a transzformátort feltaláló hármas egyik tagját ismerik. Ennek volt legnagyobb szerepe a Ganz gyár későbbi sikereiben, és a szabadalom körüli viták folytán ez tette világszerte ismertté a gyárat és a transzformátor feltalálóját. Ha a viták lényegét nézzük, akkor megállapítható, hogy 1885 előtt a transzformátor és a párhuzamos kapcsolású energiaelosztás minden eleme készen állt. Faraday már 1831-ben összeállított egy készüléket, amely akár transzformátorként is működhetett volna. Henry 1832-ben felismerte a menetszámtól függő áttétel fogalmát. Az amerikai Page az autotranszformátorhoz hasonló készüléket szerkesztett, bár a primer és a szekunder tekercsnek nem voltak közös menetei. A megfigyelt jelenségeket azonban egyik kísérletező sem tudta a be- és kikapcsolástól elvonat-

* Dr. HORVÁTH TIBOR professor emeritus, a műszaki tudomány doktora, a MEE tiszteletbeli elnöke megemlékezése Zipernowsky Károly születésének 150. évfordulójára alkalmából.

kozatni, ezért sem kísérletileg, sem elméletileg nem jött szóba a váltakozó áram transzformálása. A szigetelési gondok kiküszöbölésére a nagyfeszültségű tekercset tárcsákra bontották, bevezették az olajszigetelést és a vákuumszárítást, vagyis a transzformátor sok eleme megjelent, de gyakorlati felhasználásával a villamos energia átvitelével kapcsolatban nem foglalkoztak. Villamos energia elosztására Jablocskov használt először indukciós készüléket. A nagyfeszültségű tápvezetéken sorba kapcsolt indukciós készülékek primer tekeresei feszültségosztó alkottak, és annál nagyobb feszültség esett rájuk, minél több ívlámpa volt a szekunder oldalukon sorba kapcsolva. A francia Gaulard és az angol Gibbs rendszerében - az előbbi megoldáshoz hasonlóan - a primer oldalon sorba kapcsolt indukciós készülékek voltak, amelyek szekunder oldalán azonban párhuzamosan kapcsolták az izzólámpákat. A feltalálók által szekunder generátornak nevezett készülékek nyitott vasmagját mozgatható, viszonylag kis keresztmetszetű henger alkotta, amely a szikrainduktorokban jól bevált, de állandó szekunder feszültséget nem lehetett tartani vele. Az amerikai Kennedy 1883-ban megállapította, hogy az indukciós készülékek párhuzamos kapcsolásával jól szabályozható rendszer jön létre, de csak 1:1 áttételű készülékekre gondolt, és rettenetesnek találta a primer oldalon kialakuló nagy áramot. A magyar szabadalmak benyújtásakor tehát mind a párhuzamos kapcsolású elosztás elve, mind a zárt vasmagos, indukciós átalakító készülék megjelent valahol, de a kettő egyesítésével létrehozható elosztórendszer elvét nem írták le, a gyakorlati megvalósítása pedig fel sem merült. Később viszont a magyar feltalálók ellen indított támadások alkalmával ezekre az elemekre hivatkoztak, amelyek ugyan egyenként hasonlítottak a Ganz-rendszer megoldásaira, de amelyekből a magyar feltalálók előtt más nem alkotott működő elosztórendszert. Ezekről a vitákról a magyar szakirodalomban is több alapos elemzés található, ezért inkább azt vizsgáljuk, hogy milyen szerepe lehetett Zipernowskynak, illetve feltaláló társainak az egyes részletek kidolgozásában.

A Ganz gyárban Zipernowsky és Déri 1885 elején szabadalmaztatta a párhuzamos kapcsolású, tetszőleges áttételű indukto-rokon alapuló áramelosztó rendszert. Az ő munkájuk szétválasztására semmi alapunk nincs. Ebben az időben Bláthy Torinóban az elektrotechnikai kiállításon volt, és ott Gaulard véleményét is megkérdezte a szekunder generátor vasmagjának zárásáról, de ő azt előnytelennek és gazdaságtalannak tartotta. Ennek ellenére Bláthy, aki már előbb felismerte a mágneses körök működésének alapjait, az egyik kiállított szekunder generátoron egy vasdarabbal ki is próbálta a vasmag zárásának hatását. Az eleinte nyitott vasmagú készülékeket, elsősorban Bláthy torinói tapasztalatait felhasználva, néhány hónap múlva követte a zárt vasmag szabadalmi bejelentése. Ebben jelent meg a világon először a transzformátor elnevezés. Jellemző, hogy a feltalálók nem „zárt vasmagú”, hanem „pólusmentes” transzformátornak nevezték, ami szintén Bláthy mágneses körökkel kapcsolatos felfogására utal (3. ábra). A híres hármas vezéralakja és legtapasztaltabb tagja Zipernowsky volt, akinek döntő szerepe lehetett Bláthy kiküldetésében is. A célok kitűzése és a koncepció kialakítása valószínűleg Zipernowsky műve volt, és később is ő védte a Ganz álláspontját a szabadalmi vitákban. Ugyanakkor a kis létszámú részlegben nem állhatott távol a kísérletek végzésétől sem. A feltalálók sikerének egyik eleme éppen az lehetett, hogy egymás gondolatait továbbfejlesztve közös alkotást hoztak létre, amiben bizonyára jelentős volt, a mai szóval menedzseri feladatot ellátó, Zipernowsky szerepe.

Az Electrical Review értékelése szerint még 1885 őszén: „A budapesti kiállításon a fény elosztásának új rendszerét mutatták be, amely a villamos világítás történetének új korszakát jelzi, legyőzve azokat az akadályokat, amelyek eddig megnehezítették, sőt egyes esetekben lehetetlenné is tették városok villamos világítását szolgáló erőművek létesítését”.

Ezt követte a Ganz-rendszer diadalútja a világ sok nagy városában, amelynek csaknem egy évtizedig Zipernowsky volt a karmestere. Egyik legnagyobb sikere a Róma városát ellátó Tivoli Erőmű és tápvezeték létesítése volt 1892-ben, aminek 110 éves jubileumát 2002-ben ünnepelték meg Rómában.

Zipernowsky szakmai és tudományos rangja egyre növekedett és ennek eredményeként a Magyar Tudományos Akadémia 1893-ban levelező tagjává választotta. Székfoglalójában egy Budapestet Béccsel összekötő villamos gyorsvasút merészen szárnyaló tervét ismertette.

Siemens első, sínen mozgó villamos járműve (1879) és berlini, külvárosi villamos kocsija (1881) után Budapesten 1887-ben indult meg az első kísérleti villamos a Nagykörúton. Ezután Zipernowsky 1891-ben egy 250 km/óra sebességű gyorsvasút tervét készítette el a Monarchia két fővárosának összekötésére. A tervek a vonalat ellátó erőművek helyének kijelölésétől a nagy sebességű mai expresszvonatokhoz hasonló járművekig mindenre kiterjedtek, tehát nemcsak a képzeletnek szánta. Bár az annak idején különösen fantasztikusnak látszó tervből semmi sem valósult meg, az akkori technikával talán meg is valósítható vasút a mai „intercity” őse lett volna. Székfoglalója idején kezdtek villamosítani a londoni földalatti, nagyvasúti vonalon azonban csak 1895-ben kezdődött a villamos vontatás Amerikában. A villamos vasutakra vonatkozó érvek és tervek igazolják, hogy Zipernowsky ebben a tekintetben is lépést tartott korának tudományával, sőt meg is előzte azt.

1893-ban Zipernowsky megvált a Ganz gyártól és a Műegyetem tanára lett. A Ganz gyár villamos osztályát ezután Bláthy vezette és folytatta az addig sikerrel végzett fejlesztőmunkát.

Az egyetemi tanár

Az 1871-ben létesített királyi József-műegyetemen Wittman Ferenc, a fizika professzora tartott először nem kötelező előadásokat „Az elektrotechnika tudományos elvei” címen. Az egyetemi tanács 1891-ben kidolgozta egy önálló elektrotechnikai tanszék feladatkörét, amely szerint a létrehozandó tanszéknek a következő témák oktatását kell gondoznia:

—Dinamógépek. Az egyenirányú és váltakozó áramú gépek számítása és szerkesztése (előadás és rajztermi gyakorlat).

—Elektromos központi állomások berendezése.

—Az elektromos áram technikai felhasználása világításra, mechanikai munkakifejtésre, galvanoplasztikára és elektrometallurgiára.

Az egyetem felterjesztése alapján még abban az évben királyi leirat intézkedett az Elektrotechnika Tanszék létesítéséről, de a tanszékvezető egyetemi tanár kinevezése az egyetemen belüli viták miatt évekig elhúzódott. A meghirdetett állásra Hoór Tempis Mór, Korda Dezső és Söpkéz Sándor nyújtott be pályázatot, amelyek közül azonban a gépészmérnöki szakosztály egyiket sem fogadta el, sőt egyes tanárai a tanszék létesítését is igyekeztek meggátolni. Az egyetem erre úgy döntött, hogy a tanszéket meghívás útján tölti be, bár még mindig voltak olyanok, akik a tanári állás betöltését 4-5 évig el akarták halasztani. Az egyetemi tanács végül Zipernowsky Károly meghívását határozta el, aki akkor már a Ganz villamos osztályának világhírű vezetője volt. Ő a felajánlott egyetemi tanszéket elfogadta, és a rektor 1893-ban bejelentette, hogy „Ő császári és apostoli királyi Felsége folyó évi június 11-én kelt legfelsőbb elhatározásával a királyi József-műegyetemen szervezett elektrotechnikai tanszékre Zipernowsky Károlyt, a Ganz és Társa gépgyár részvénytársaság elektrotechnikai osztályának igazgatóját nyilvános rendes tanárrá kinevezni méltóztatott”.

Zipernowsky ettől kezdve az egyetemi mérnökképzésben, valamint a tudományos közéletben folytatta tevékenységét (5. ábra). Kinevezésével 1893-ban jött létre az Elektrotechnika Tanszék és a IV. éves gépészmérnök-hallgatók részére megkezdődtek a „Dinamógépek” című kötelező tantárgy előadásai. A tanszék első tanársegédje selmeczi Pöschl Imre volt, aki néhány év múlva a Ganz Villamossági Rt. gépszámítási osztályán folytatta munkáját. Az elektrotechnika első egyetemi tankönyvét Zipernowsky előadásai alapján egyik tanársegédje, Zsakula Milán állította össze, és 1914-ben nyomtatott kéziratként jelent meg.

Az elektrotechnikához értő mérnökök iránti igény fokozódása miatt 1906-ban a Műegyetem egyik matematikai tanszékének átszervezésével, II. Elektrotechnika Tanszék néven újabb tanszéket létesítettek, és egyúttal Zipernowsky tanszékének a neve I. Elektrotechnika Tanszék lett. Az új tanszék élére, két évvel később Söpkéz Sándor egyetemi magántanárt nevezték ki rendes tanárrá. Feladata a villamos vasutak oktatása, valamint a gépészmérnöki szakon kívüli mérnökképzés elektrotechnikai oktatásának tökéletesítése volt. A Műegyetem gépészmérnöki szakán 1911-től a végszigorlat tantárgyainak számát háromra növelték meg, amelyek közé az elektrotechnikát is felvették. Ezáltal az ilyen irányú képzés súlya jelentősen növekedett.

Zipernowsky tanszéke először a Műegyetem akkori épületében, a Múzeum körúton ka-

pott helyet, ahol nem sok lehetőség volt laboratórium kialakítására. A budai Duna-parton levő területen az 1906/1907 tanévben adták át rendeltetésének a fizikai-elektrotechnikai (FE) épületet a Budafoki úton, ahol az Elektrotechnika Tanszék saját előadótermet és laboratóriumi helyiségeket is kapott. Az alagsorban kialakított forgógép-laboratórium a maga idején korszerű villamos gépek mindegyik típusának vizsgálatát lehetővé tette, felette pedig az alpmérések elvégzéséhez szükséges műszerekkel felszerelt mérőasztalok álltak a gyakorlati oktatás rendelkezésére. Nagyfeszültségű technika terén a tanszék Európa más egyetemeit és gyári próbaterméit is megelőzte az 1913-ban beállított 200 kV-os Ganz gyártású próbatranszformátorral. Bár egykori hallgatói szerint Zipernowsky nem volt kiváló előadó, alkotó szellemét az egyetemi tanterem felszerelésének fejlesztésében is hasznosította. Egy küllős (bicikli) kerék kerületére olyan tükörrendszert szerelt fel, amellyel az ívlámpás diavetítő képeit hátulról a katedra mögött levő homályos üvegre vetítette. Ezzel a készülékkel aránylag világos tanteremben is lehetett vetített képeket bemutatni. Még a két fekete tábla motoros mozgatására is tervezett egy elektromágnesekkel átállítható csigahajtást. A tanteremben egy összetett gépcsoportot és nagyméretű műszerekkel felszerelt kapcsolótáblát alakított ki, amelyeken a gépek sokféle működését lehetett bemutatni. Ez a tanterem ma a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem FE épületében Zipernowsky nevét viseli. Egykori felszereléséből csak egy gépcsoport maradt a helyén. A hozzájuk tartozó kapcsolótábla és a műszerek már nincsenek meg

A mérnökök egyetemi képzésében jelentős változásokat hozott az 1924-től 1929-ig terjedő átmeneti időszak. Az elektrotechnikai képzés ekkor a Gépészmérnöki Kar keretében folyt, bár a vezetékek építésével és a kábelfektetéssel kapcsolatos magas- és mélyépítési feladatokra utalva azt is felvetették, hogy a Mérnöki Karhoz (a ma használt neve: Építőmérnöki Kar) tartozzék. Egyik egyesületi közgyűlés elnöki megnyitójában Zipernowsky azzal utasította el ezt az elképzelést, hogy az építőmérnök statikus szemléletével szemben a villamosmérnökök gondolkodásának középpontjában a dinamikának kell lennie, ami a gépészmérnöki szakhoz áll közelebb. A Műegyetemen a Gépészmérnöki Kar reformja során az egyik megüresedett mechanika tanszék átszervezésével 1924-ben újabb, villamossággal foglalkozó tanszék létesítését határozták el. A rektor indoklása szerint ezt „nemcsak a folyton fejlődő és a műszaki tudományok terén egyre nagyobb és nagyobb jelentőségű elektrotechnika teszi immár haszthatatlanul szükségessé, hanem ami azért is kívánatos, mert csakis e harmadik elektrotechnika tanszék felállításával leszünk képesek a külföldi műegyetemek példájára elektromérnököket is kiképezni”. Az új, Gyakorlati Elektrotechnika Tanszék vezetője 1925-ben selmeci Pöschl Imre lett, aki 1917 óta meghívott előadóként, 1920-tól pedig magántanárként már tartott előadásokat a Műegyetemen.

1924 végén Zipernowsky nyugdíjba vonult, és az „Elektrogépek” című előadásait, valamint kicsit később tanszékének teljes személyzetét, helyiségeit és laboratóriumait a Gyakorlati Elektrotechnika Tanszék vette át. E tanszék vezetője, Pöschl Imre, aki Zipernowsky első tanársegédje volt, joggal tekintette magát egykori professzora örökösének. Szobájának bútorait is megtartotta, és ezek ma is megtalálhatók a Villamos Gépek és Hajtások Tanszék tanári szobájában.

A megüresedett I. Elektrotechnika Tanszékre már 1925-ben pályázatot írtak ki, de ennek elbírálása, ma már nehezen felderíthető okokból, évekig elhúzódott. Az egyetemi tanári állásra Liska József Pattantyús Ábrahám Géza és Verebélly László nyújtott be pályázatot. Végül 1929-ben Verebéllyt nevezték ki az I. sz. Elektrotechnika Tanszékre (Zipernowsky megüresedett helyére) műegyetemi nyilvános rendes tanárrá.

A Magyar Elektrotechnikai Egyesület elnöke

A Magyarországi Elektrotechnikusok Egyesülete 1900-ban alakult meg. Alapítói és első tagjai elsősorban a szerelő iparral foglalkozó kisvállalkozók, villamos készülékeket gyártó iparosok, valamint kereskedők voltak. Elnöküknek a következő évben egykori ipariskolai tanárukat, Straub Sándort választották meg. Ő javasolta a Magyar Elektrotechnikai Egyesület nevet. A nagyobb vállalatok csak később kezdtek érdeklődni a fejlődő egyesület iránt, és ennek egyik jele volt, hogy „Az 1903. december 27-én tartott rendkívüli közgyűlésen Zipernowsky, Déry és Bláthy urak nagy lelkesedéssel, egyhangúan egyesületünk tiszteletbeli

tagjává választották". Ezt követően Straub elnök javaslatára az 1905. évi április 2-án tartott közgyűlésen Zipernowsky Károlyt.

Az egyesület által alapított Elektrotechnika 1908. február 1-jén megjelent első száma „A Magyar Elektrotechnikai Egyesület tagjaihoz!” cím alatt közölte Zipernowsky elnök beköszöntőjét:

„Régi óhaja teljesült ma a Magyar Elektrotechnikai Egyesület Tagjainak. Előttünk fekszik az „Elektrotechnika” első száma, Egyesületünk saját lapja, hivatalos közlönye. Nagy várakozásokat fűzünk e laphoz, mint a mely hivatva van az elektrotechnika életműködéséről hírt adni olvasóinak. Nem máról holnapra keletkezett e lap, hanem hosszú időn át folytatott tanácskozások eredménye annak kiadása. Míg a „Polytechnikai Szemle” tartalma egyesületünk hozzájárulása és közvetlen befolyása nélkül jött létre, de azért kielégítette a kezdetleges fejlődés stádiumában levő egyesület igényeit, és a mint azt e helyen kötelességemnek tartom kiemelni, megtett mindent, a mit, különösen tekintettel arra a mérsékelt anyagi támogatásra, melyet az egyesület e lapnak nyújthatott, tehetett. Egyesületünk közben megerősödött és annak mai igényeit ily módon már kielégíteni nem lehet. Mindig hangosabban és hangosabban sürgették a tagok egy az egyesület által kiadandó saját lapnak létesülését, a mely a választmány, illetve egy, a választmány által kialakított szerkesztő-bizottság utasításai szerint legyen szerkesztve. Csak a legutolsó időben sikerült tagjainknak e kívánságát kielégíteni. A ma előttünk fekvő „Elektrotechniká”-ban olyan lapot remélünk nyújtani tagjainknak és az olvasóközönségnek, mely a nálunk immár hatalmas fejlődésben lévő elektrotechnikai ipar összérdekét szolgálja; közleményeibe felvegye nemcsak azt, ami nálunk Magyarországon e téren történik és nemcsak azt, a mi egyesületünknek a működését képezi, hanem egyúttal hírt adjon arról is, ami az elektrotechnikai iparban világszerte, mint közölni való érdekes tény kínálkozik. (Itt szólni az anyagi fedezet gondjairól és a támogatás szükségességéről). Kívánjuk, hogy ama nagy remények, a melyek e laphoz a magyar elektrotechnikusok részéről fűződnek, teljesebben menjenek és hogy e lap új fejlesztési momentumot képezzen a már eddig is nagy eredményeket elért magyar elektrotechnika számára.” A választmány 1912-ben elhatározta, hogy elnökről plakettet készíttet, és annak egy-egy ezüst példányát minden évben a közgyűlésen kiosztja. Ugyanakkor Zipernowsky Károly az egyesületnek 5000 koronás alapítványt adományozott azzal a rendeltetéssel, hogy ennek évi kamatát díj gyanánt ítéljék oda. Az egyesület választmánya úgy határozott, hogy a Zipernowsky-plakettet és az évi kamatot egységes díjjá foglalja össze, a díjat pedig - az egyesület igazgatósága által megalkotandó szabályzat alapján - minden esztendőben a közgyűlés alkalmával olyan tagnak ítéli oda, aki az Elektrotechnika megelőző évfolyamában a legkiválóbb cikket tette közzé. Ehhez azt a kiegészítést fűzték, hogy: „az adományozó kívánságára előnyben részesül az a tag, aki tanulmányát előzőleg előadás keretében ismertette az egyesületben”. (Az elismerés „Zipernowsky Károly jubileumi díj” néven szerepelt

Az egyesület alapításának tízéves jubileumát 1912. november 24-én díszközgyűléssel ünnepelték meg, akkor ugyanis az alapítás évének 1901-et tekintették. Ebből az alkalomból Zipernowsky elnök megemlékezett a magyar elektrotechnika sikereiről. Felsorolta a Ganz újszerű forgógépeit, a világszerte létesített áramfejlesztő telepeket, a transzformátort, majd Kandó háromfázisú motorjait és a Valtellina-vonal villamosítását. Javaslatára az akkor Olaszországban dolgozó Kandót az egyesület tiszteleti tagjává választották. Felsorolta a külföldön sikerrel alkalmazott Déri-motorokat, Bláthy generátorait és wattmérő, illetve fogyasztásmérő műszereit. Kiemelte a Siemens és a Schuckert eredményeit a közúti és helyközi villamos vasutak létesítésében, valamint a Stromsky Sándor által vezetett Magyar Siemens-Schuckert Művek közreműködését a települések villamosításában. Az Egyesült Izzóról szólva megemlékezett az első volfrámlámpát megalkotó Just és Hanaman nevét, valamint az izzólámpagyártást világszínvonalra emelő vezetők, Egger Gyula, Pintér József és Aschner Lipót érdemeit. Nem hagyta ki az Egyesült Izzó, a Telefongyár és az Ericsson sikereit a telefonközpontok és más távközlési berendezések gyártásában. Dicsérte a három hazai kábelgyár együttműködését és külföldi szállításait. Megemlékezett néhány mára szinte elfelejtett kis gyártó és kereskedő cégről is.

Châtel Vilmos méltatta Zipernowsky elnök érdemeit, és bemutatta a Beck Ödön Fülöp által készített Zipernowsky-plakettet. Ezt

és a díjat első alkalommal Zachara Lajos kapta „Elektromosság a mezőgazdaságban” című, 1912. évi előadásával és cikkével.

Az első világháború kezdetén az egyesületi tevékenységet felfüggesztették, és 1913-tól 1915-ig az Elektrotechnika sem jelent meg. A forradalmak időszakában minden egyesületi tevékenység szünetelt. Utána bizottságot küldtek ki azzal a feladattal, hogy vizsgálja meg a tagok tevékenységét a proletárdiktatúra idején. A vizsgálat lezajlása után Zipernowsky elnök meglepedését fejezte ki, hogy mindössze két tag kizárására került sor. A tagság létszáma egyébként a korábbiakhoz hasonló ütemben növekedett, bár a megszállt területeken lakókkal nem lehetett kapcsolatot tartani.

Az egyesület életében a két háború közötti korszak jelentős eseménye volt az alapítás 25 éves jubileuma. Az alapítás évére vonatkozó akkori felfogás szerint ez 1927-ben lett volna időszerű, de különböző (főleg szervezési és gazdasági) okokból 1929. május 19-én tartották a jubileumi díszközgyűlést a Műegyetem dísztermében. A díszülésen megemlékeztek arról, hogy Zipernowsky Károlyt 25 évvel (valójában 24 évvel) azelőtt választották az egyesület elnökévé.

1931-ben Faraday-emlékülést tartottak, amelynek elnöki tisztét Zipernowsky töltötte be és szerepet vállalt az ebből az alkalomból rendezett rádióelőadásban is. Néhány évvel később a betegeskedő, 82 éves Zipernowsky a közgyűlési megnyitó beszédét 1935-ben már nem tudta elmondani, hanem felolvasták. Egy évvel később még utoljára megjelent a közgyűlésen, de csak a bevezető üdvözlő szavakat mondta el, a beszédet felolvastatta. Ebben ő is szóvá tette a villamos energia fejlesztéséről, vezetéséről és szolgáltatásáról szóló 1931. évi XVI. törvény-cikk hiányosságait, és kiegészítést javasolt. A következő közgyűlésen, 1937. június 30-án már nem vett részt, és az általa írt megnyitó beszéd előtt felolvasták az egyesület tagjaihoz írt búcsúlevelét. A közgyűlést vezető Verebélly méltatta a búcsúzó elnök érdemeit, aki 33 évig állt az egyesület élén és javasolta, hogy Zipernowskyt válasszák meg díszelnökké, amit a közgyűlés nagy lelkesedéssel meg is szavazott. A tisztújító közgyűlés ezután Verebély László ügyvezető alelnököt választotta a MEE elnökévé.

Az egyesület 40. ünnepi közgyűlését 1943. május 20-án a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében tartották, bár az ország háborúban állt, és ez mindenre rányomta a bélyegét. Ezen túl is szomorú hangulatot keltett, hogy elhunyt Zipernowsky Károly, akiről az elnöki megnyitó így emlékezett meg:

„A Magyar Elektrotechnikai Egyesületnek a jubileumi évben megvan a maga külön gyászja is. Az elmúlt év november 29-én, 90 esztendőskorában elhunyt Zipernowsky Károly nyugalmazott műegyetemi tanár, a magyar elektrotechnikusok nesztora, aki 33éven keresztül elnöke, öt éven keresztül díszelnöke volt egyesületünknek. A Magyar Elektrotechnikai Egyesület kifejlődése, létezése Straub Sándor után Zipernowsky Károly nevéhez fűződik. Ő volt több mint egy emberöltőn keresztül az egyesület lelke és mozgatója. Ő irányította az egyesület működését úgy, hogy az az elismerés, amelyben egyesületünknek nemcsak határainkon belül, hanem azokon túl is része volt, az ő érdeme. Vele eltávozott az élők sorából a Zipernowsky - Déri - Bláthy nagy villamos feltaláló triász utolsó tagja is. Egyesületünk kegyelettel fogja megőrizni emlékét, történetünkben Zipernowsky Károly neve mindig élni fog.”

Újabb 60 év elmúltával csak azt tehetjük hozzá, hogy ma is ugyanolyan kegyelettel őrizzük emlékét, mint akkor a gyász pillanatában. A Magyar Elektrotechnikai Egyesület azzal is hozzájárult emlékének ápolásához, hogy kezdeményezésére vagy támogatásával hazánk több városában utcák és oktatási intézmények viselik Zipernowsky Károly nevét. A műegyetem aulájában szobor idézi emlékét, valamint az ő képe van a Villamosmérnöki és Informatikai Kar dékáni láncának medálján.

**ELHUNYT OKTATÓINK ELTÁVOZÁSUK
IDŐRENDJÉBEN**

Név
Zipernowsky Károly 1853-1942
Verebély László 1883-1959
Selmeci Pöschl Imre 1871-1963
Istvánffy Edvin 1895-1967
Liska József 1883-1967
Faber Gusztáv 1901-1968
Kolos Richárd 1904-1969
Vágó Arthur 1896-1970
Gombás Pál 1909-1971
Benedikt Ottó 1897-1975
Csáki Frigyes 1921-1977
Barta István 1910-1978
Frey Tamás 1927-1978
Csernátony-Hoffer András 1928-1979
Izsák Miklós 1905-1980
Eisler János 1907-1981
Pásztorniczky Lajos 1925-1981
Kozma László 1902-1983
Geszti P. Ottó 1922-1985
Vasvári Nagy Ferenc 1904-1985
Fenyő István 1917-1987
Valkó Iván Péter 1912-1987
Antal János 1926-1988
Kónya Albert 1917-1988
Kovács Károly Pál 1907-1989
Telkes Béla 1935-1989
Ambrózy András 1931-1990
Rácz István 1922-1991
Tassiné Rostás Márta 1931-1991
Ferenczy Pál 1931-1992
Frigyes Andor 1922-1992
Schnell László 1923-1995
Füves Ödön 1920-1997
Szabó Imre 1934-1997
Tarnay Kálmán 1929-1998
Bozsóki István 1930-2000
Trón Tibor 1940-2000
Simonyi Károly 1916-2001
Szurmay Mihály 1927-2001
Csibi Sándor 1927-2003
Bosznay Adám 1926-2004
Vajda Ferenc 1934-2004
Géher Károly 1929-2006
Tóth Endre 1930-2006
Ipsits Imre 1933-2007
Sváb János 1920-2007
Szücs Béla 1936-2008
Fodor György 1929-2009
Mojzes Imre 1948-2009